Prof. Mariana Badea

BUMERANG

de

MANELE ... LINGVISTICE

Ediție revăzută și completată

PRO UNIVERSITARIA

Prof. Mariana Badea
Membră a Uniunii Scriitorilor din România

BUMERANG
de
MANELE... LINGVISTICE

PRO UNIVERSITARIA
2026
BUCUREȘTI

Scanned with OKEN Scanner

Editat de **Pro Universitaria SRL**, editură cu prestigiu recunoscut.

Editura **Pro Universitaria** este acreditată CNCS în domeniul Ştiinţelor Umaniste şi CNATDCU (lista A2-Panel 4) în domeniul Ştiinţelor Sociale.

Copyright © 2026, **Editura Pro Universitaria**.
Toate drepturile asupra prezentei ediţii aparţin **Editurii Pro Universitaria**.

Nicio parte din acest volum (fragment sau componentă grafică) nu poate fi copiată fără acordul scris al **Editurii Pro Universitaria**.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
BADEA, MARIANA
Bumerang de manele... lingvistice / Mariana Badea. -
Bucureşti : Pro Universitaria, 2026
Conţine bibliografie
ISBN 978-606-26-2300-5

811.135.1

Corector: **Cristina Teodorescu**
Tehnoredactor şi coperta: **Gabriel Ionescu**

Redacţie:
tel.: 0732.320.664
e-mail: editura@prouniversitaria.ro
www.prouniversitaria.ro
Editura Pro Universitaria

Librăria UJmag:
tel.: 0733.673.555; 021.312.22.21
e-mail: comenzi@ujmag.ro
www.ujmag.ro
Ujmag.ro

ISBN 978-606-26-2300-5

Scanned with OKEN Scanner

Nepoților mei,
Ana și Vlad

MOTTO:
„NU TREBUIE SĂ RATĂM CLIPA
DE DRAGUL ETERNITĂȚII,
IAR ETERNITATEA NU NE APARȚINE.”
(DINU SĂRARU)

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

♦ Prefață 9
♦ Cuvânt înainte 11
♦ LIMBA ROMÂNĂ – ESENȚA IDENTITĂȚII NOASTRE! 13

(1) Â din A LA ÎNCEPUT DE MANEA 15
(2) O CONSOANĂ CU… FIȚE 19
(3) CRATIMA ȘI RĂSFĂȚUL POLITIC 23
(4) „SĂ AIBĂ" – NIMICIT de „*să aivă*" și „*să aive!*" 27
(5) ACUM SUNT CINCI! 30
(6) Nici „NU SE MERITĂ", nici „SĂ TE RIȘTI" 34
(7) FII DEȘTEPT! NU FI PROST! 37
(8) AVEM NEVOIE sau ESTE OBLIGATORIU? 41
(9) Vă rog SĂ LUAȚI CUNOȘTINȚĂ de ceea ce VĂ ADUC LA CUNOȘTINȚĂ! 44
(10) Dacă VREI, atunci (neapărat) VOIEȘTI! 46
(11) INCULTURA – DE VÂNZARE 49
(12) „DOMNIȘOARA STUDENT" sau „DOAMNA CROITOR"?!? 53
(13) MASIVE, NUMĂRABILE, NONNUMĂRABILE 56
(14) SCUZE CONTROVERSATE 60
(15) MĂ DOARE-N COT! 62
(16) CU CÂTE „PIJAMALE" DORMI?!? 65
(17) TE CONȚIN FACE SENS… 68
(18) UNII LOCUIESC TEMPORAR ÎN BANI! 72
(19) NU NUMAI NUMELE PROPRII 76
(20) SORA ȘI NORA CU MINGEA 80
(21) NICIODATĂ LA CAPĂT! 84
(22) BRAVO, N-AI STIL! 88
(23) Nici 45 LEI, nici CÂȚIVA ZECI DE LEI! „DOISPREZECE MILIOANE DE TELESPECTATORI" 92
(24) DOAR SE SCRIU LA FEL! HEI, NU CHIAR TOATE! 97
(25) PESTE DRUM DE O PROBLEMĂ… sau ÎN LOCUL EXACT OPUS 101
(26) DIN CAUZA LUI DATORITĂ 104
(27) DINTR-UNA ÎN ALTA 107

Scanned with OKEN Scanner

(28) PE SECȚIE, PE ȘTRAND, PE TREN!.....111
(29) CARE PE CARE.....116
(30) ODATĂ... DEMULT.....120
(31) LA MAXIMUM CU... MAXIM!.....125
(32) NICIUNUL, NICIUNA, NIMENI ȘI NIMIC.....128
(33) DESPRE „DREPT" 131
(34) De DRAGOBETE, ***„DRAGELE MELE"*** AU INVADAT NETUL.....133
(35) I. UN PREDICAT DISCIPLINAT 136
(36) II. PREDICATUL RĂPUS!.....140
(37) „ESTE SIMPLU! ESTE DE AJUNS!" 144
(38) CONFUZII ORTOGRAFICE 148
(39) ȘI ANUL ACESTA E PAȘTE.....150
(40) XENISMELE!.....154
(41) „NĂRAVUL DIN FIRE N-ARE LECUIRE" 159
(42) TIMPUL_ACORDAT OBSESIV.....163
(43) INEPȚIA INEPȚIILOR! „CA ȘI" ***(URMARE CACOFONIE)***.....166
(44) ERUDIT DIN FIRE!.....170
(45) CLIȘEE EXTENUANTE.....173
(46) STEREOTIPII SCOASE DIN MINȚI – Cu sprijinul prietenilor reali și virtuali – 177
(47) MÂRLĂNIE CU SPECIFIC ROMÂNESC!.....182
(48) CUVINTE CU PAPION.....185

CĂTRE CITITORI
♦ DOOM-3 între TRADIȚIE și MODERNITATE.....190
♦ AVENTURA CUVINTELOR 196
♦ MICI DICȚIONARE 200
- MIC DICȚIONAR DE SINONIME ȘI EXPRESII SINONIMICE.....200
- MIC DICȚIONAR DE OMONIME.....202
- MIC DICȚIONAR DE OMOGRAFE 204
- MIC DICȚIONAR DE OMOFONE.....205
- MIC DICȚIONAR DE OMOFONE MORFOLOGICE.....206
- MIC DICȚIONAR DE PARONIME 206
- MIC DICȚIONAR DE PLEONASME 207

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Prefață

M-AM SIMȚIT RĂZBUNATĂ

Errare humanum est sed perseverare diabolicum spune un proverb latin, care mi se pare extrem de potrivit pentru pledoaria mea. Cu alte cuvinte, poți să greșești o dată – ești om și ești supus greșelii –, dar atunci când ți se atrage atenția și, mai ales, ți se explică totul cu răbdare, ce-ar fi să te îndrepți, să nu devii „diabolic"?

Pentru cei îndrăgostiți de limba română, de gramatica ei, de vorbirea corectă și nuanțată, fiecare greșeală gramaticală, lexicală sau de altă natură, dar din aceeași categorie, lasă o rană profundă, care cu greu poate fi oblojită, mai ales atunci când se tot repetă, zi de zi, în toate mediile, ba chiar se amplifică. Și de aceea, datorită paginilor scrise de doamna Mariana Badea, mă simt răzbunată. Ba chiar vindecată, într-o oarecare măsură. Pentru că toate aceste derapaje sunt scoase la iveală, demascate – și apoi corectate, pe larg, cu nenumărate exemple, comparații și explicații.

Însă cartea *Bumerangul cuvintelor* nu este nicidecum una exclusiv „didactică". O, nu, dimpotrivă! Cu umor șăgalnic, cu ironie (chiar mușcătoare, câteodată), dar și cu tristețe de multe ori, autoarea ne pune, de fapt, în fața ochilor un roman polițist, unde întrebarea ce răsare nerăbdătoare în mintea cititorului, la orice sfârșit de capitol, este: „Care va fi următorul *criminal?*" De fiecare dată avem de-a face cu o înlănțuire de cuvinte și de expresii „blajine", atacate și, în final, omorâte de „stricătorii

de limbă", printr-o „falsificare intelectuală", prin „surogate lingvistice", în timpul unor „concursuri de agramaţi", pe parcursul cărora toţi se luptă pentru a ocupa locul I pe acest podium dizgraţios.

Pe lângă conaţionalii retraşi, care fac greşeli, în funcţie de vârstă, la ei acasă sau la şcoală, există cei care propagă, diversifică şi îmbogăţesc cu un mare zel toate aceste cusururi lingvistice, adică jurnaliştii, indiferent de locul în care aceştia se manifestă: TV, presă scrisă, presă online sau, pur şi simplu, „social media". Atunci când a apărut, în anii '90, sloganul „Cu televizorul aţi minţit poporul!", acesta se referea doar la mesaje în sine, la fondul acestora. Acum, nu e vorba numai despre televizor şi nu mai există doar problema minciunii ştirilor: nu, în prezent ne mint (şi) cu privire la faptul că ei cunosc limba română (de literatură, nici nu mai vorbim) şi declanşează un rău cumplit, ucigând-o cu sânge rece. Şi lăsându-ne, după cum bine scrie autoarea, fără „oxigen gramatical". Se pare că nu li s-a adus niciodată la cunoştinţă îndemnul lui Caragiale, adresat jurnaliştilor: „Cinste şi gramatică, acestea sunt cele dintâi condiţii ale unei prese bune".

În cazul în care bănuiţi că sunt luaţi în vizor doar „muritorii" care comit greşeli, vă înşelaţi. Sub aceeaşi lupă bine calibrată intră şi noul DOOM, care, deşi ar trebui să fie un exemplu de perfecţiune în acest domeniu, dovedeşte slăbiciuni chiar de la primele pagini, respectiv de la *Cuprins*. Şi nu se rezumă doar la ele.

Acestea fiind spuse, vă invit pe toţi – elevi, părinţi, profesori, jurnalişti, specialişti (indiferent de domeniu), traducători, medici, redactori, oameni de ştiinţă, muncitori şi, în general, cei care (afirmă că) vorbesc limba română – să părăsiţi comoditatea unei utilizări a 100 de cuvinte, inclusiv acelea greşite, şi să intrăm împreună în „frumoasa şi cumintea limbă română", aşa cum o numea acelaşi Nenea Iancu. Primul pas (şi cel mai potrivit) este chiar această carte.

Bumerangul este acel obiect (armă, jucărie) care revine, cu viteză, la locul de aruncare. Prin urmare, „bumerangul cuvintelor" se va întoarce la noi – dar tot de noi depinde şi dacă ne va distruge sau nu!

Odilia Roşianu
redactor-şef *Literatura de azi*

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Cuvânt înainte

SUNT PROFESOARĂ DE CUVINTE ȘI BOLNAVĂ DE LIMBA ROMÂNĂ

MOTTO:
„NU LOCUIM ÎNTR-O ȚARĂ, LOCUIM ÎNTR-O LIMBĂ."
(EMIL CIORAN)

LIMBA ROMÂNĂ este casa părintească a **CUVINTELOR,** iar noi, românii, gândim, visăm, ne rugăm, ne împrietenim, comunicăm sentimente, trăim senzații, iubim și urâm prin cuvintele care sunt oglinda felului nostru de a fi, al comportamentului și al caracterului înscrise în ineditul specific românesc. Cuvintele locuiesc în vocabularul oricărui om și sunt oglinda a ceea ce se află în forul său intim, a modului în care cugetă și simte, dezvăluindu-i personalitatea.

Cuvântul are origini Divine – *„La început a fost cuvântul"* –, forță de spiritualizare și poate descarcera rațiuni zăvorâte, gândiri toxice, simțiri nocive, iar magia lui ne asigură tuturor oxigen intelectual!

LIMBA ROMÂNĂ este singura noastră stabilitate ca neam și țară, singurul fundament pe care se sprijină națiia română: imnul a avut diverse variante, granițele s-au mai mutat, drapelul țării a suferit modificări, Constituția s-a rescris în felurite versiuni, chiar țara a avut denumiri diferite. Numai limba strămoșească dăinuie de secole, are substanță vitală pentru fiecare român și nimeni nu poate ființa în afara cuvintelor: ***„Nu locuim într-o țară, locuim într-o limbă"* (Emil Cioran).**

Limba strămoşească sălăşluieşte în subconştientul fiecărui român şi, fie că-şi dă sau nu-şi dă seama, cuvintele vin de la sine când spui *„bună dimineaţa”*, când te gândeşti la orice sau la oricine, când te destăinui sau când minţi, când eşti vesel, enervat sau fericit, altfel spus, când vieţuieşti.

O exprimare clară îţi protejează personalitatea, cu singura condiţie ca şi gândirea să fie limpede. Concepţia filozofului francez **René Descartes** (1596–1650) – ***„[...]cogito ergo sum”*** *(„cuget, deci exist”)* demonstrează ideea că gândirea raţională este singura dovadă a existenţei umane.

În ultima vreme, cuvintele s-au împuţinat, s-au crispat, au născut stereotipii, s-au deformat şi s-au schimonosit, de aceea şi puterea lor este ignorată de o mare parte dintre românii contemporani. Agresorii inconştienţi au împins limba română în mahalaua unei nevolnicii sufleteşti, unde se lăfăie o cultură suburbană, întreţinută de nepăsarea şi de lipsa noastră de reacţie!

Stridenţele stâlcirii limbii române mă duc cu gândul la o incultură periculoasă şi-mi sugerează un fel de *„manele lingvistice”*, aşa cum am şi intitulat cartea-bumerang împotriva stricătorilor de limbă: „STUDIU DE MANELE LINGVISTICE sau BUMERANGUL CUVINTELOR”. Fiecare pagină reflectă o nestăpânită răzvrătire şi, totodată, spaima ***să nu rămânem fără oxigen gramatical*** sau, mai rău, ***să nu ne moară intelectul de inaniţie.***

CASCADA AGRAMAŢILOR, A FLECARILOR ŞI A IGNORANŢILOR NE INUNDĂ ZILNIC EXISTENŢA!

Dacă în loc de impozitele actuale şi numeroase s-ar institui o singură taxă, una singură, pe GREŞELI DE EXPRIMARE ŞI GREŞELI GRAMATICALE, bugetul ţării ar fi enorm, s-ar plăti datoriile externe şi s-ar mări nesperat salariile şi pensiile. În plus, nici n-ar mai trebui să se lupte nimeni cu Gramatica limbii române.

Atâtea beneficii...

Prof. Mariana Badea

Scanned with OKEN Scanner

LIMBA ROMÂNĂ – ESENȚA IDENTITĂȚII NOASTRE!

MOTTO:
„Gramatica este un imn închinat limbii române!"
(MARIANA BADEA)

LIMBA ROMÂNĂ este o **limbă romanică** sau **neolatină** și a luat naștere după Războiul de Cucerire a Daciei de către romani (105-106), când limba latină este însușită de către băștinași. Prin contopirea dintre **geto-daci** și **romani** s-a născut **poporul român,** iar peste **limba geto-dacă** s-a suprapus **limba latină vulgară/populară,** formându-se **limba română. Primii cărturari** care au demonstrat **latinitatea limbii române** au fost cronicarii **Grigore Ureche, Miron Costin,** savantul **Dimitrie Cantemir,** corifeii **Școlii Ardelene,** filologul **Bogdan Petriceicu Hasdeu** ș.a.

Primul document în limba română, datând din **1521**, este ***„scrisoarea lui neacșu din câmpulung către judele brașovului, Hans Beckner"***, prin care i se comunică primarului Brașovului că turcii pregătesc o invazie militară în Transilvania. Din analiza celor opt fraze care compun acest text reiese, cu certitudine, faptul că se scrisese românește și înainte de această dată.

Începând cu **secolul al IX-lea și până în 1860,** scrierea în limba română s-a făcut cu ***ALFABETUL CHIRILIC,*** compus din 43 de litere și creat – se pare – de frații călugări Chiril și Metodiu. Trecerea la alfabetul latin nu a fost nici bruscă și nici ușoară, ci a cunoscut faze intermediare. Până în **1844** s-au creat ***ALFABETE DE TRANZIȚIE,*** în care caracterele chirilice au fost înlocuite, treptat, cu litere latine.

Scanned with OKEN Scanner

OFICIALIZAREA LIMBII ROMÂNE ȘI A ALFABETULUI LATIN are loc în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, începând cu anul 1860.

În *„Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române”*, editat de Academia Română în 2005, precum și în cel din 2021, se specifică: *„Limba română modernă se scrie cu **alfabetul latin**. Până în 1860, limba română s-a scris, de regulă, cu alfabetul chirilic și, mai ales în ultima perioadă dinainte de adoptarea oficială a alfabetului latin, cu un alfabet de tranziție. Alfabetul actual al limbii române are **31 de litere**. Toate literele sunt perechi: litera mare (numită și majusculă sau, mai rar, capitală) și literă mică (numită și minusculă sau, în domeniul tipografic, de rând.)”.*

O caracteristică unică între limbile Planetei definește un fenomen lingvistic inedit, și anume că LIMBA ROMÂNĂ ESTE UNITARĂ, adică se vorbește la fel pe întreg teritoriul țării, cu variații regionale puțin semnificative. Mai mult decât atât, **limba română vorbită este foarte apropiată de limba română literară.**

Influențe ale altor limbi aparținând naționalităților migratoare care s-au perindat pe meleagurile noastre au conferit limbii române alte caracteristici aparte: *„Cinci litere reiau câte o literă de bază, de care se deosebesc prin prezența, deasupra sau dedesubt, a trei **semne diacritice**: **căciula** așezată deasupra lui **a**: **ă**; **circumflexul** pus deasupra lui **a** și **i**: **â** și **î**; **virgulița**, sub **s** și **t**: **ș** și **ț**. **Semnele diacritice se notează** în limba română **și la literele mari**, însă punctul suprapus nu se notează la **I** și **J** mari, iar în scrierea de mână, frecvent, nici la **j** mic.”*

„FOLOSIREA SEMNELOR DIACRITICE ESTE OBLIGATORIE!”

*„Alfabetul limbii române cuprinde **nouă litere-vocale: a, ă, â, e, i, î, o, u și y**, care notează **sunete-vocale** și **sunete-semivocale**. Celelalte 22 de litere din alfabetul românesc sunt **litere-consoane**, care notează **sunete-consoane**.”*

*„Șapte litere mari au și valoare de **cifre romane**, din păcate, cunoscute de tot mai puține persoane și evitate, printre altele, și pentru că ocupă mai mult spațiu decât cifrele arabe corespunzătoare.*

*Forma literelor de mână **nu** este fixată printr-o normă. Ea este parțial diferită pentru diversele generații școlare, cu motivații pedagogice mai mult sau mai puțin întemeiate.”*

(DICȚIONARUL ORTOGRAFIC, ORTOEPIC și MORFOLOGIC al LIMBII ROMÂNE – edițiile 2005 și 2021)

Prof. Mariana Badea

Scanned with OKEN Scanner

(1) Â din A LA ÎNCEPUT DE MANEA

MOTTO:
„Manelele sunt negrul de sub unghiile netăiate ale societății românești contemporane."
(GEORGE PRUTEANU)

S-au împlinit 33 de ani, de când Adunarea generală a Academiei Române – **17 februarie 1993** – a decis revenirea la ***„â"*** în loc de ***„î"*** (cu anumite poziții în cuvânt) și ***„sunt/suntem/sunteți"***, în loc de *„sînt, sîntem, sînteți"*. Hotărârea a fost publicată în Monitorul oficial al României din ***8 martie 1993,*** iar în **2018,** prin Legea nr. 290, se prevede ca – în denumirile unităților administrativ-teritoriale care conțin în interior litera ***„î"*** – să fie înlocuită cu *litera* ***„â"***, în localități ca: *Târgoviște, Câmpina, Bârlad, Târgu Mureș* etc. (DOOM³, p. 9-10).

Vocala scrisă ***„î"*** sau ***„â"*** este ***o eroină a limbii române,*** pentru că a străbătut – în mai mult de un secol – ***istoria glorioasă a ortografiei românești,*** fiind personaj principal în dezbaterile unor iluștri lingviști și în pendularea notării a celui mai aventuros sunet din limba română.

◆ În **1929,** lingvistul și academicianul **Sextil Pușcariu** (1877–1948) a considerat că reforma ortografică a Academiei Române aplicată în **1904** a fost incompletă și a pledat ferm pentru scrierea fonetică a limbii române – *„Ortografia urmează ortoepia. Principiul este «scrie cum vorbești»."* – în articolul ***„Proiect de reformă a ortografiei române"* (1929).**

◆ În **1932,** Academia Română a hotărât scrierea generalizată cu ***„î"*** din ***„i"***, cu o singură excepție: cuvântul ***„român"*** și toate ***derivatele*** lui să fie scrise cu ***„â"*** din ***„a"***, doar atât.

Scanned with OKEN Scanner

◆ În **1937**, celebrul lingvist **Iorgu Iordan** (1888-1986), în lucrarea complexă intitulată ***„Gramatica limbii române”***, propune ***uniformizarea scrierii*** numai cu vocala ***„î”*** din ***„i”*** și susține că diferența dintre cele două scrieri cu ***„â”*** și ***„î”*** ar trebui să dispară, pentru că *„nu se întemeiază pe fapte de limbă”*.

◆ După **1950**, schimbarea vremurilor politice a ignorat numai literatura, ci și lingvistica, așa că la **1 aprilie 1954** s-a impus, din nou, dispariția totală a literei ***„â”*** din ***„a”***, rămânând pentru acest sunet numai o singură literă: ***„î”*** din ***„i”***. Astfel, s-a scris ***„romîn”*** și ***„Romînia”*** până în anul **1964**, când s-a reintrodus litera ***„â”*** numai pentru cuvintele ***„român”*** și ***„România”***.

Normele lingvistice hotărâte de Academia Română în **1993** sunt denumite ***„Sextil Puşcariu”***, revenindu-se, astfel, la scrierea cu ***„î”***, ***„â”*** și ***„sunt, suntem, sunteți”***, în felul următor:

- se scrie ***„î”*** din ***„i”*** la ***începutul*** și la ***sfârșitul*** cuvântului: (a) *începe, înainte, înapoi, înger, (a) învăța, (a) coborî, (a) hotărî, (a) urî;*
- ***„â”*** din ***„a”*** există numai în ***interiorul*** cuvântului: *român, când, pământ, strigând, lucrând;*
- ***„î”*** din ***„i”*** se notează în ***interiorul*** cuvântului în mod ***excepțional***, atunci când există prefix, iar cuvântul respectiv se atașează așa cum este el original: *bine/înțeles, ne/început, re/încărca, pre/încălzi, ne/însemnat, ne/îndemânatic.*
- formele verbului ***„a fi”***: *eu* ***sunt****/noi* ***suntem****/voi* ***sunteți****/ei,ele* ***sunt*** *în vacanță.*

◆◆◆

Nicio literă nu a beneficiat de atâta ***eroism istoric***, însă nepăsarea proverbială a românului a dus – ca în atâtea alte cazuri – la ignorarea acestei legi academice și, din nou, țara este *„împărțită în două”*, cum titrează adesea mass-media.

Există publicații (multe) și texte online în care **nu** este acceptată scrierea cu ambele litere, ci se notează toate cuvintele numai cu ***„î”*** din ***„i”***, niciodată cu ***„â”*** din ***„a”*** și se menține forma ***„sînt, sîntem, sînteți”***.

Scanned with OKEN Scanner

Dar și acești negativiști scriu cu **„â”** din **„a”** numai cuvintele ***„român”***, ***„România”*** și derivatele lor, exact ca în anul **1964.**

Totuși, excesul românesc se manifestă și prin ignorare totală a lui **„î”** din ***„i”***, de aceea mulți români scriu numai cu ***„â”*** din **„a”**, mândri că au aflat de litera buclucașă, exact ca în bancul *„eu acum am aflat”*. Unele cuvinte au făcut carieră și, adesea, comicul a izbucnit cu o energie neaoș românească: *„ânapoi”*, *„ânceput”*, *„întâi”*, *„a coborâ”*, *„a ânvăța”* și lista cuvintelor de pe rețelele de socializare este fără sfârșit.

Lingviști importanți ai contemporaneității resping cu dispreț legea academică și biata literă ***„â”*** din ***„a”*** este persecutată fără drept de scriere.

Alte personalități ale culturii române au propriile argumente pentru care prețuiesc litera ***„â”*** din ***„a”***, considerând-o un fel de ***mărturie de necontestat a istoriei limbii strămoșești.***

Celebrul critic **Alex Ștefănescu** (1947-2024) a reconsiderat cu fermitate și a scris mereu eroica literă **„â”** din **„a”**, argumentul fiind ***dragostea sa profundă pentru limba română.***

*«Scriind cu **â** din **a** facem un serviciu propagandistic limbii române. Îi evidențiem latinitatea, într-un mod simplu și direct, inteligibil imediat de către milioane de oameni din alte țări. Orice inscripție în limba română – de pe un pachet de țigări, de pe frontispiciul unei ambasade – aduce aminte, prin intermediul cuvintelor scrise cu **â** din **a**, că suntem latini, și nu slavi (așa cum cred mulți). Ca să nu mai vorbesc de ziare și reviste, chiar și de cele abandonate în tren. Ca să nu mai vorbesc de cărți.*

*Scriu cu **â** din **a** și din alt motiv: pentru că vreau să contest în felul acesta, în fiecare zi, o normă ortografică instituită abuziv în timpul stalinismului. Instituită nu din rațiuni lingvistice, ci din rațiuni politice. Prin renunțarea la **â** din **a** se extrăgea, cu penseta, nervul latin al limbii române.*

*În sfârșit, scriu cu **â** din **a** pentru că așa scriau, înainte de instaurarea comunismului, aproape toți clasicii noștri, de la care am învățat limba română. Am îndrăgit încă din adolescență nu numai textele lor, ci și imaginea textelor lor. Dacă **Eminescu** scria „Veronică dragă, îți sărut mâinile”, cum să scriu eu „mîinile”?»*

❖

Scanned with OKEN Scanner

BONUS!

Scrisoarea lui **Mihai Eminescu** adresată **Veronicăi Micle** susține ideea iubirii lor legendare, iar *„grecul"* la care se referă este **Caragiale,** despre care se spunea că a avut și el o relație amoroasă cu femeia, fapt care a destrămat planurile de căsătorie ale celor doi îndrăgostiți: *„Emin"* și *„Momoți".*

„Momoți dragă,

Din faptul că nu ai căpătat ieri depeșă, vei fi conchis fără îndoială că ieri nu a fost la ordinea zilei petiția ta. De la 1 pân' la 4 am stat ieri la Cameră în deșert. Nicu Gane mi-a spus c-o să vie Sâmbăta viitoare, ceea ce doresc și eu pentru ca să se mântuie odată.

Pe pezevenchiul cel de grec nu-l mai primi, te rog; sau – dacă-l primești – te oblig să fie și Câmpeanca de față, pentru că nu voi să rămâi tu, om sincer și adevărat, incapabil de viclenie și minciună, sub impresia acestui șarpe veninos, acestei archicanalii ingrate, mincinoase și spioane. – Eine schwache Stunde – zici tu că e partea slabă a femeilor. De aceea mă tem și eu mai mult decât de orice și de aceea găsesc preferabil să nu-l găsesc de loc și să-i ceri prin madame Câmpeanu scrisorile, dacă va veni. Ce mai are a-ți spune azi, când a aruncat asupra fericirii noastre cea mai neagră injurie? Eu nu știu cum tu nu ai sentimentul pe care-l am eu și nu recunoști că apropierea acestui mizerabil de tine e o injurie mortală pentru noi amândoi? Din purtarea ta în această cestiune delicată voi face un merit, dacă va fi bună, un merit pentru care îți voi fi recunoscător toată viața mea.

Nicuță, fii cuminte. Pe mine m-apucă iar furia înnăscută caracterului meu, gelozia, cea mai rea și mai amară din toate patimele. Te rog să n-o hrănești, dacă nu vrei să-mi iei liniștea trebuincioasă pentru a iubi atât de senin, precum te-am iubit în momentele cele mai bune ale vieții.

Te sărut din creștet pân'în tălpi și rămân

al tău

Emin

(7 fevruarie 1882)"

Scanned with OKEN Scanner

(2) O CONSOANĂ CU... FIȚE

MOTTO:
„Nu este greu să înveți mai multe. Ceea ce este cu adevărat greu este să te dezbari de lucrurile învățate greșit."
(MARTIN H. FISCHER)

„ICS", „CS" sau „GZ"?

CONSOANELE limbii române sunt, în general, cumsecade, nu fac probleme vorbitorilor decât atunci când intervine matematica. Să afli valoarea lui „X" dintr-o ecuație este o dificultate stresantă și prin faptul că pronunția sa este altfel decât în textele obișnuite, adică i se spune „ICS". În plus, în cuvântul ***„exerciții"***, „ICS-ul" de la mate trebuie să aibă sonoritatea **„GZ": *„egzerciții"!*** Și când turuie copiii alfabetul limbii române, tot ICS îi zic consoanei fițoase.

Fandoseala ***consoanei „X"*** este notorie și de aceea necesită explicații clare, ca să nu o prejudiciem prin sonorități false.

❖

CONSOANA „X" se pronunță în texte **„CS"**, dar sunt cuvinte în care **rostirea corectă** este **„GZ"**.

♦ **CONSOANA „X" se pronunță „CS":**

●Dacă **X** este în **INTERIORUL CUVÂNTULUI, URMAT DE O ALTĂ CONSOANĂ:** ***expediție, extemporal, excepție, excursie, excavator,***

explorator, exprimare, extemporal, excentric, extraordinar, excelent, exces, exclus, exhibiţie, exhaustiv, mixt, mixtură, boxă, a explica, a exceda, a exfolia, a exmatricula, a exclama, a exclude, extracţie, a expune, a expira, text etc.

● Dacă **X** se află **LA SFÂRŞIT DE CUVÂNT:** ***lux, vax, ax, fax, bax, fix, tix, box, ortodox, reflex, complex, pix, paradox, perplex, crucifix, duplex, pneumotorax, index*** etc.

● Dacă **X** este **LA ÎNCEPUT DE CUVÂNT, URMAT DE VOCALĂ:** ***xilofon, xenofob, xerox, a xeroxa, xenon*** (gaz incolor), **xenofilie** etc.

● Dacă, uneori, **X** se găseşte **ÎNTRE VOCALE,** dar **NU EXISTĂ O REGULĂ FIXĂ:** ***axă, axial, exigent, elixir, a exagera, a taxa, exuberant, mixer, axiomă, exod, exorcism, maxilar, maxim, reflexiv, vexat, toxic, sintaxă, taxi, a anexa, a exagera, a exacerba*** (a exagera), ***a execra*** (a detesta, a dispreţui), ***exegeză*** (interpretare, comentare), ***a exonera*** (a se elibera de o obligaţie, de o datorie), **exorbitant** (excesiv), ***a exulta*** (a fi foarte fericit, a simţi o bucurie mare), ***exuberant*** (expansiv), ***oxigen, oxid, oximoron*** etc.

❖

♦ <u>**CONSOANA „X" se pronunţă „GZ",**</u> **uneori, ÎNTRE VOCALE,** dar <u>**NU**</u> **există** o regulă fixă: **auxiliar** *(augziliar),* ***exemplu*** *(egzemplu),* ***examen*** *(egzamen),* ***exil*** *(egzil),* ***exact*** *(egzact),* ***exaltat*** *(egzaltat),* ***executiv*** *(egzecutiv),* ***exasperare*** *(egzasperare),* ***a exercita*** *(a egzercita),* ***exerciţiu*** *(egzerciţiu),* ***a exersa*** *(a egzersa),* ***a exista*** *(a egzista),* ***a executa*** *(a egzecuta),* ***a examina*** *(a egzamina),* ***a exalta*** *(a egzalta),* ***a exemplifica*** *(a egzemplifica)* etc.

ATENŢIE!

Cuvintele care conţin **„X"** se pronunţă cu **„CS"** sau cu **„GZ" împreună cu FAMILIA DE CUVINTE.**

Au fost identificate **479 de cuvinte** cu pronunţia consoanei **X** intervocalic în variantă **„CS"** şi doar **74** în variantă **„GZ".**

Scanned with OKEN Scanner

În **DEX,** se indică în paranteză pronunțarea corectă a cuvintelor care conțin **X** și se pronunță **„GZ”: *„EXISTĂ*** (pr.: ***eg-zis*)”; *„EXIL*** (pr.: ***eg-zil*)”.**

❖

♦ **Se pronunță „CS” în CUVINTELE FĂRĂ „X”,** care, însă, se scriu cu **„CS”.** Termenii care au **„CS”** în interiorul cuvântului sunt puține, deci pot fi memorate: ***rucsac, catadicsi, comics, îmbâcsi, fucsină, cocs, blocstart, micsandră, fucsie, facsimil, sconcs, vacs, Alecsandri.***

❖

♦ Se pronunță și se scrie **GRUPUL „CZ”/„GZ”** în cuvintele: ***eczemă, eczematos, zigzag.***

❖

♦ **CONSOANA „X”** din **finalul** unor **substantive** sau **adjective** devine la **PLURAL** grupul **„cș” + i** (*i* = marca de plural):

sfinx - sfincși
complex - complecși
ortodox - ortodocși
lax - lacși
convex - convecși
perplex - perplecși
prolix - prolicși
reflex - reflecși
linx - lincși
index - indecși
conex - conecși

❖

O transcriere fonetică distractivă nu este corectă decât... fonetic, în cuvintele cu **litera „X”** se scrie obligatoriu... **X!**

Scanned with OKEN Scanner

Vei egzersa egzemplar pentru egzamenele cu egzerciții în care să-l afli pe ics și pe care să le egzecuți egzact, apoi să dai egzemple egzigue*.

**exiguu, -uă, exigui, -ue,* adj. (livr.) *1.* Exigent. 2. Foarte mic, nesemnificativ, insuficient.

❖

BONUS!

O dezbatere „QUEER"!

Ciudățenia propusă și susținută de „activiștii queer" este așa-numita ***„formă neutră de gen"*** din ***„spectrul non-binar"***, numind acele persoane care nu vor să se includă în sexul masculin sau feminin, ci se consideră în afara oricăruia dintre aceste genuri. Ca urmare, au decis așezarea terminației **„X"** la substantive, pronume și adjective, ca să realizeze o *„limbă română gueer"* [gueer (engl.) = ciudat]: *Toț**x** învățăm aceast**x** limb**x** minunat**x** un**x** de la alt**x**.*

Așadar, limbajul incluziv, nonsexit, neutru de gen alege consoana fițoasă **„X"** ca terminație scrisă obligatoriu la substantive, pronume și adjective. Au fost dezbateri ample și în Parlamentul European despre *„limba gueer"*.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(3) CRATIMA ŞI RĂSFĂŢUL POLITIC

MOTTO:
„În şcoală înveţi o lecţie şi apoi dai un test. În viaţă, dai un test care te învaţă o lecţie."
(TOM BODETT)

DICŢIONARUL ORTOGRAFIC, ORTOEPIC şi MORFOLOGIC al LIMBII ROMÂNE – publicat la finele anului 2021 şi cunoscut ca DOOM-3 – a mângâiat cu **diminutive „găletuşa"**, a dat afară din vocabular **dubletele lexicale nefolositoare,** a statornicit **accentul şi forma unică a cuvintelor** dar, mai ales, **a răsfăţat semnele de punctuaţie.** Pe unele, nu pe toate, că ar fi fost plictisitor. Aşa, ne-a uimit prin favorizarea unora şi persecutarea altora.

I. <u>RĂSFĂŢUL SEMNELOR DE PUNCTUAŢIE</u>!

♦Semnul de punctuaţie **PUNCT-ŞI-VIRGULĂ (;)** are **cratimă între cuvinte! Două! Punctul-şi-virgula** marchează, în frază, ***o pauză*** mai mare decât cea redată prin virgulă şi mai mică decât cea notată cu punct. ***Punctul-şi-virgula*** structurează enunţul în propoziţii sau în grupuri de propoziţii, dar constituie mai mult un mijloc ***stilistic*** decât gramatical, în funcţie de preferinţa celui care scrie textul. Nu este precedat, ci doar urmat de blanc.

Cratima scrisă între aceste cuvinte este ***normă*** în DOOM-2021 (p. 907).

♦ Semnul de punctuaţie **DOUĂ-PUNCTE (:)** are **cratimă** între cuvinte, anunţă ***vorbirea directă*** sau **o enumerare, o explicaţie, o concluzie** şi indică o pauză, în general, mai mică decât cea notată cu punct. Se scrie atât la sfârşitul unei fraze sau propoziţii, cât şi în interiorul acestora. Nu este precedat, ci doar urmat de blanc.

Cratima dintre ***„două"*** şi ***„puncte"*** este ***normă*** în DOOM-2021 (p. 489).

Celelalte **SEMNE DE PUNCTUAŢIE,** alcătuite tot din două-trei cuvinte, NU beneficiază de cratimă: linia de dialog, linia de pauză, semnul întrebării sau semnul exclamării etc., ci au rămas aşa, nedezmierdate, fără cratimă şi fără argumente.

♦ **PUNCTUL** se notează **la sfârşitul propoziţiei asertive** sau **al frazei** cu înţeles de sine stătător şi marchează ***pauza în vorbire.*** Nu este precedat, ci doar urmat de blanc.

NU se notează niciodată punct:

- după ***titluri de cărţi, de opere literare*** sau ***muzicale:***
  * ***„Psihologia fricii"; „O scrisoare pierdută"; „Aida"***
- după ***formulele de adresare*** (în scrisori, cuvântări), când se pune ***virgulă*** sau ***semnul exclamării:***
  * *Dragii mei* , ; *Oameni buni* !
- după ***abrevierile*** formate din ***prima şi ultimele litere*** ale cuvântului:
  * *dl; d-ta; d-voastră; d-tale*
- după ***abrevieri*** **de genul:**
  * *Tarom, Romarta*
- după ***simbolurile şi prescurtările*** din ***chimie, fizică şi matematică:***
  * *O* (oxigen), *H* (hidrogen), *V* (viteză) *km, kg, triunghiul ABC*

  Excepţie: prin tradiţie, se scriu cu puncte: **P.S.** şi **P.P.S.** *(DOOM-3)*
- după ***punctele cardinale:***
  * *N; S; E; V; N-E; S-V*

II. CRATIMA POLITICĂ

♦ **Soţia preşedintelui de stat are cratimă: PRIMA-DOAMNĂ,** s.f., g-d. art. *primei-doamne*, pl. *prime-doamne*, art. *primele-doamne.* Dacă este numai **„primă doamnă"**, fără cratimă, are sensul **„doamnă de onoare"** şi

se scrie pur și simplu în două cuvinte separate: **„+primă doamnă** adj. + s.f. *(~ de onoare).*"

◆ Cf. DOOM-3, **cratimă** are și funcția **PRIM-MINISTRU (PREMIER)** s.m. art. *prim-ministrul/primul-ministru*, pl. *prim-miniștri*, art. *primi-miniștrii/primii miniștri* (**Cancelaria Prim-Ministrului*, dar și **Corpul de Control al Primului Ministru*", acestea fiind substantive proprii).

Cu totul altfel (!) se scrie același termen, dar <u>fără cratimă</u>: **„+prim ministru (cel dintâi ministru)** adj. + s.m., art. *primul ministru*, pl. *primi miniștri*, art. *primii miniștri. (*Primul ministru român de Externe a fost Vasile Alecsandri).*" (DOOM-3)

În opinia mea, actualul PRIM-MINISTRU va deveni – după ce nu va mai ocupa funcția – doar primul ministru al coaliției XYZ, nu?! Deocamdată, PRIM-MINISTRUL are ***cratimă***.

La prima-doamnă nu ne mai referim, pentru că nu știm dacă va fi cu sau fără cratimă.

❖

<u>BONUS!</u>

Pentru cei care postează pe rețelele de socializare, pe facebook, pe intagram, în general, pe internet!

Există **REGULI precise** pentru **scrierea semnelor de punctuație!** Pe mine mă deprimă când văd semnele de punctuație puse în fel și chip, mai ales cele cu multe blancuri (pauze) ori cele înghesuite, care diminuează mult sensul mesajului.

• În general, **semnele de punctuație se scriu <u>imediat după cuvânt</u>, adică <u>nu sunt precedate de blanc (pauză)</u>, ci <u>urmate de blanc (pauză)</u>: *virgula, punct-și-virgulă, două-puncte, semnul exclamării, semnul întrebării, punctul.***

• **Înainte de paranteză se lasă blanc, dar nu se lasă și între paranteze, ci numai după scrierea parantezei care încheie:** *blanc () blanc.*

• **Apostroful nu este precedat nici urmat de blanc atât în interiorul cuvintelor, cât și dacă marchează absența unor litere:** *dom'le; Da'ce vrei?*

Scanned with OKEN Scanner

• **Bara oblică (slash) nu este precedată, nici urmată de blanc:** *negru/roșu.*

• **Linia de pauză este precedată și urmată de blanc.** *„În fața mea – marea albastră!”.*

• **Punctul nu este precedat de blanc, nici în abrevieri, nici în scrierea datei, dar punctul final este, firește, urmat de blanc.** – *ap., bl., dr., î.H., prof., vol., 24.03.2026.* Ca ***semn diacritic***, se notează la litera mică ***„i”,*** îmbogățindu-se și cu un ***sens metaforic:*** *„Să punem punctul pe i”.*

Continuarea textului pe pagina următoare sau pe verso poate fi notată cu **două puncte separate prin bara oblică.** ***(./.)***

(Academia Română, *„DOOM-3”* și *„PUNCTUAȚIA LIMBII ROMÂNE”)*

❖

• **Abrevierea termenului *„pagină”* nu mai este *„pag.”*, așa cum s-a scris vreme îndelungată, ci, acum, cf. DOOM-3, pagina se abreviază doar cu o consoană: *„p.”***

(DOOM-3, p.56-80)

Scanned with OKEN Scanner

(4) „SĂ AIBĂ" – NIMICIT de „*să aivă*" și „*să aive!*"

MOTTO:
„Știu că nu ești de acord cu mine, dar asta nu te împiedică să faci măcar acordul între subiect și predicat."
(CONSTANTIN ARDELEANU)

Pe un loc fruntaș în ierarhia fărădelegilor gramaticale se situează formele „*să aibe*" și „*să aive*"! Am auzit foarte puține persoane care pronunță corect **„SĂ AIBĂ"**. M-am întrebat dacă nu cumva am luat-o razna și sunt total neinformată despre faptul că DOOM ar fi admis „triplete" gramaticale. Toată viața am crezut (ce naivitate!) că oricine știe, măcar, să conjuge ***„a fi"*** și ***„a avea"***, să facă acordul predicatului cu subiectul, dar, de la fosta „ministreasă a învățământului" încoace, m-am „desconvins", cum zicea nepoțica mea, Rontzi.

Trebuie înființată profesia de ***„doctor pentru limba română"***. Și un SMURD pentru urgențe și descarcerare a minților boante. Cel mai deprimant este să auzi varianta „*să aibi*": „*Trebuie să aibi bani pentru tratament*".

❖

BONUS!

Acesta este prezentul, dar cum va arăta viitorul?!

Vă povestesc o întâmplare reală, trăită de mine „în direct" şi care mi se pare emblematică pentru prăbuşirea învăţământului

românesc, pentru mediocritatea care amenință să pună stăpânire pe țară.

În catalogul unui supermarket, am văzut și mi-au plăcut nişte huse pentru scaunele de la maşină, aşa că, dis-de-dimineaţă, m-am dus împreună cu soţul din dotare să le achiziţionăm. Eram singurii clienţi şi doi-trei vânzători vlăguiţi deja.

Îi explic unui tânăr cu privire ploioasă ce caut, el mă trimite la raft să văd singură dacă au sau nu respectivele huse. Nu erau! Uşor enervată, întreb ce rost are catalogul unei firme, nu acela de a informa clienții?!

Tânărul îmi răspunde cu un ton superior că firmele trebuie „să aive" astfel de cataloage pentru publicitate. Îl corectez din reflex, ***„să aibă",*** nu înțelege, așa că plusează:

– Poate v-ar place alt model de huse. Uitați-vă la raft.

– ***„V-ar plăcea",*** reacționez imediat, ca o profesoară ce sunt.

În sfârșit, undeva îi sună clopoțelul în creierul plictisit, își stimulează încrederea în sine și mă informează cu mândrie că a fost olimpic la română, faza pe școală!

Îmi pierd cumpătul şi-i spun, cu ironie, că nu i-a folosit la nimic „performanţa". Atunci, cu un aer olimpian, îmi spune textual:

– De ce vorbiţi aşa, doamnă?! Eu sunt student la două facultăţi!

Înţepenesc, fac ochii mari şi întreb uluită:

– Eşti student la două facultăţi şi ai serviciu de 10 ore pe zi?!?!

– Da, îmi răspunde nonşalant, mi-am luat „servici" că mă plictiseam...

Reflexul meu funcționează: **„serviciu"**, zic. Plictisul lui învinge însă nu numai gramatica, ci și îndatoririle de „servici", așa că ignoră cu dezinvoltură clientul și butonează sârguincios, cocoțat pe un scaun înalt, telefonul celular. Cred că era în sesiune...

În secundele următoare mi-au trecut prin minte anii studenției mele, admiterea la Facultatea de Litere, cu 17 candidați pe un loc, cei cinci ani de facultate (atâţia se făceau atunci la Universitate), cu câte 16-18 examene pe an (oral şi scris), licenţa cu probe orale şi scrise plus lucrarea de diplomă care trebuia să fie originală şi nemaivăzută...

Scanned with OKEN Scanner

românesc, pentru mediocritatea care amenință să pună stăpânire pe țară.

În catalogul unui supermarket, am văzut și mi-au plăcut niște huse pentru scaunele de la maşină, aşa că, dis-de-dimineaţă, m-am dus împreună cu soţul din dotare să le achiziţionăm. Eram singurii clienţi şi doi-trei vânzători vlăguiţi deja.

Îi explic unui tânăr cu privire ploioasă ce caut, el mă trimite la raft să văd singură dacă au sau nu respectivele huse. Nu erau! Uşor enervată, întreb ce rost are catalogul unei firme, nu acela de a informa clienții?!

Tânărul îmi răspunde cu un ton superior că firmele trebuie „să aive" astfel de cataloage pentru publicitate. Îl corectez din reflex, ***„să aibă",*** nu înțelege, așa că plusează:

– Poate v-ar place alt model de huse. Uitați-vă la raft.

– ***„V-ar plăcea",*** reacționez imediat, ca o profesoară ce sunt.

În sfârșit, undeva îi sună clopoțelul în creierul plictisit, își stimulează încrederea în sine și mă informează cu mândrie că a fost olimpic la română, faza pe școală!

Îmi pierd cumpătul şi-i spun, cu ironie, că nu i-a folosit la nimic „performanţa". Atunci, cu un aer olimpian, îmi spune textual:

– De ce vorbiţi aşa, doamnă?! Eu sunt student la două facultăţi!

Înţepenesc, fac ochii mari şi întreb uluită:

– Eşti student la două facultăţi şi ai serviciu de 10 ore pe zi?!?!

– Da, îmi răspunde nonşalant, mi-am luat „servici" că mă plictiseam...

Reflexul meu funcționează: **„serviciu"**, zic. Plictisul lui învinge însă nu numai gramatica, ci și îndatoririle de „servici", așa că ignoră cu dezinvoltură clientul și butonează sârguincios, cocoțat pe un scaun înalt, telefonul celular. Cred că era în sesiune...

În secundele următoare mi-au trecut prin minte anii studenției mele, admiterea la Facultatea de Litere, cu 17 candidați pe un loc, cei cinci ani de facultate (atâţia se făceau atunci la Universitate), cu câte 16-18 examene pe an (oral şi scris), licenţa cu probe orale şi scrise plus lucrarea de diplomă care trebuia să fie originală şi nemaivăzută...

Scanned with OKEN Scanner

Tânărul cu „servici" de 10 ore pe zi „studiază" la două facultăţi şi poate *„să aibe"* sau *„să aive"* toate şansele ca să devină ministru în Guvernul României, mai ales dacă-şi va completa „studiile" cu două-trei adeverințe de *„intelectual"*. Și, eventual, de *„doctor"* în ceva... nu în medicină.

Am din ce în ce mai puţine legături cu lumea în care trăiesc.

Dar încerc să mă obișnuiesc cu neobișnuitul... Nu reușesc!

Scanned with OKEN Scanner

(5) ACUM SUNT CINCI!

MOTTO:
„Să nu vă scape mirosul de viață pe care îl are secunda!”
(NICHITA STĂNESCU)

Gramaticile academice au năvălit și peste verbe, dar să nu ne indignăm, pentru că le-au înmulțit după ce le-au examinat cu drag și cu atenție.

Cele **patru conjugări** ale verbelor au devenit **cinci**! Au rămas primele trei conjugări așa cum le știam din gramatica tradițională, la care s-au adăugat încă două. În total, **cinci**!

❖

* **CONJUGAREA I** – terminația **-a:** *a lucra, a învăța, a mânca, a copia, a (se) supăra, a se bucura, a pleca, a cânta, a îngenunchea, a veghea, a crea, a agrea, a preceda* etc.

* **CONJUCAREA a II-a** – terminația **-ea:** *a putea, a vedea, a părea, a dispărea, a apărea, a plăcea, a vrea, a cădea, a avea, a bea, a tăcea, a scădea* etc.

* **CONJUGAREA a III-a** – terminația **-e:** *a crede, a merge, a duce, a bate, a scrie, a alege, a cere, a conduce, a depinde, a culege, a spune, a zice, a compune, a face* etc.

CONJUGAREA a IV-a – terminația **-i:** *a vorbi, a citi, a fi, a veni, a glumi, a ști, a iubi, a clădi, a gândi, a aminti, a bănui, a voi, a porni, a trebui, a se sfii, a pustii, a prii, a înmii, etc.* Singurele verbe care au doi „*i*” la infinitiv sunt: *a se sfii, a pustii, a prii, a înmii.*

Scanned with OKEN Scanner

CONJUGAREA a V-a – terminația **-î:** *a coborî, a urî, a hotărî, a tăbărî, a izvorî, a vârî, a se posomorî, a pârî, a zăvorî* etc. („*î*" din „*i*"!)

În *„GRAMATICA DE BAZĂ A LIMBII ROMÂNE", editată de* Academia Română, verbele de ***conjugarea a IV-a*** terminate în **i** și **î**, existente în gramatica tradițională, au fost separate și s-a constituit ***conjugarea a V-a.*** De menționat este faptul că nu toate gramaticile oficiale includ în conjugarea a V-a verbele cu terminația **-î**, ci le așază, ca în gramatica tradițională, tot în conjugarea a IV-a, împreună cu verbele terminate în **-i**.

În ***Programa școlară și în manualele actuale de limba română*** sunt clasificate **5 conjugări.**

❖

♦ **GREȘELI JENANTE!**

Pe podium se situează cu succes ***abaterea de la normă*** prin transformarea verbelor de conjugarea a II-a, cu terminația ***„-ea"***, în verbe de conjugarea a III-, cu terminația ***„e".*** Astfel, rezultă ***forme greșite și adesea jenante*** la timpurile și modurile care se formează cu ***infinitivul*** verbului.

* **a plăcea: *mi-ar plăcea, i-ar plăcea, ne va plăcea***
NU: a place, mi-ar place, i-ar place, ne va place

* **a vedea: *aș vedea, ar vedea, vom vedea***
NU: a vede, aș vede, ar vede, vom vede

* **a scădea: *ar scădea, vom scădea, ei vor scădea***
NU: a scade, ar scade, vom scade, ei vor scade

* **a părea: *ar părea, vor părea, ne va părea***
NU: a pare, ar pare, vor pare, ne va pare

* **a tăcea: *aș tăcea, tu vei tăcea, tăceți!***
NU: a tace, aș tace, tu vei tace, tăceți!

* **a preceda: *eu preced, tu precezi, el, ea precedă, ei precedă***
NU: eu precedez, tu precedezi, el, ea precede, ei precedează

* ***a succeda: eu succed, tu succezi, el, ea succedă, ei succedă***
NU: eu succedez, tu succedezi, el, ea succede, ei succedează

❖

Scanned with OKEN Scanner

♦ Există și reversul, când ***verbele de conjugarea a III-a*** (terminația -e) devin de conjugarea a II-a (terminația **-ea**), rezultând o **abatere gravă de la normă:** a făcea ***(a face)***, a bătea ***(a bate)***, a spunea ***(a spune)***, a punea ***(a pune)***.

Adică:

**Nu facem* mizerie în clasă!*

NU: Nu făcém mizerie în clasă!

Mâine **voi bate covoarele.*

NU: Mâine voi bătea covoarele.

◆ **Verbele: *a suferi, a acoperi, a oferi, a îngroșa*** au la indicativ prezent, persoana a III-a singular și plural terminația ***„-ă”***, **nu** ***„-e”: suferă, acoperă, oferă, îngroașă.***

◆ ***Verbele mai rar folosite: a (se) pustii, a prii, a (se) sfii și a înmii*** au la ***infinitiv doi „i”***, ca urmare, la ***indicativ perfect simplu, persoana I singular***, sunt ***trei „i”: eu (mă) pustiii, eu priii, eu (mă) sfiii, eu înmiii.*** Doar verbul ***a se sfii*** este mai folosit în exprimare, celelalte verbe, foarte rar. ***Persoana a III-a singular*** la indicativ, perfect simplu, rămâne cu ***doi i:*** *el, ea se sfii, el, ea pustii* etc. La celelalte moduri și timpuri se păstrează în interiorul verbelor cei ***doi „i”*** de la ***infinitiv: m-aș sfii, sfiind, sfiit*** etc.

◆ O abatere ineptă de la norma verbelor de ***conjugarea a IV-a*** este scrierea lor la forma de ***infinitiv*** cu doi „*-i*”: a trebuii, a devenii, mulțumii, a suferii etc.

❖

BONUS!

• Să facem o comparație urât mirositoare cu verbul de conjugarea a II-a: ***A PUTEA!*** Dacă schimbăm din conjugarea a II-a, cu terminația **„ea”**, în verb cu terminația **„e”**, de conjugarea a III-a, formele lui ar fi:

* aș pute ***(aș putea)***, ar pute ***(ar putea)***, vom pute ***(vom putea)***, va pute ***(va putea)***, vei pute ***(vei putea)***, veți pute ***(veți putea)*** etc.

Poate această similitudine neplăcut mirositoare va fi mai convingătoare decât argumentele gramaticale! Știu din experiența cu elevii.

Scanned with OKEN Scanner

„Cuptor”

„Sunt câțiva morți în oraș, iubito,
Chiar pentru asta am venit să-ţi spun;
Pe catafalc, de căldură-n oraș –
Încet, cadavrele se decompun.

Cei vii se mișcă și ei descompuşi,
Cu lutul de căldură asudat;
E miros de cadavre, iubito,
Și azi, chiar sânul tău e mai lăsat.

Toarnă pe covoare parfume tari,
Adu roze pe tine să le pun;
Sunt câțiva morți în oraș iubito,
Și-ncet, cadavrele se descompun.”

(George Bacovia, *„Cuptor”*, volumul ***„Plumb”*** **– 1916)**

Scanned with OKEN Scanner

(6) Nici „NU SE MERITĂ", nici „SĂ TE RIȘTI"

MOTTO:
„Prostia este infinit mai fascinantă decât inteligența! Inteligența are limitele ei. Prostia, nu!"
(UMBERTO ECO)

Poate că e dificil să fii pregătit pentru riscuri în afaceri, în viața personală, în demersurile de a-ți împlini un ideal. Important este să merite strădania de a fi un învingător în viață, iar pentru asta nu trebuie să renunți la eforturi, pentru că aceia care nu riscă nu prea câștigă.

Succesul este o călătorie, nu o destinație, iar urcușul spre vârf nu este pentru răsfățați!

Cele două verbe *„A MERITA"* și *„A RISCA"* NU sunt niciodată reflexive, adică nu sunt **precedate de pronumele reflexiv *„SE"*.**

***

A MERITA, vb.I. Tranz. *A fi vrednic de răsplată sau de pedeapsă potrivit cu faptele sale (bune sau rele); a avea dreptul să primească o răsplată (bună sau rea); a i se cuveni, a meritarisi* • *A justifica, a îndreptăți prețuirea, interesul sau grija care i se acordă* • Spec. (Despre mărfuri, obiecte de schimb) *A justifica prețul cerut; a face, a valora.*

A RISCA, vb.I. Tranz. și intranz. *A-și pune în primejdie viața, onoarea etc.; a (se) expune unui pericol posibil.* • Intranz. *A participa la o acțiune nesigură, a acționa la noroc.* • Refl. (Înv.) *A cuteza, a îndrăzni, a se încumeta.*

(DICȚIONARUL EXPLICATIV AL LIMBII ROMÂNE)

Scanned with OKEN Scanner

Niciunul dintre cele două verbe **nu** are notată marca *„refl.”*, adică reflexiv, așa cum se indică în cazul verbelor reflexive, în DEX.

Ca urmare, aceste verbe NU au niciodată și în nicio situație forma „a se merita” ori „a se risca”.

* ***Merită*** *să citești acest roman.*
NU: Se merită să citești acest roman.
* *Dacă plouă,* ***nu merită*** *să mai pleci la Sinaia.*
NU: *Dacă plouă, nu se merită să mai pleci la Sinaia.*
* ***Merităm*** *un premiu pentru străduanie.*
NU: Ne merităm un premiu pentru străduanie.
* ***Riscă*** *să-și piardă onoarea dacă e prins cu minciuna.*
NU: Se riscă să-și piardă onoarea dacă e prins cu minciuna.
* Ce zici, **risc** să copiez la examen?
NU: Ce zici, mă risc să copiez la examen?

❖

ATENȚIE!

• Cu timpul, semantica gravă a verbului ***„a risca”*** s-a diminuat, nu mai presupune un risc vital, ci a căpătat o subtilă ***nuanțare preventivă*** sau de ***avertizare:***

* *Copiii care mănâncă hamburgeri* ***riscă*** *să devină obezi.*
* *Fumătorii* ***riscă*** *să se îmbolnăvească de cancer.*

• Adesea, **verbul *„a risca”*** este folosit **impropriu** pentru **subiecte neînsuflețite:**

* *„Casa aceasta* ***riscă*** *să se prăbușească.”*
* *„Dolarul* ***riscă*** *să se deprecieze”.*

• După verbul ***„A MERITA”*** se folosește verbul ***„a fi”***, *nu se scrie direct adjectivul:* ***„merită să fie apreciată”***, NU: *merită apreciată. *(DOOM-3)*

• Verbul ***„A COPIA”*** se conjugă adesea în mod greșit, chiar de către elevi, la care această acțiune este, cumva, o dorință de nestăpânit: eu copii; tu copii; ei copie. Oribil!

Scanned with OKEN Scanner

Conjugarea corectă este următoarea:

Indicativ prezent

eu copiez,	*noi copiem*
tu copiezi,	*voi copiați*
el, ea copiază	*ei, ele copiază*

❖

BONUS!

„Într-o lume aflată permanent
sub stare de risc,
uităm adesea că există, totuşi există,
şi riscul pe cont propriu." [...]

(Adrian Păunescu, *„Pe cont propriu"* fragment)

„Merită?"

„M-am tot gândit, și nu o dată,
Cui merită să-ți dai iubirea?
În lumea neînduplecată,
Când te pândește despărțirea...

Cui merită să-i dai crezare
În tot ce spune și trăiește?
Că-n drum, la orice pas apare
Un om care dezamăgește...
[...]
Cui merită să-ți dai iubirea?
Celui ce te-a iubit întâi.
Când nu era pe lume nimeni,
Era iubirea Tatălui."

(Tabita Cărăbaș, *„Merită?"*)

Scanned with OKEN Scanner

(7) FII DEȘTEPT! NU FI PROST!

MOTTO:
„Proștii mor, însă prostia este nemuritoare."

(I.L. CARAGIALE)

Este de notorietate povestea lui **Ion Creangă** intitulată sugestiv ***„Prostia omenească".*** Un om își părăsește familia și casa, când își vede nevasta și soacra plângând de mama focului din pricină că pisica ar fi putut răsturna un drob de sare peste bebelușul așezat în covata de lângă sobă. Cele două femei boceau cât le ținea gura, uitându-se la drob și la pisică: *„Aulio, copilașul meu!"* Bărbatul pleacă în lumea largă și hotărăște să se întoarcă la familie numai în cazul în care va găsi și alți proști în călătoria sa. Și a găsit! Mulți și chiar mai proști decât avea el acasă.

O subtilă legătură cu povestirea lui **Ion Creangă** o au verbele devenite predicate ca să urmărească îndeaproape ce face, ce este și cum este subiectul, cu scopul de a transmite tuturor vești. Sau îndemnuri etice!

Îndemnul ***„Fii deștept, nu fi prost!"*** are valențe educative și moralizatoare, fiind de multe ori rostit de părinți și, bineînțeles, este adresat copiilor. Mă rog, nu numai...

♦ La **MODUL IMPERATIV,** verbele exprimă ***un îndemn, o poruncă*** sau ***o rugăminte,*** au numai **persoana a II-a singular și plural (tu și voi),** iar enunțul se identifică, de regulă, cu **semnul exclamării** la final:

* ***Fii deștept!***

* ***Nu fi prost!***

Campion în folosirea **greșită** a **imperativului** este **verbul *„A FI"*,** la care **scrierea** cu **un singur „i"** sau cu **doi „i"** devine, pentru mulți, o imposibilitate inexplicabilă. Îl urmează cu succes verbul ***„A ȘTI".***

Scanned with OKEN Scanner

La fel de penibilă este şi abaterea de la norma gramaticală a verbului *„A FI”* la **conjunctiv prezent, persoana a II-a singular,** unde *„i”*-ul dezlănţuie aceeaşi neputinţă.

IMPERATIV

AFIRMATIV	NEGATIV
(tu) fii (deştept)!	*(tu) nu fi* (prost)!
(tu) ştii!	*(tu) nu ştii!*

CONJUNCTIV PREZENT

(tu) să fii (deştept)	*(tu) să nu fii* (prost)
(tu) să ştii (lecţia)	*(tu) să nu ştii* (lecţia)

♦ **Modul INDICATIV, timpul VIITOR** se formează cu infinitivul ***(a fi/a şti)***, aşa că ambele verbe au **un singur *„i”*** la toate persoanele: ***(eu) voi fi/voi şti (...) ei,ele vor fi/vor şti.***

❖

Bătălia inculţilor cu gramatica se duce pe un tărâm periculos pentru limba română, de parcă unii ar avea un scop distructiv. Vorbirea şi scrierea corecte seamănă, pentru ei, cu efortul suprem de a escalada Everestul limbii române!

♦ **Verbele de conjugarea a II-a şi a III-a,** terminate la **infinitiv** în **-ea** şi **-e**, precum şi unele de conjugarea a IV-a, terminate în **-i** (cele fără conjugarea cu ***-esc:*** *a iubi/ iubesc*) au la **imperativ aceeaşi formă** cu **indicativul prezent, persoana a II-a**, şi se pot confunda cu uşurinţă la o analiză gramaticală.

În cele mai multe cazuri, la enunţurile imperative se scrie **semnul exclamării** sau, oral, se poate sesiza **intonaţia imperativă** de ***îndemn, solicitare*** sau ***rugăminte.***

* **Mergi** în clasă! – modul imperativ

* În fiecare zi **mergi** la şcoală. – modul indicativ, prezent

* **Mergeţi** mai repede! – modul imperativ

* **Mergeţi** acum la patinoar? – modul indicativ, prezent

Scanned with OKEN Scanner

ATENȚIE!

Nu trebuie confundate **formele de persoana a II-a plural ale imperativului** (într-un cuvânt) cu cele de **persoana a II-a singular,** urmate de **pronumele -ți** (cu cratimă):

* Scrieți acest text! – imperativ, persoana a II-a plural: voi scrieți;
* Scrie-**ți** temele mai repede! – imperativ, persoana a II-a singular: tu îți scrie (ție);
* Puneți telefoanele în bănci! – imperativ, persoana a II-a plural: voi puneți;
* Pune-**ți geaca,** să nu-**ți** fie frig! – imperativ, persoana a II-a singular: tu pune geaca ta.

♦ **Imperativul NEGATIV** se formează de la **INFINITIVUL VERBULUI** respectiv: **(a) face, (a) zice, (a) duce, (a) fi** (cu un singur *„i”*).

MODUL IMPERATIV

CORECT			INCORECT
VERBUL	AFIRMATIV	NEGATIV	
(a fi)	***fii!***	***nu fi!***	nu fii!
(a face)	***fă!***	***nu face!***	nu fă!/nu făcea!
	faceți!	***nu faceți!***	făceți!/nu făceți!
(a da)	***dă!***	***nu da!***	nu dădea!
(a zice)	***zi!***	***nu zice!***	nu zi!
(a duce)	***du!***	***nu duce!***	nu du!
(a desface)	***desfă!***	***nu desface!***	nu desfă!
(a conduce)	***condu!***	***nu conduce!***	nu condu!
(a reduce)	***redu!***	***nu reduce!***	nu redu!

Concepția de a minimaliza importanța exprimării corecte mi-a fost lămurită de o bunică, al cărei nepot era în clasa a VIII-a și urma să susțină examenul de Evaluare Națională: ***„Doamnă, i-am pus meditator doar la matematică, la română, nu i-am pus, pentru că o vorbește de mic!”.***

❖

Scanned with OKEN Scanner

BONUS!

„Va fi…”

de Ion Minulescu

(Fragment)

„Va fi într-o seară ca și-n alte seri.
Va fi
O seară de octombre cu palpitări discrete
De frunze
De imagini,
De pleoape
Și regrete…
Vai!… cea din urmă seară cînd tu vei mai veni
Va fi o aiurare de toamnă pe sfîrșite,
O aiurare-n versuri brodate pe-o batistă--
Simbolul despărțirii…

Și-atîta tot…

Și-apoi
Nu va mai fi nimica
Nu va mai fi nici soare,
Nu va mai fi nici lună,
Nici stele căzătoare…
Și față de noi singuri,
Poate,
Nu vom mai fi nici noi!…”

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(8) AVEM NEVOIE sau ESTE OBLIGATORIU?

MOTTO:
„Trebuie să înveți regulile jocului. Apoi, tot ce trebuie să faci este să joci mai bine decât oricine altcineva!"
(ALBERT EINSTEIN)

Este mare nevoie de limba română și de un limbaj clar prin care să se transmită ideile întocmai cu intenția celui care emite mesajul.

Trebuie să se știe regulile jocului lingvistic, apoi trebuie să se aplice în exprimare! Știrile false sunt *„fake news"* și reprezintă un așa-zis *„jurnalism galben"* sau un gen de propagandă prin care se răpândesc informații plăsmuite de către mass-media tradițională sau, cu xenism, de către *„social media"* rostit englezește.

Astfel, s-a îndepărtat tot mai mult limbajul uzual de o exprimare clară și pe înțelesul tuturor, ajungându-se la o falsificare intelectuală, un surogat lingvistic în care se macină cuvinte cu un ton superior, *„în cea mai superioară exprimare"*, *„cu cea mai superioară"* uitătură *„a superiorității"* de sine.

Se practică omleta de cuvinte pregătită de niște „chefi" agramați, care adună bogății din laicurile altor agramați, pe rețelele de socializare.

❖

Verbul *„A TREBUI"* este încadrat în categoria **verbelor unipersonale** (persoana a III-a singular și plural) și **impersonale** (când exprimă ideea de necesitate/nevoie).

La indicativ prezent, verbul „A TREBUI" are o singură formă, „TREBUIE", iar verbul care urmează se acordă cu subiectul, respectând persoana şi numărul: *eu* ***trebuie*** *să învăţ, tu* ***trebuie*** *să înveţi, el,ea* ***trebuie*** *să învețe/noi* ***trebuie*** *să învățăm, voi* ***trebuie*** *să învățați, ei, ele* ***trebuie*** *să învețe.*

Este **greşită** conjugarea „el trebuieşte/ei trebuiesc"!

La ***conjunctiv prezent, persoana a III-a,*** forma corectă este ***„să trebuiască"***, **nu:** să trebuie.

❖

Verbul *A TREBUI* are următoarele sensuri:

1) A TREBUI = A AVEA NEVOIE

◆ Atunci când înseamnă ***„a avea nevoie"***, verbul ***„a trebui"*** este precedat de un **pronume în dativ** şi urmat de **subiect,** care poate fi un obiect sau o fiinţă. Forma la **indicativ prezent**, ***„TREBUIE"***, rămâne **invariabilă,** indiferent dacă subiectul este la singular sau la plural, dacă este fiinţă sau lucru:

* ***Îmi TREBUIE multe medicamente*** *pentru pneumonie. (Am nevoie de medicamente.)*

* ***Îți TREBUIE un prieten*** *ca să te ajute. (Ai nevoie de un prieten ca să te ajute.)*

NU: Îmi trebuieşte medicamente.

NU: Îți trebuiește un prieten.

◆ La **modul indicativ,** timpurile **perfect simplu, perfect compus, mai mult ca perfect** şi **viitor,** verbul ***„a trebui"*** se acordă numai **formal cu subiectul:**

* ***Îmi trebuiră*** *două geamantane pentru vacanţă.*

* ***Mi-au trebuit*** *două geamantane pentru vacanţă.*

* ***Îmi trebuiseră*** *două geamantane pentru vacanţă.*

* ***Îmi vor trebui*** *două geamantane pentru vacanţă.*

2) A TREBUI = ESTE NECESAR SĂ, ESTE OBLIGATORIU SĂ

◆ Pentru sensul ***„este necesar să, este obligatoriu să"***, verbul ***„a trebui"*** este urmat totdeauna de o **propoziţie subiectivă** introdusă prin conjuncţia ***„să":***

Scanned with OKEN Scanner

* ***Trebuie***[1]***/ să*** *mă duc la medic.*[2]*/ (Este necesar să mă duc la medic.)*

◆ Atunci când verbul ***„a trebui"*** este *precedat de* ***un subiect,*** acesta se raportează la ***predicatul din subordonată*** (nu este subiectul lui „trebuie"):

* *Mihai* ***trebuie să ajungă*** *acasă. (Trebuie ca Mihai să ajungă acasă.)*

* *Noi* ***trebuie să*** *ne facem singuri temele. (Trebuie ca noi să ne facem singuri temele.)*

◆ Uneori, verbul ***„a trebui"*** poate exista în **propoziții exclamative,** cu sens poruncitor și **fără a fi urmat de propoziție subiectivă,** în special în cadrul unui dialog:

* – *M-am gândit să-i cer iertare pentru atitudinea de ieri.*

– ***Trebuie!*** (e obligatoriu să faci acest lucru)

3) În **LOCUȚIUNI SAU EXPRESII COLOCVIALE,** verbul ***„a trebui"*** poate avea următoarele **sensuri:**

◆ ***„așa cum se cuvine, așa cum se cade"***

* ***Ioana nu s-a purtat cum trebuie cu părinții și cu bunicii.***

◆***„așa ți se cuvine, așa meriți"*** – se folosește mai ales **în dialog:**

* ***– M-a dat afară de la ore...***

– Așa-ți trebuie, dacă nu ești atent!

❖

BONUS!

„Mai e nevoie de poeți?"

[...]

„Cine mai are nevoie de poezie,
Purtătoarea mesajului divin?
Când lumea-ntreagă se zbate-n sărăcie
Și-și fac din setea lor de bani un chin.

Cine mai are nevoie oare de poeți,
În lumea asta sălbatică și dură
În care oamenii pun adeseori preț
Pe bogății materiale și pe înjurătură...?"

[...]

(Bogdan Nicolae Groza, *„Mai e nevoie de poeți?"* – Fragment)

Scanned with OKEN Scanner

(9) Vă rog SĂ LUAŢI CUNOŞTINŢĂ de ceea ce VĂ ADUC LA CUNOŞTINŢĂ!

MOTTO:
„Doar o vorbă să-ţi mai spun..."
(GEORGE PRUTEANU)

Acum câteva zile a trebuit să semnez un contract care se încheia cu formula *„Am luat la cunoştinţă"*. Din reflex, am tăiat prepoziţia *„la"* şi apoi am semnat. Gestul meu a stârnit indignarea doamnei contabile, argumentul suprem fiind că actul respectiv era preluat de pe site-ul Ministerului Muncii: *„O fi corect la gramatică, dar în actele oficiale aşa trebuie să scriem!"*, îmi reproşează iritată.

Se pare că destul de mulţi disociază limba română corectă de limbajul folosit în documentele postate cu emfază de instituţiile statului, care concentrează superioritatea funcţiei publice, fără superioritatea exprimării...

❖

♦ **A LUA CUNOŞTINŢĂ (de ceva)/A AVEA CUNOŞTINŢĂ (de ceva)** = a fi informat, a se pune la curent cu ceva.

* *Am luat cunoştinţă de regulamentul în vigoare.*

* *Aveau cunoştinţă de schimbările recente din regulament.*

♦

♦ **A ADUCE LA CUNOŞTINŢĂ (ceva)** = a informa pe cineva despre ceva.

Scanned with OKEN Scanner

* *Am adus la cunoștința directorului faptele așa cum s-au întâmplat.*
* *I s-au adus la cunoștință toate acuzațiile din dosar.*

❖

BONUS!

În celebra emisiune tv. ***„Doar o vorbă să-ţi mai spun”,*** neuitatul **GEORGE PRUTEANU** se scandaliza pentru aceeaşi abatere lingvistică:

*„În cu totul altă ordine de idei, vreau să profit de timpul care mi-a rămas şi **să vă aduc la cunoştinţă** următoarele: prin procese-verbale, dar, vai!, şi prin discursuri simandicoase, bântuie încă formularea şchioapă «a lua LA cunoştinţă», care sună «ca dracu'» şi aminteşte de savuroasele texte ale lui Muşatescu în care mitocanii şi semidocţii erau luaţi în cruntă băşcălie. Explicaţia răspândirii acestei formule eronate e simplă. Vorbitorii au fost influenţaţi de expresia corectă **«a aduce la cunoştinţă»**, adică **a informa, a înştiinţa**. Întrucât expresia pe care o discut e perfect opusă, prin simetria dintre **a oferi** şi **a primi**, vorbitorii au căutat ca **şi** formal cele două spuse să fie simetrice. Aşa că au luat «LA»-ul de la prima, unde avea rost şi l-au introdus, hodoronc-tronc, în cea de-a doua. Singura formă admisibilă a acesteia din urmă este **«a lua cunoştinţă de»: «am luat cunoştinţă de convocarea...»** sau «vă rugăm să luaţi cunoştinţă de acuzaţiile» etc.”*

(George Pruteanu, *„Doar o vorbă să-ţi mai spun”,*
13 iulie 1998)

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(10) Dacă VREI, atunci (neapărat) VOIEȘTI!

MOTTO:
„E vorba despre fericire, pe care noi am vrea să o suntem, dar ea nu ne este."
(NICHITA STĂNESCU)

O **greșeală persistentă** în limbajul uzual este folosirea verbului inexistent „a vroi", cea mai întâlnită formă enervantă fiind ***imperfectul*** acestuia: eu vroiam, tu vroiai, el, ea vroia, noi vroiam, voi vroiați, ei,ele vroiau.

Conform DEX-ului, cele două verbe – ***A VOI*** și ***A VREA*** – au ***același sens*** în dicționar: ***„a fi hotărât, a fi decis să..., a avea de gând să..., a intenționa"***, apoi fiecare dintre ele este notat cu **sinonimul** celuilalt: ***a voi = a vrea*** și ***a vrea = a voi***. Se presupune faptul că verbul ***„a voi"*** a luat naștere prin derivare regresivă din cuvântul ***„voie"***.

♦ **VERBUL *„A VREA"*** are la indicativ, imperfect formele: ***eu vream, tu vreai, el/ea vrea, noi vream, voi vreați, ei/ele vreau***. Deoarece unele forme seamănă cu cele de la indicativ, timpul prezent, iar la persoana a III-a este chiar identică (***el, ea vrea/ei, ele vreau***), se folosește sinonimul său, **verbul *„A VOI"*: *eu voiam, tu voiai, el/ea voia, noi voiam, voi voiați, ei/ele voiau.***

Greșeala stridentă și persistentă este cauzată de ***forma hibridă „a vroi"***, verb care NU EXISTĂ în limba română, fiind născut din unirea incestuoasă a celor două verbe într-unul singur: ***a vrea+a voi*** = a vroi. Ele au același înțeles...

A rezultat astfel o conjugare ***eronată*** a unui ***verb inexistent,*** folosit mai ales la indicativ imperfect: eu vroiam, tu vroiai, el/ea vroia, noi

vroiam, voi vroiați, ei/ele vroiau, forme pe care norma lingvistică NU le admite. (DOOM-3)

Interesant este faptul că aceste două verbe exprimă același sens – *„voință"* –deși *„a vrea"* este de origine latină, din verbul *„volere"*, iar *„a voi"* provine din limba slavă, *„voliti"*.

Verbul *„a vrea"* a născut substantivul *„vrere"*, mai puțin folosit, dar *„a voi"* se mândrește cu substantivul *„voință"*, considerată trăsătura fundamentală a spiritului uman, prin care oamenii își realizează un scop, un ideal. *„Voința"* a făcut obiectul multor studii scrise de personalități celebre, cum ar fi: **Schopenhauer** sau **Nietzsche.**

Totuși, o curiozitate este faptul că verbul *„a voi"*, mai puțin prezent în limbajul zilnic, excelează prin **expresiile/sintagmele** folosite frecvent: ***a da voie, de voie-de nevoie, a cere voie, cu voia cuiva, a-i face cuiva pe voie.*** ***Derivatele verbului „a voi"*** sunt și ele destul de multe: ***a învoi*** (a consimți, a accepta), ***învoială*** (înțelegere), ***nevolnic*** (neputincios), ***învoitor*** (lucrător în acord), ***volnic*** (liber, independent), ***a volnici*** (a elibera), ***volnicie*** (libertate, dezrobire), ***a nevolnici*** (a asupri), ***nevolnic*** (neputincios).

Verbul *„a vrea"* se recunoaște însă în ***expresii populare*** ca: ***„Vrei, nu vrei, bea Grigore aghezmă"*** (ești obligat), ***„A vorbi vrute și nevrute"*** (a trăncăni fără rost), ***„vrând-nevrând"*** (constrâns de împrejurări).

Ca „specialități" ale celor două verbe sunt:

– viitorul persoana I singular: *„eu vói voí"*; *„eu voi vrea"*;

– nici *„a vrea"*, nici *„a voi"* **NU** au **modul imperativ.**

❖

BONUS!

♦ VERBELE ***„a da"*** și ***„a sta"*** au la ***indicativ imperfect*** formele:

* ***eu dădeam/eu stăteam*** (nu: dam/stam);
* ***tu dădeai/tu stăteai*** (nu: dai/stai);
* ***el, ea dădea/el, ea stătea*** (nu: da/sta);
* ***noi dădeam/noi stăteam*** (nu: dam/stam);
* ***voi dădeați/voi stăteați*** (nu: dați/stați);
* ***ei, ele dădeau/ei, ele stăteau*** (nu: dau/stau)

Scanned with OKEN Scanner

„Cine vrea...”

„Cine vrea să vadă, vede,
Cine vrea să creadă, crede.
Cine vrea să simtă, simte,
Cine vrea să mintă, minte.
[...]

Cine vrea să zâmbească zâmbeşte,
Cine vrea să iubească, iubeşte.
Cine vrea să tacă, tace,
Cine vrea să facă, face.
Cine vrea să lupte, luptă,
Cine vrea să cânte, cântă.
Cine vrea să fie fericit...
doar vrea.
Că de muncit...
e viaţă grea.
(Dumitru Delcă, *„Cine vrea...”* – Fragment)

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(11) INCULTURA – DE VÂNZARE

MOTTO:
„O societate se distruge nu când își pierde bunurile materiale, ci când își pierde valorile culturale."
(EMIL CIORAN)

În DOOM-3, un nou ***XENISM*** [*influencer* (engl.) *[cer* pron. *săr]* (desp. *-flu-en-)* s. m., pl. *influenceri* (p. 628)], notează **o nouă profesie** – ***„INFLUENCER"*** – care, așa cum arată denumirea, *„influențează"* deciziile de cumpărare ale vânătorilor de chilipiruri. Falsul entuziasm cu care se exagerează calitatea și utilitatea produselor promovate este asurzitor, iar greșelile de exprimare capătă decibeli suplimentari.

XENISM = Un cuvânt, o sintagmă sau un termen străin introdus într-o limbă, fără a-l fi adaptat la sistemul fonetic, grafic și morfologic al acelei limbi. (DOOM3)

Xenismul *„influencer"* se scrie și se pronunță ca în limba engleză, dar cu infatuare ostentativ-românească!

„Influencer" (pronunția cu „săr") a devenit o profesie românească, de aceea ar trebui derivată și forma feminină, pentru că *„influencerițele"(!)* sunt destul de agramate ca să merite un substantiv al lor.

O meserie nouă, o incultură veche:

● Este **exasperantă** folosirea **GRUPĂRII** **„ca și"**, pentru a evita o cacofonie reală sau inexistentă, locuțiunea având ***numai sens comparativ: „ca", „la fel ca", „aidoma cu", „asemenea cu".***

Îndemnurile fandosite ale influencerilor sunt ilustrative: *„folosirea cremei ca și machiaj”* („ca machiaj); *„veți primi ca și pachet produsul („pachetul cu produsul”) comandat”; „ca și cost al tricoului este 250 DE lei („costul tricoului este”). „Adică ca și produse autentice”...* Adică, manele lingvistice autentice!

Scrierea sau spunerea cuvântului ***„virgulă”*** ca să se evite cacofonia este o gafă gramaticală suplimentară, pentru că silabele buclucașe rămân alăturate, la fel de dizgrațioase, atât vizual, cât și auditiv.

Or, ca să spui cuvântul *„virgulă”* este chiar mai ridicol! Amintește-ți din clasele primare că semnele de punctuație doar se scriu, niciodată nu se rostesc!

„Orice om poate greși, dar numai cel fără minte stăruie în greșeală.”

(Cicero)

- **DEZACORDURILE GRAMATICALE** între subiect și predicat s-au actualizat inexplicabil, deși eu credeam că au dispărut odată cu dinozaurii gramaticali, pentru că aceste noțiuni se învață încă în ciclul primar. Ei, bine, nu! Ia uite:
  * *„Unul dintre cumpărătorii câștigători vor pleca în excursie.” (Unul ... va pleca).*
  * *„Îmi place mult fondul de ten și pudra natur.” (Îmi plac...)*
  * *„Multe dintre noi ne răsfățăm cu acest rimel.” (Multe... se răsfață)*
  * *„Ei nu știau care din efectele rujului dădeau strălucire buzelor.” (care... dădea)*

- **PLEONASMELE** și **TAUTOLOGIA** se înghesuie pentru un loc fruntaș în vorbirea influencerilor, de orice gen:
  * *„Rimelul a sosit în ultima perioadă de timp.”* (perioadă = interval de timp).
  * *„Renunțarea la colagen este un fiasco total.”* (fiasco = eșec total).
  * *„Trebuie să alegeți o alternativă.” (alternativă = alegerea între două soluții).*
  * *„Părerea mea proprie personală v-am mai spus-o!” (părerea mea/ părerea proprie/personală)*

Scanned with OKEN Scanner

* *„Dacă mâncați mâncare condimentată aveți nevoie de aceste pastile." (Dacă mâncați condimentat)*
* *„Ce m-a făcut să fac reclamă la acest produs a fost doar dorința de a face cunoscut acest produs." (Ce m-a determinat să fac... dorința de a-l prezenta)*
* *Această încuietoare asigură siguranța și protecția împotriva hoților." (te apără de hoți)*

„Fiecine cunoaște ce cap tânărul are;
Dar pentru că dă bine din mâini și din picioare,
Și trântește la vorbe fără să se gândească,
Am văzut multă lume cu duh să-l socotească;
Iată de ce talente avem noi trebuință."
(Grigore Alexandrescu, *„Satiră duhului meu"* – Fragment)

❖

BONUS!

Exclus să fi ratat reclama dizgrațioasă cu vedeta delicată și sensibilă care ni se destăinuie pe ecrane:

**** „Dacă mănânc ce-mi place sunt balonată și am gaze".***

De multe ori pe zi, uneori chiar când *„mâncăm mâncare condimentată"*, ne agresează – nu numai vizual, ci și olfactiv – o divă fragilă și văicăroasă! Cred că ar vrea să fie compătimită, dar răzbate – chiar și prin ecran – sindromul de intestin iritabil și, mai ales, duhoarea persistentă a „gazelor" emanate și greu de stăpânit. Dacă ești la masă, intri imediat la dieta de slăbit, pentru că nu mai poți lua nici măcar o înghițitură de nimic...

George Topârceanu a dedicat „gazelor" o poezie sugestivă, intitulată (de mine) ***„Dilema"***, poetul incluzând-o între ***„Balade"***.

Citez doar câteva strofe, deși cuvintele din versurile „dilemei" nu sunt cu nimic mai dizgrațioase decât *„am gaze"*. Vă recomand să citiți întreaga poezie pe net!

Scanned with OKEN Scanner

«Ați văzut prea bine că la consultații
Doctorii vă-ntreabă despre emanații
Vor să știe tonul, abundență, faze…
Unii le zic „vânturi", alții le zic „gaze".
[…]
Fie – cu morala nu te poți certa
Dar mai vine gazul fără voia ta
Șuieră și geme cu prelung ecou
Iar tu ai nesansa să fii la birou…
În astfel de cazuri, spune, ce te faci?
Să recurgi la scuze sau să te prefaci?
[…]
Chiar îndrăgostiții când admiră luna
Cu sau fără voie scapă câte una,
Dar cu-o tuse seacă, bine regizată
Sau cu-o melodie mai pe nas cântată
Fac ca să vibreze tot a poezie,
Chiar și nedorita, scurta gălăgie,
Ce-a trecut prin mațe și s-a dus în vânt
Și care ne-ncurcă viața pe pământ.

Dar astfel de cazuri, când ipocrizia
Este-asociată chiar cu poezia
Crime, moraliștii noștri le socot,
Căci morala-și bagă nasul peste tot.
În final, tot omul se întreabă trist:
Să asculți de medic sau de moralist?»
(George Topârceanu, *„Dilema"* – Fragment)

Scanned with OKEN Scanner

(12) „DOMNIȘOARA STUDENT” sau „DOAMNA CROITOR”?!?

MOTTO:
„Era urâtă și săracă, în schimb leneșă și ghinionistă.”
(RODICA OJOG-BRAȘOVEANU)

În opinia mea, **forma de masculin** folosită excesiv pentru **profesia unei femei** confirmă principala trăsătură a românului: **SNOBISMUL!** Nu mai reacționează nimeni, deoarece chiar dascălii rostesc cu emfază: **doamna director/doamna inspector/doamna profesor** etc. După acest model, ar trebui să spunem și *„doamna învățător”*, *„doamna secretar”* sau, de ce nu, *„doamna croitor”*, *„doamna muncitor”* sau *„doamna pianist”*. Snobii ignoră faptul că respectivele profesii beneficiază de substantive feminine ale acestor profesii, în toate Dicționarele.

În Franța, Canada, Anglia, s-au format recent cuvinte noi pentru genul feminin ca să denumească profesii practicate de femei, deoarece forma respectivă nu era inclusă în lexic. La noi, se manifestă cu ostentație ***tendința opusă,*** adică nume de profesii și de funcții deținute de femei sunt trecute la formă masculină – *doamna senator, doamna director, doamna consilier, doamna inspector* etc. – deși terminația ***-tor***, de pildă, poate forma cu ușurință variante feminine: ***senatoare, directoare, inspectoare.*** Însă noi le desființăm și pe cele existente, cu o fanfaronadă demnă de Chirița lui Alecsandri.

Infatuații să treacă substantivele respective la **numărul plural**! Este caraghios să se spună: *„Au venit astăzi două doamne profesori.”* sau *„Noile directori au fost numite/numiți politic.” (?!)*

Scanned with OKEN Scanner

❖

În limba română, **substantivele** <u>**nume de ființe**</u> sunt **clasificate** în funcție de genul acestora, adică schimbarea formei: **genul masculin-feminin.**

◆ **SUBSTANTIVELE HETERONIME** au forma genului masculin total diferită de genul feminin: ***bărbat-femeie; băiat-fată; oaie-berbec; cocoș-găină; bou-vacă; frate-soră; unchi-mătușă; țap-capră; ginere-noră*** etc.

◆ **SUBSTANTIVELE MOBILE** formează **genul feminin de la masculin** și invers, **masculin de la feminin,** cu ajutorul **sufixelor moționale:** ***director-directoare, profesor-profesoară; vulpe-vulpoi; rață-rățoi; curcă-curcan; gâscă-gâscan; leu-leoaică; croitor-croitoreasă; prieten-prietenă; bucătar-bucătăreasă; elev-elevă; psiholog-psiholoagă-psihologă (livr.); procuror-procuroare, avocat-avocată*** etc.

◆ **SUBSTANTIVE EPICENE** au **aceeași formă** pentru a indica **ambele sexe** și reprezintă, în general, nume de ***animale, păsări, insecte*** – ***veveriță, elefant, fluture, cămilă, lăcustă, privighetoare, cărăbuș, girafă, știucă, victimă*** –, precum și nume de funcții sau *profesii*: ***pilot, chirurg, decan, ofițer, rector, medic, bonă, manager*** etc.

◆ Despre cuvintele ***„PROFESOR-PROFESOARĂ”***, se poate afirma că sunt **substantive mobile și se pot folosi și în adresarea curentă, dar întotdeauna precedate de apelativul** *Domnule* **sau** *Doamnă*, pentru că nu poți să li te adresezi cu „profesore/profesorule/profesoaro!”.

◆ În situația în care referirea este la <u>**titlul științific/academic**</u> – obținut în urma multor examene, publicării de cercetări și lucrări științifice, se utilizează **numai masculinul:**

* *„Ea este* **profesor** *emerit.”*
* *„Doamna Despina Vasilescu este* ***profesor doctor în economie.”***
* *Doamna* ***profesor doctor*** *Iulia Marinescu a fost primită în Academia Română.*

Scanned with OKEN Scanner

În DOOM-3 s-a oficializat prin normă lingvistică folosirea **abrevierii *„prof/profi”*** (fără punct sau apostrof) pentru sensul ***„profesor”***, dar nu ca apelare directă (profule/profo), ci doar ca referire la cineva cu această profesie. Aşadar, elevii nu vor mai fi consideraţi nepoliticoşi atunci când vor vorbi sau vor întreba despre „prof/profi”, ci se va considera o adresare familiară, de simpatie. Sau nu...

* *„**Profu de mate** ne-a dat test la geometrie.”*
* *„**Profa de română** ne-a predat conjuncţia.”*
* *„**Profii** au astăzi şedinţă cu stabilirea notelor la purtare.”*
* *„**Profele** din şcoala noastră sunt foarte elegante.”*

❖

BONUS!

Marius Chicoş Rostogan despre genul substantivelor:

„Pedagogul: *Apoi merem mai gheparte pe ogorul pedagojic şi punem cheskiunea doar: Aţi auzit voi, copii, ghespre jăn? Ce iaşte jănul?*

Şcolerul răspunghe: *Jănul e cumu-i lucru: masculin, femenin şi ekerojen au neutru, reşpeckive ghe bărbat, ghe femeie şi ghe ce nu-i nici bărbat, nici femeie.*

Pedagogul: *Esemple doară...*

Şcolerul *apoi musai se exprime astfel: Calul îi substankiv masculin; iel se schimbă în iapă, ş-apoi ghevine femenin.*

Pedagogul: *No! dar neutru?*

Şcolerul *(inoţent cumu-i, el nu poake da exemplul aghecvat; eu, pedagogul, atuncia-s gata să-i dau ilustrăţiunea keoriei)...*

Pedagogul: *Neutru! Neutru mai apoi, dacă-i calul masculin şi iapa femenină, neutru-i catârul, carele nu-i nici cal, nici iapă, nici măgar, nici cal: e catâr, aghică corşitură, ghe îmbele jenuri, şi mai gheparke pentru aceea se conzultă zoologhia, care-i o altă ştiinţă naturale, şi doară naturalia non sunt turpia!..”*

(I.L. Caragiale, *„Un pedagog de şcoală nouă”* – Fragment)

Scanned with OKEN Scanner

(13) MASIVE, NUMĂRABILE, NONNUMĂRABILE

MOTTO:
„Cu cât e mai puțină mintea, cu atât e mai mare îngâmfarea."
(ESOP)

Mereu i-am învățat pe copii că metoda eficientă pentru a identifica un substantiv este să numeri cuvântul respectiv, ocazie cu care afli și genul: ***un brad-doi brazi*** (gen masculin); ***o fată-două fete*** (gen feminin); ***un măr-două mere*** (gen neutru). Este imposibil să dai greș, le spuneam eu, dacă se numără, cuvântul respectiv este clar substantiv!

Ei bine, teoria mea ce părea imbatabilă este aproape greșită, pentru că există substantive ***defective de număr***, adică nu se pot număra, și se numesc **SUBSTANTIVE NONNUMĂRABILE („*GLR*", Gabriela Pană Dindelegan)**

Cu totul spectaculoase sunt **SUBSTANTIVELE MASIVE,** și ele **nonnumărabile,** care denumesc, în general, **materii**.

MASIVELE, fiind defective de număr, au fie **formă unică de singular**, fie **formă unică de plural**.

♦ **MASIVELE NONNUMĂRABILE**, cu formă ***UNICĂ DE SINGULAR:***

• **Masive nonnumărabile *proprii*** cu formă ***unică de singular:*** *Ana, Mihai, Mircea, Corina, Carmen, Ioana, Craiova, Olt, Mureș, Jiu, Cluj, Timișoara, Dâmbovița* etc.

* *Mâine sosește sora mea de la **Craiova**.*

Scanned with OKEN Scanner

• **Masive nonnumărabile <u>abstracte</u>** cu formă **<u>unică de singular</u>:** *importanță, foame, sete, fidelitate, curaj, calm, ură, dragoste, jale, cinste, neatenție, onestitate, eficacitate* etc.

* *Pilotul s-a remarcat prin **<u>curaj</u>**.*

* ***<u>Ura</u>** este un sentiment uman.*

• **Masive nonnumărabile <u>concrete</u>** cu formă **<u>unică de singular</u>**: *lapte, unt, miere, sare, mazăre, pește, vin, țuică, nisip, geografie, astronomie, biologie, păr, scorțișoară, tuse* etc.

* *Într-o săptămână, am consumat **<u>4 l de lapte</u>**!*

* *Am băut multă **<u>apă</u>**.*

* *Tata a cumpărat **<u>vin</u>** și **<u>pește</u>**.*

* *Îi plac prăjiturile cu **<u>miere</u>**.*

♦ **MASIVELE NONNUMĂRABILE,** cu *formă **<u>UNICĂ DE PLURAL</u>**:*

• **Masive nonnumărabile <u>concrete</u>** cu formă **<u>unică de plural</u>:** *icre, tăieței, aplauze, spaghete, zori, moaște, ochelari, tărâțe, blugi, cuișoare* etc.

* Ți-am adus două cutii de **<u>icre</u>**.

* Am comandant o porție de **<u>tăieței</u>** cu brânză.

* I-am admirat **<u>blugii</u>** largi cu buzunare.

♦ **MASIVE NONNUMĂRABILE <u>INVARIABILE</u>** cu *formă **<u>UNICĂ de SINGULAR și PLURAL</u>**: ardei, ochi, ponei, pui, învățătoare, dansatoare, arici, usturoi, viețuitoare, licurici, tei, nume, prenume, pronume, unchi etc.*

* *Avem **<u>doi pui</u>** de găină și **<u>un pui</u>** de curcă.*

* ***<u>O învățătoare</u>** s-a dus cu elevii la Sinaia, iar celelalte **<u>trei învățătoare</u>** au preferat la Predeal.*

* *Mihaela a cumpărat **<u>un ardei</u>** iute și **<u>patru ardei</u>** grași.*

* *Vlad a găsit **<u>un arici</u>** pe alee, apoi a mai văzut **<u>trei arici</u>** în tufe.*

❖

<u>BONUS!</u>

● **<u>ARHIGENUL</u>** este genul **substantivelor defective de singular** sau **de plural,** însemnând substantive la care **<u>NU</u>** se poate stabili cu precizie genul și atunci ele pot aparține fie **arhigenului masculin-neutru,** fie **arhigenului feminin-neutru.** Convențional,

în dicționare, aceste substantive sunt date ca neutre, pentru că sunt ***inanimate***.

* ***curaj*** - arhigen masculin-neutru
* ***spate*** - arhigen masculin-neutru
* ***aplauze*** - arhigen feminin-neutru
* ***viscere*** - arhigen feminin-neutru

PREFIXOIDUL „ARHI” are sens în sine, adică înseamnă: ***ultra-; super-; extrem de-***; ***foarte***. Atașat în fața unui substantiv sau adjectiv conferă fie ***un nivel înalt*** **substantivului,** fie gradul ***superlativ*** **adjectivului:** ***arhimilionar*** (persoană extrem de bogată); ***arhiduce*** (prinț din clasa dominatoare); ***arhiepiscop*** (titlu de conducător al episcopiei); ***arhierarh*** (ierarhul cel mai mare în grad); ***arhiereu*** (cea mai înaltă treaptă în ierarhia bisericească); ***arhicunoscut*** (foarte cunoscut); ***arhiplin*** (foarte plin); ***arhicomplicat*** (extrem de complicat); ***arhitalentat*** (foarte talentat) etc.

„NEC PLUS ULTRA”

de Ana Blandiana

„Mi s-a spus să te caut
Și eu însămi nu voiam decât căutarea.
Nici măcar nu mă gândisem
Ce m-aș face cu tine
Dacă te-aș găsi.
Te-aș pune în pământ ca pe o sămânță?
Te-aș hrăni ca pe un animal domestic
Socotindu-ți foloasele blănii și cărnii,
Lânii și laptelui?
Sau, dimpotrivă, m-aș lăsa eu devorată
Ca de o fiară?
Sau ca printr-o pădure
M-aș rătăci de spaimă prin tine?
Sau ca într-o prăpastie
M-aș lăsa să cad nebănuind adâncimea?
Sau ca într-o mare
M-aș înmormânta în pești?

Scanned with OKEN Scanner

Mi s-a spus să te caut,
Nu te găsesc."
(Ana Blandiana, volumul ***„Arhitectura valurilor")***

Nec plus ultra (lat.) = nu poate fi depășit

P.S. Potrivit legendei din mitologia greacă, **Hercule** a săpat aceste cuvinte pe munții Calpe și Abila, pe care i-a separat pentru a uni Oceanul Atlantic cu Marea Mediterană, prin strâmtoarea numită astăzi Gibraltar. Se credea că lumea se termină acolo, de unde și expresia **„NEC PLUS ULTRA"**, adică ***„Mai departe nu se poate", „Mai departe și mai bine de atât nu există".*** Expresia se aplică pentru orice este considerat *„perfecțiune a calității, a frumuseții, a măiestriei"* etc.

Hercule – în greaca veche **Herakles** – este un celebru erou din mitologia greacă, neîntrecut în forță și vitejie, de aceea, după moarte, a fost primit în rândul zeilor, devenind astfel nemuritor.

Scanned with OKEN Scanner

(14) SCUZE CONTROVERSATE

MOTTO:
„Iertarea este mireasma pe care
violeta o lasă pe călcâiul care a strivit-o."
(MARK TWAIN)

Termenul *„SCUZĂ"* exprimă regretul pentru o greșeală sau pentru o jignire adusă cuiva, este un cuvânt de disculpare.

Exprimarea *„ÎMI CER SCUZE"* este contestată de unii lingviști, admisă de alții, dar folosită de majoritatea vorbitorilor de limba română ca formulă de politețe, prin care o persoană (își) cere iertare pentru o ofensă adusă cuiva.

Argumentul respingerii ar fi acela că persoana *„în culpă"* trebuie să ceară altcuiva să fie iertată, nu sieși: *„Îmi cer scuze!"* ar însemna *„mie îmi cer scuze"*, folosind acest pronume. Totuși, cel care solicită iertarea prezintă propriile scuze persoanei față de care a greșit și o roagă să-i fie primite.

Construcția prezentării scuzelor poate avea mai multe variante:

- ***„a cere scuze"*** – cu un complement:
  - *„Cer scuze doamnei pentru întrerupere."*
  - *„Vă cer scuze pentru pentru întrerupere!"* – ar putea avea și un alt sens, i se cer scuze persoanei care ar trebui să le primească: *vă cer dv. scuzele.*
- ***„a-și cere scuze"*** – cu pronume reflexiv, care implică și participarea afectivă a vorbitorului. Dar formularea *„Îmi cer scuze că v-am întrerupt!"* poate fi ambiguă, pentru că se poate interpreta că scuzele mi le cer mie, *„îmi cer"*, așadar intenția de a se disculpa nu se realizează.

Scanned with OKEN Scanner

Varianta „diplomată" poate fi: *„Vă rog să-mi primiți scuzele!"* sau *„Vă rog să-mi acceptați scuzele!"* sau *„Vă rog să primiți scuzele mele!"*.

Aceste formulări pot fi corecte și utilizate, însă o exprimare lipsită de echivoc ar fi: *„Scuzați-mă, vă rog"; „Scuză-mă!"; „Scuze, vă/te rog!"* sau, mai concis, formula prin care cineva își cere iertare: *„Scuze!"* sau *„Scuzele mele!"*. Eu așa zic! Formula succintă!

În comportamentul uzual, în situații confuze, în contacte formale sau în împrejurări neprevăzute, scuzele – sincere sau formale – sunt prilej de împăcare și de relaxare sufletească. Și a ta, pentru că ți-ai făcut datoria față de propria conștiință și ești mândru pentru asta, și a persoanei față de care ai greșit, care consideră că și-a recâștigat stima de sine.

În concluzie, controversate sau nu, scuzele sunt un reper educațional necesar!

❖

BONUS!

Niște AFORISME!

„Scuzele nu sunt menite să schimbe trecutul, ci sunt menite să schimbe viitorul."

(Kevin Hancock)

„Mulți oameni, în special ignoranți, vor să te pedepsească pentru că ai spus adevărul, pentru că ai fost corect, pentru că ești tu. Nu vă cereți niciodată scuze pentru că ați fost corect. Dacă ai dreptate, și o știi, spune-ți părerea. Chiar dacă sunteți o minoritate, adevărul este totuși adevărul."

(Gandhi)

„O scuză este super-lipiciul vieții. Poate repara aproape orice."

(Lynn Johnston)

„Nu strica niciodată o scuză cu o scuză."

(Benjamin Franklin)

„Scuzele lamentabile sunt mai bune decât deloc."

(Thomas Fuller)

„Scopul scuză mijloacele."

(Niccolò Machiavelli, *„Principele"*)

Scanned with OKEN Scanner

(15) MĂ DOARE-N COT!

MOTTO:
„Noi, românii, suntem o lume în care, dacă nu se face ori nu se gândește prea mult, ne putem mândri că cel puțin se discută foarte mult."
(I.L. CARAGIALE)

Durerea de cot este... dureroasă, dar trece repede și uiți de ea imediat. Așa s-ar putea defini și expresia ***„îmi asum!"***. Poate că doare pe moment, dar îndată ai și uitat ce, cum, când și de ce ți-ai asumat ceva-ul respectiv.

Faptul că *„nu te doare gura"* nici cât te-ar durea cotul se concretizează în expresia ***„îmi asum"***, slobozită din ce în ce mai des și mai peste tot, cu o nepăsare iresponsabilă.

Verbul ***„a asuma"*** înseamnă a lua ceva asupra sa, a se angaja să îndeplinească o responsabilitate. Forma reflexivă – ***„a-și asuma"*** – a devenit sinonimă cu ***„mă doare-n cot"*** sau cu ***„ei, și?!"***. Se transmite, astfel, o nepăsare față de o greșeală, o atitudine dusă până la cinism, însoțită, adesea, de o privire persiflantă, parcă de autosatisfacție.

„Asumarea" doar declarată nu are nicio consecință privind responsabilitatea celui care *„își asumă"* nimic, este doar o expresie și atât! Adică, *„mă doare-n cot!"*. Situațiile sunt numeroase și pentru mine au devenit caraghioase, agasante, insuportabile:

* *Prietena ta mi se pare o proastă, și-mi asum acest cuvânt...*
* *Am uitat să cumpăr mâncare. Îmi asum...*
* *Nu ți-am spus că plec singur la munte. Îmi asum...*

Scanned with OKEN Scanner

* *Nu am terminat curățenia. Ei, și? Îmi asum.*

* *Ce dacă am mințit? Îmi asum.*

Nepăsarea este, adesea, mai dăunătoare decât ura, prin lipsa de implicare și prin a permite răului să triumfe, pentru că nu se remediază problema și nu se corectează greșeala față de care *„se asumă asumarea"!* Dacă nu reacționezi la „răul" vizibil, nu ești doar martor, ci devii complicele lui.

Într-un spital, la terapie intensivă (nu PE terapie intensivă), asistentul a încurcat medicamentele pe care le-a administrat unui bolnav. Panicat, doctorul a încercat să salveze pacientul, dar totul a fost în zadar. Asistentul, uitându-se la bărbatul decedat, i-a zis doctorului: *„Îmi asum. Oricum, murea..."*.

Formula inconștientă *„îmi asum"* a atins consecințe cumplite, anulează orice urmă de omenie sau de îndatorire profesională.

De curând, a fost încruntată *„asumarea"* ca argument oficial încruntat, dar rezolvat printr-un subînțeles *„asumat"*: *„Să-mi fie bine, să nu-mi fie rău"*.

Ca să se regleze responsabilitatea politică, s-a oficializat ***o rezolvare guvernamentală*** prin legalizarea expresiei ***„asumarea răspunderii"***, o procedură constituțională prin care Executivul adoptă un proiect de lege direct în Parlament, fără dezbateri sau amendamente, pentru urgentarea unor măsuri critice. În acest caz, sunt prevăzute repercusiuni asupra Guvernului, care se poate alege cu o moțiune de cenzură: *„Cu o mare putere vine o mare responsabilitate"*. **(Voltaire)**

❖

BONUS!

MOTTO

„Când o femeie frumoasă îndrugă prostii, o asculți și nu-i observi prostia, ci tot ce-ți spune ți se pare inteligent."

(Lev Tolstoi)

O nouă distracție lingvistică este alunecarea sensului ***„a asuma"*** spre autoadmirație feminină, manieră înscrisă în snobismul

Scanned with OKEN Scanner

subintelectual de stâlcire a limbii române. Cică femeia poate fi *„asumată”*... sau nu, dar toate „duamnele” ar vrea așa ceva. Și internetul e martor.

Doamna prof. univ. dr. **Rodica Zafiu,** Universitatea București, a publicat un articol *„asumat”* în ***„Dilema veche”,*** acum aproape 10 ani. Și eu abia acum am aflat, cum zice bancul!

Domnia sa exemplifică „asumarea” prin diverse citate selectate de pe mai multe site-uri: «*„Sunt asumată”* (formula-as.ro); *„Am tot auzit părerea cum că o femeie asumată n-ar avea nevoie să i se spună că-i frumoasă (...); eu sunt femeie, ştiu că sunt frumoasă, sunt asumată, dar în acelaşi timp ador să fiu complimentată.”* (byani.ro); *„Azi sunt un om disciplinat, cu mici accente de lejeritate, sunt o femeie asumată, muncesc mult și lucrez constant la mine”* (interviu, simonatache.ro)» etc.

Ce credeți? Cuvântul s-a substantivizat, femeia a căzut în extaz față de sine însăși: «*„Sunt asumată cu orice ținută aș fi purtat vreodată* (click.ro)”». Cea mai caragioasă „asumare” mi se pare folosirea participiului „asumat(ă)”, înțelegând o însușire – *„sunt asumat (ă)”* –, la fel de bizar ca *„sunt curs”; „sunt păcătuit”; „sunt țipat”, „sunt precis”.* De altfel, aroganța sfidătoare a oricărei femei se îndreaptă, cu o acută ironie agramată, spre o eventuală rivală: «*„Dragă, ești greșită!”*».

„Rămâne de văzut dacă inovaţia supărătoare se va răspândi totuşi, dacă moda şi imitaţia vor fi mai puternice decât impresia negativă pe care o produce asupra multor vorbitori noul clişeu apreciativ.”

(Rodica Zafiu, *„Femei asumate”* – revista ***„Dilema veche”,*** nr. 688/2017)

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(16) CU CÂTE „PIJAMALE" DORMI?!?

MOTTO:
„Cine nu a dormit pe piatră între străini nu cunoaște valoarea rogojinii de acasă."
(PROVERB ROMÂNESC)

Se pare că oamenii se îmbracă pentru somn cu vreo două-trei pijamale, puse una peste alta! Cel puțin, așa se spune:

* ***„Sunt deja în pijamale!"***

* ***„Am stat toată ziua în pijamale."***

Iată o discuție lămuritoare, cred:

– *I-am cumpărat fetiței mele* ***pijamale*** *cu ursuleți.*

– *Câte pijamale?*

– ***Una,*** *bineînțeles...*

Obiectul lejer de îmbrăcăminte destinat somnului este numit de substantivul **PIJAMA!**

În DEX și în DOOM exită următoarea definiție:

PIJAMA, s.f., art. **pijamaua**, pl. **pijamale = îmbrăcăminte formată din pantaloni și bluză, care se poartă mai ales noaptea (în timpul somnului).**

Totuși, auzim destul de des, aproape insuportabil pentru mine:

* *Eram atât de obosită, încât m-am îmbrăcat în pijamale și am adormit imediat.*

* *– I-ați pijamalele pe tine și treci la culcare!*

Pijamaua, una singură, este alcătuită din pantaloni și bluză, adică sunt deja două elemente, dar dacă le multiplici cu forma de plural câte articole nocturne îmbraci?

De altfel, și ***„costum de haine"*** înseamnă haină și pantaloni, însă nu spui: *La nunta fratelui am îmbrăcat costumele de haine cu dungi gri.*

Pentru antrenament sportiv orice persoană îmbracă ***„treningul"***, alcătuit din bluză și pantaloni, nimeni nu aleargă înveșmântat în treninguri.

Așadar, exprimarea corectă se concretizează prin folosirea termenului ***„pijama"*** la numărul singular, pentru că este un singur articol de îmbrăcăminte, chiar dacă este alcătuit din două elemente:

* *„Am stat toată ziua în **PIJAMA!"***
* *„Îmi place **PIJAMAUA** cu buline roșii!"*
* *Mi-am cumpărat **DOUĂ PIJAMALE** groase de iarnă.*

În concluzie, poți dormi îmbrăcat într-o singură ***PIJAMA*** sau în două-trei pijamale, puse una peste alta.

❖

BONUS!

„SOMNOROASE PĂSĂRELE"
de Mihai Eminescu

„Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună
Se ascund în rămurele -
Noapte bună!

Doar izvoarele suspină,
Pe când codrul negru tace;
Dorm și florile-n grădină -
Dormi în pace!

Scanned with OKEN Scanner

Trece lebăda pe ape
Între trestii să se culce -
Fie-ți îngerii aproape,
Somnul dulce!

Peste-a nopții feerie
Se ridică mândra lună,
Totu-i vis și armonie -
Noapte bună!"

Scanned with OKEN Scanner

(17) TE CONȚIN FACE SENS...

MOTTO:
„Iartă-mă că predic, dar spectacolul degradării umane mă îngrozește și mă face să mă tem pentru tine, cum te temi totdeuna pentru cei iubiți într-o vreme de molimă."
(MAGDA ISANOS)

♦ Expresia ***„FACE SENS"*** ține, cred eu, de snobismul cu specific românesc. Până nu ne dăm ochii peste cap și până nu rostim afectat un cuvânt preluat greșit din engleză – păi, de unde? – nu ne simțim „inteligenți și culți în cap".

Prompteristele de știri – „ele" mai mult decât „ei" – învârtesc „la vedere" limba în gură, rostind *„Tciramp"*, pentru Trump! Și au, totodată, o expresie de infatuare intelectuală, adică: *Vezi ce cult(ă) sunt în cap?!* Niciun străin nu pronunță „București", ci doar *„Biukarest"* și nouă ni se pare normal. Nu m-ar mira să se propună schimbarea numelui Capitalei...

Expresia ***„FACE SENS"*** este o traducere ad litteram a anglicismului *„to make sense"*, interpretat „după ureche", ca și/la fel cu *„a focusa"*, *„patetic"*, *„prospect"* sau alte nepermis de multe cuvinte preluate greșit.

În limba română, substantivul ***„sens"*** este abstract, exprimă o noțiune, un concept, de aceea nu poate fi alăturat verbului *„a face"*, ci numai verbului *„a avea"*:

* *Ceea ce vă prezint **are sens**.*
* *Cuvintele pot **avea sens** diferit și se numesc omonime.*
* ***Nu are sens** ceea ce am auzit, nu este logic".*

Scanned with OKEN Scanner

Cuvântul *„sens”* *are* (nu: „face”) ca ***sinonim*** termenul ***„înțeles”!*** Așadar, ***înțelesul unui cuvânt, al unei idei, al unei noțiuni nu se poate „face”*** în nicio situație. Cuvintele au sau n-au ***înțeles/sens!***

Cum ar fi exprimările: „ceea ce spui face înțeles”; „cuvintele pot face același înțeles și se numesc sinonime”; „nu face înțeles programul de guvernare”.

❖

♦ **„TE CONȚIN!”.** Încă o „gogomănie” năucitoare! Am aflat de la doamna Simina Gheorghe (pe Facebook) că expresia a auzit-o în parc, spusă de părinți unor copii, cu scopul de a le accepta și a le prelua acestora emoțiile, fără enervare, fără agitație. Se „practică” liniștirea copilului spunându-i „convingător”: ***Te conțin!*** Âla micu’ trebuie să înțeleagă faptul că mami a devenit un recipient în care sunt turnate emoțiile lui și, astfel, el se liniștește ca prin minune. Chiar?!

Când va mai crește și va fi la „pregătitoare”, noul elev va ști că penarul ***„conține”*** emoțiile lui, nu *„un creion și o gumă”*, cum zice doamna învățătoare, care habar n-are de psihologie și de ce „va-să-zică” un recipient cu emoții!

> *«Ce înseamnă termenul de „a conține pe cineva?” [...] Să spunem că un copil este supărat pentru că a avut o zi grea la școală. [...] În acest caz, „conții” emoțiile copilului, îi spui că ești acolo pentru el, fără să-l judeci sau să-i minimalizezi trăirile. În psihologie, fenomenul de „a conține” pe cineva – **„te conțin”** – se referă la capacitatea unei persoane (adesea un terapeut sau o figură parentală) de a oferi spațiu emoțional și siguranță pentru a procesa emoțiile și gestiona emoțiile celuilalt [...].”»*
>
> *(De pe net: **„Psihologul tău”**, 21 octombrie 2024)*

Conceptul ***„TE CONȚIN”*** a fost scornit de psihanalistul britanic Wilfred Bion și folosit ca *„funcție de conținere în contextul relațiilor”*. De orice fel!

Am aflat și noutatea că expresia ***„mă conțin!”*** este chiar mai actuală, însemnând că ești de acord cu tine, cu ceea ce simți și cu ceea ce „conții”,

Scanned with OKEN Scanner

ca o ciulama cu felurite ingrediente... Problema este să nu încurci aromele.

Dacă v-ați emoționat peste măsură, vă asigur că *„VĂ CONȚIN”!* Pe toți!

❖

BONUS!

Traducerea anglicismelor ad litteram ne întoarce în **1852,** la **Chirița** din comedia lui ***Vasile Alecsandri,*** care vorbea calchiat, traducând *„en moldave”* diverse ***expresii din limba franceză*** („vorbire” foarte la modă în secolul al XIX-lea): *„parler comme un eau”* = vorbesc ca pe apă; *„tambour d'instruction”* = tobă de carte; *„monsiu Șarlă”* = monsieur Charles, precum și celebrele *„furculision”, „fripturision”, „învârtision”.*

Calchierea sau ***calcul lingvistic*** înseamnă traducerea elementelor componente ale unor cuvinte sau ale unor expresii străine.

◆

„CHIRIŢA: Nu cumva ai fosfor cu d-ta?

ŞARL (*aprinzând un chibrit*)**:** Voilà, madame. (*În parte.*) *Elle fume comme un caporal.*

CHIRIŢA (*aprinzându-şi o ţigară groasă*)**:** *Merci... Voulez-vous aussi boire une cigarre?*

[...]

CHIRIŢA: Tacă-ţi gura, plodule... Monsiu Șarlă... *ian dites-moi je vous prie: est-ce que vous ètes...* mulţămit de Guliţă?

ŞARL: *Comme ça, comme ça...* mulţumit *et pas trop.*

CHIRIŢA: *C'est qu'il est très...* zburdatic... *mais avec le temps je sui sure qu'il deviendra un tambour d' instruction.*

ŞARL (*cu mirare*)**:** Tambour?...

CHIRIŢA: *Oui...* adică, tobă de carte... *tambour... nous disons comme ça en moldave.*

[...]

CHIRIŢA: *Quel bonheur!* Gugulea nineacăi... Auzi ce spune monsiu Şarlă... zice că ai să vorbeşti franţuzeşte ca apa... *N'est-ce pas, monsieur Charles, qu'il parlera comme l'eau?*

ŞARL: *Comme?... Ah oui, oui... vous dites comme ça en moldave. Oui... oui.*

CHIRIŢA: Da ian să-i fac eu un examen... Guliţă, spune nineacăi, cum se cheamă franţuzeşte furculiţa?

GULIŢĂ: *Furculision.*

CHIRIŢA: Frumos... dar friptura?

GULIŢĂ: *Fripturision.*

CHIRIŢA: Prea frumos... dar învârtita?

GULIŢĂ: *Învârtision.*

CHIRIŢA: Bravo... Guliţă... bravo, Guliţă... (*Îl sărută.*)

ŞARL (*în parte*): *Gogomanition, va!...*

(**Vasile Alecsandri, *„Chiriţa în provinţie”*** – Fragment)

Scanned with OKEN Scanner

(18) UNII LOCUIESC TEMPORAR ÎN BANI!

MOTTO:
„Eu sunt chiriaș trecător."
(GEORGE TOPÂRCEANU)

Unii români, mulți la număr, locuiesc **ÎN sume de bani**. Alții, puțini la număr, stau **CU CHIRIE,** pentru care plătesc **o sumă de bani.**

În DEX stau scrise definițiile clare ale termenului **CHIRIE:**

* **CHIRIE, chirii,** s.f. **SUMĂ PLĂTITĂ** de beneficiarul unui contract de închiriere în schimbul folosirii temporare a locuinței sau a unui lucru închiriat, pentru o sumă de bani.

* **CU CHIRIE,** loc.adj. și adv. (care este dat cuiva) pentru folosire temporară **în schimbul unei plăți.**

* **SUMĂ,** s.f. (2) **– cantitate de bani.**

* **CHIRIAȘ, -Ă, chiriași, -e,** s.m. și f. Persoană, instituție, organizație etc. care folosește o locuință, un sediu etc. în temeiul unui act de închiriere. (derivat de la chirie)

(Dicționarul explicativ al limbii române)

Ca urmare, este **rușinos de GREȘITĂ** oricare dintre formulări:

* Locuiesc ÎN chirie pe lângă Casa Poporului!

* M-am mutat ÎN chirie într-un Bloc din cartierul Titan.

* Chiria este aproape cât salariul, pentru că stau ÎN chirie într-o vilă la Snagov, pe malul lacului.

❖

Scanned with OKEN Scanner

NU se poate locui ÎNTR-O CANTITATE DE BANI, oricât ar fi aceasta de **mare,** de **mică** sau de **stridentă.**

♦ **SE SCRIE ȘI SE SPUNE CORECT:**

* *Locuiesc **CU CHIRIE**.*
* *Stau **CU CHIRIE** pe lângă Casa Poporului!*
* *M-am mutat **CU CHIRIE** într-un bloc din cartierul Titan.*
* ***Chiria** este aproape cât salariul, pentru că am închiriat o vilă la Snagov, pe malul lacului.*

❖

BONUS!

„BALADA CHIRIAȘULUI GRĂBIT"
de **George Topârceanu**
(Fragment)

„Trec anii, trec lunile-n goană
Și-n zbor săptămânile trec.
Rămâi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau geamantanul și plec!

Eu nu știu limanul spre care
Pornesc cu bagajul acum,
Ce demon mă pune-n mișcare,
Ce taină mă-ndeamnă la drum.

Dar simt că m-apasă pereții, –
Eu sunt chiriaș trecător:
În scurtul popas al vieții
Vreau multe schimbări de decor.

Am stat la mansardă o lună.
De-acolo, de sus, de la geam,
Și ziua și noaptea pe lună
Priveam ca la teatru, madam!

Scanned with OKEN Scanner

[...]
Mai sus, într-o cameră mică,
Făceau împreună menaj
Un moș, un actor și-o pisică.
Iar dincolo, jos, la etaj –
O damă cu vizite multe
Și-alături de ea un burlac,
Un domn serios de la Culte
Cu cioc și cu ghete de lac.

De-acolo, pe-o vreme ploioasă,
Mi-am pus geamantanu-n tramvai
Și-abia am ajuns pân-acasă:
Pe Berzei, la conu Mihai.
[...]
Pe-atunci înflorea liliacul
Și noaptea cădea parfumată
Umplând de miresme cerdacul, –
Și-avea arhivarul o fată...
Stam ceasuri întregi sub umbrarul
De flori, așteptând neclintit
(C-avea obicei arhivarul
Să sforăie noaptea cumplit).
Târziu, când se da la o parte
Perdeaua, părea că visez...
Și iar am plecat mai departe,
De teamă să nu mă fixez.
[...]
Și-am stat la un unchi, pe Romană,
Țiu minte... dar unde n-am stat?
La domnul Manuc, o persoană
Cu nasul puțin coroiat;
La doamna Mary, pe Regală
(O, cum mă ruga să nu plec!
Mi-a scris chiar o carte poștală);
Pe strada Unirii la Șbeck;

Scanned with OKEN Scanner

Pe Grant, lângă birtul lui Sbierea;
Pe Witing, pe Tei la Confort, –

M-a dus pretutindeni puterea
Aceluiași tainic resort.
C-așa mi-e viața – o goană,
Și astfel durerile trec...
Rămâi sănătoasă, cucoană,
Că-mi iau geamantanul și plec!"
(1920)

Scanned with OKEN Scanner

(19) NU NUMAI NUMELE PROPRII

MOTTO:
„Știu de 7 ori limba română, sunt poliglot de limba română și știu de 20 de ori limba poezească și am tendința de a o perfecționa, de a o face lucioasă, de a o face perfectă."
(NICHITA STĂNESCU)

SUBSTANTIVELE PROPRII denumesc numai ***anumite obiecte/ființe***, pentru a le deosebi de altele de același fel și se scriu cu ***INIȚIALĂ MAJUSCULĂ***, indiferent unde se află ele în cadrul enunțului.

Dicționarele academice (DEX și DOOM) atrag atenția, sau, cum e stereotipia obositoare de la televizor: „trag un semnal de alarmă" (offf!), asupra sintagmelor și a cuvintelor care trebuie scrise **OBLIGATORIU** cu majusculă!

- **Sărbători laice și religioase:** ***1 Decembrie, Întâi Mai, 8 Martie, Anul Nou, 1 Iunie, Paște(le), Patruzeci de Sfinți; Duminica Tomei*** (sărbătoare), ***Crăciun(ul)*** etc.
- **Marile epoci istorice și evenimentele istorice majore** (exclusiv prepozițiile și conjuncțiile, numai la Al Doilea Război Mondial se scrie cu majusculă și „*AL*"): ***Antichitatea, Evul Mediu, Iluminismul, Unirea Principatelor, Primul Război Mondial, Al Doilea Război Mondial, Secolul Luminilor, Războiul de 100 de Ani, Războiul de Secesiune, Războiul de Independență, Războiul de Treizeci de Ani*** etc.
- **Aștrii și constelațiile:** ***Luna, Pământul, Soarele, Luceafărul, Ursa-Mare, Marte, Luceafărul-de-Ziuă*** (planetă) etc.

Scanned with OKEN Scanner

◆ Toate denumirile de **state** sau **epoci trecute**: ***Imperiul Roman, Imperiul Otoman, Republica Franceză; Marea Britanie*** etc.

◆ **Manifestări politice, culturale, artistice:** ***Congresul Național al Partidului Y; Festivalul Național de Teatru; Festivalul George Enescu, Balul Bobocilor; Balul Absolvenților*** etc.

◆ **Numele de instituții,** inclusiv când sunt folosite eliptic: ***Administrația Prezidențială, Avocatul Poporului, Camera Deputaților, Editura Pro Universitaria, Editura Artă și Literatură, Facultatea de Litere, student la Politehnică, funcționar la Externe; consilier la Președinție*** etc.

◆ Toate componentele **locuțiunilor pronominale de politețe:** ***Alteța Sa Regală, Domnia Sa, Excelența Voastră, Majestățile Lor Imperiale, Sfinția Sa, Sanctitatea Sa (Ta, Voastră), Cucernicia Voastră (Ta, Sa), Noul Testament*** etc.

◆ Denumirile cu un singur cuvânt ale compartimentelor din instituții sau ale organelor de conducere: ***„Pe ușa din stânga scrie Decanat, iar pe cea din dreapta Director".***

◆ Funcția celui căruia i se adresează **o cerere, o scrisoare oficială** etc.: ***Doamnă Directoare, Domnule Director, Domnule Decan, Domnule Președinte, Domnule Ministru, Doamnă Președintă.***

◆ **Numai <u>primul cuvânt</u>** din denumirile compartimentelor din instituții sau ale unor organe de conducere care sunt alcătuite din mai multe cuvinte: ***Catedra de biologie, Adunarea generală a Academiei, Comisia de autoevaluare; Secția de limba română, Catedra de limba și literatura română*** etc.

◆ **Substantivele proprii** pot trece în clasa **substantivelor comune** atunci când pot fi **<u>articulate</u>** cu articolul hotărât sau nehotărât ***(antonomază):***

* *Am achiziționat **un Luchian** și **un Tonitza**. („un tablou de Ștefan Luchian și un tablou de Nicolae Tonitza").*

* *Citesc cu plăcere **un Sadoveanu**. („o carte de Mihail Sadoveanu").*

* *Ascult mereu cu plăcere **acest Ceaikovski**. („această piesă de Piotr Ilici Ceaikovski").*

* *Am admirat **Grigorescul** din expoziție. („tabloul de Nicolae Grigorescu").*

Scanned with OKEN Scanner

◆ Se scriu, obligatoriu, cu **cratimă între prefix și cuvântul de bază,** derivatele cu **prefixul „ex-" („fost"):** *ex-președinte; ex-director; ex-ministru* etc.

◆ **Abrevierile** se scriu cu **litere mari** când sunt alcătuite din **inițiale: C.F.R** = Căile Ferate Române; **O.U.G** = Ordonanță de Urgență a Guvernului; **GMT** (giemti) = engl. Greenwich Mean Time, **N** = nord; **S** = sud.

„DOINA"
de Mihai Eminescu
(Fragment)

„De la Nistru pân'la Tissa
Tot Românul plânsu-mi-s'a,
Că nu mai poate străbate
De-atâta străinătate.
Din Hotin și pân la Mare
Vin Muscalii de-a călare,
De la Mare la Hotin
Mereu calea ne-o ațin;
Din Boian la Vatra-Dornii
Au umplut omida cornii,
Și străinul te tot paște
De nu te mai poți cunoaște.
[...]
Vai de biet Român săracul!
Îndărăt tot dă ca racul,
Nici îi merge, nici se 'ndeamnă,
Nici îi este toamna, toamnă,
Nici e vara vara lui,
Și-i străin în țara lui.
[...]
Ștefane Măria Ta,
Tu la Putna nu mai sta,
Las' Archimandritului
Toată grija schitului,

Scanned with OKEN Scanner

Lasă grija Sfinților
În seama părinților,
Clopotele să le tragă
Ziua'ntreagă, noaptea'ntreagă,
Doar s'a'ndura Dumnezeu,
Ca să'ți mântuie neamul tău!"
[...]

Scanned with OKEN Scanner

(20) SORA ȘI NORA CU MINGEA

MOTTO:
„Un inteligent observă tot timpul. Un prost face tot timpul observații."
(HEINRICHE HEINE)

MINGEA, SORA și **NORA** sunt substantive din vocabularul activ al românilor! Toți vorbitorii de limbă română consideră că știu ce și cum se întâmplă cu aceste cuvinte. Ei, bine, nu chiar!

♦ **ATENȚIE LA MINGE!**

Forma corectă a substantivului la ***NOMINATIV SINGULAR nearticulat*** este ***„MINGE"***, iar **articulat** este ***„MINGEA"*!**

NU: mingie/mingia

• **Pluralul cuvântului este *„MINGI"*, articulat *„MINGILE"***

NU: mingii/mingiile

• La ***genitiv-dativ singular,*** forma corectă este ***„MINGII"*** (cu ***doi „i"***, desp. ***min-gi-i***),

NU mingiei.

EXEMPLE:

* *Am pierdut **MINGEA** roșie.*

NU: Am pierdut mingia roșie.

* *Am dat șuturi, pe rând, **MINGII** de fotbal.*

NU: Am dat șuturi, pe rând, mingiei de fotbal.

* *Îmi plac **MINGILE** de baschet.*

NU: Îmi plac mingiile de baschet.

Scanned with OKEN Scanner

* *Culoarea **MINGII** este albastră.*

NU: Culoarea mingiei este albastră.

* *Importantă este prinderea **MINGII** de către portar.*

NU: Importantă este prinderea mingiei de către portar.

(În conformitate cu DOOM-3)

❖

♦ **SORA şi NORA!**

În **Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române din 2021,** cunoscut ca **DOOM-3,** se specifică **norma corectă** a acestor substantive:

* ***soră***[1] (grad de rudenie; călugăriţă) s.f., g.-d. ***surorii,*** voc. **soro/soră;** pl. ***surori*** *(Dragă soro/soră! Soră, de când eşti la mănăstirea asta?)*

* ***soră***[2] (infirmieră) s.f. g.-d. art. ***sorei/surorii;*** voc. **soră,** pl. **sore/surori** *(Dacă ai nevoie de un antinevralgic, cere-i **sorei**! Soră, mă doare capul!; **surori medicale**)*

* ***soră-mea, soră-ta, soră-sa,*** s.f. + adj.pr., g.-d.: ***soră-mii, soră-tii, soră-sii;*** voc. ***soră-meo;*** în tempo rapid: ***sor-mea, sor-ta, sor-sa.***

* **noră** s.f., g.-d. art. ***nurorii;*** pl. ***nurori.***

◆

Este **greşită** forma de **genitiv-dativ** a substantivelor: sorei (rudă) sau norei.

NU: I-am trimis sorei mele un mesaj.

NU: I-a spus norei sale adevărul.

CORECT: ***surorii*** şi ***nurorii:***

* *I-am trimis **surorii** mele un mesaj.*

* *I-a spus **nurorii** sale adevărul.*

◆

Există substantive cu mai multe ***forme de gen sau de număr,*** având **sens diferit.**

Scanned with OKEN Scanner

SUBSTANTIVUL

SINGULAR	PLURAL
cap	*capete* (neutru) – organ anatomic
	capi (masculin) – conducători
	capuri (neutru) – promontorii (geografie)
colț	*colți* (masculin) – dinți la animale
	colțuri (neutru) – colțurile camerei
corn	*cornuri* (neutru) – pâine mică
	corni (masculin) – instrument muzical
	coarne (neutru) – pe cap la animale
curent	*curente* (neutru) – mișcări de idei literare
	curenți (masculin) – mișcări de aer
difuzor	*difuzoare* (neutru) – aparate, dispozitive
	difuzori (masculin) – persoane care difuzează publicații
masă	*mese* (feminin) – mobilier
	mase (feminin) – mulțime de oameni
ochi	*ochi* (masculin) – organul văzului
	ochiuri (neutru) – ouă prăjite
	ochiuri (neutru) – lațul la tricotaj
soră *s*	*urori* (feminin) – rudă, călugăriță
	sore (feminin) – asistentă medicală
termen	*termene* (neutru) – date fixe
	termeni (masculin) – numerele la operații matematice
	termeni (masculin) – cuvinte
timp	*timpuri* (neutru) – vreme
	timpi (masculin) – măsură a mișcării
vis	*vise* (neutru) – imagini din timpul somnului
	visuri (neutru) – idealuri, dorințe

❖

Scanned with OKEN Scanner

BONUS!

- Cea mai mare diferență de litere între **forma de plural și forma de singular** o are substantivul **„om”.** Pluralul acestuia este **„oameni”,** diferența dintre forma de singular și forma de plural fiind de **patru litere.**
- Dintre toate limbile europene, **limba română** este singura în care se poate face **o propoziție completă** care să conțină **numai vocale: *„Oaia aia a ei o iau eu, nu ea.”***
- ***Numeralul optsprezece*** este singurul cuvânt din limba română în care sunt ***5 consoane consecutive.***
- Aproximativ ***20.000 de cuvinte*** din limba română ***încep cu litera „C”!***
- Limba română are ***trei cuvinte*** esențiale înregistrate în patrimoniul cultural ***UNESCO: „DOINĂ”, „DOR” și „COLIND”.*** Aceste cuvinte ***nu pot fi traduse*** în alte limbi, sensul lor fiind ***specific simțirii românești.***

Scanned with OKEN Scanner

(21) NICIODATĂ LA CAPĂT!

MOTTO:
[...]
„Silabe mi se strâng în piept
Străine, fără să mă-ntrebe,
Neiertătoare și superbe.
Nu mă mai mir. Ascult, aștept"
[...]
(ANA BLANDIANA, *„SILABE")*

SILABA este sunetul (vocala) sau grupul de sunete ce cuprinde în mod ***obligatoriu* o vocală** și ***numai una*;** vocala se pronunță cu un singur efort respirator (printr-o singură deschidere a gurii). Alături de vocală pot apărea ***consoane*** și/sau ***semivocale***.

În limba română, ***despărțirea în silabe*** se face **după pronunțare**, numită **silabație fonetică** și se marchează prin **cratimă** (-): ***ma-să, co-pil, min-ge, ta-blou, com-pu-ne-re, punc-tu-a-ți-e, su-biect, jert-fă, fi-ică*** etc.

♦ **DESPĂRȚIREA CUVINTELOR ÎN SILABE LA CAPĂT DE RÂND** este o problemă practică, nu o silabație fonetică.

În orice carte pregătită pentru tipărire, corectorul are grijă cum desparte cuvintele la capăt de rând, pentru că există reguli fixe pentru silabele care se trec pe rândul următor.

♦

Scanned with OKEN Scanner

1. REGULA GENERALĂ ȘI OBLIGATORIE a despărțirii cuvintelor la capăt de rând în limba română, valabilă pentru ambele modalități – după pronunție sau după structură - este **interdicția** de a lăsa la ***sfârșit*** sau la ***început*** de rând o secvență care **nu este silabă.** (DOOM 2005 și 2021).

◆

2. NU SE DESPART LA SFÂRȘIT DE RÂND, ci se trec integral pe **rândul următor:**

- ***abrevierile scrise legat:***
  - ***UNESCO, ANSVSA***
    NU: UNES// CO; ANS// VSA
- ***abrevierile despărțite prin blancuri:***
  - ***S N C F R;***
    NU: S N C// F R
- ***abrevierile despărțite prin puncte:***
  - ***a.c., lt.maj., nr.crt.;***
    NU: a.// c.; lt.//maj.; nr.// crt.
- **abrevierile despărțite prin *cratimă:***
  - ***N-V;* S-E;**
    NU: N-// V; S-// E
- ***numele proprii de persoane:***
  - ***Popescu, Abd el-Kader;***
    NU: Po// pescu; Abd el-// Kader; ◆***numeralele ordinale*** scrise ***cu cifre și litere:***
  - ***al V-lea, a 5-a;***
    NU: al// V-lea; al V-// lea; a/ 5-a; a 5-//a

◆

3. Se recomandă **SĂ NU SE SEPARE** de la un rând la celălalt, ci **să se treacă împreună pe rândul următor:**

- ***prenumele*** (sau abrevierile prenumelor) și ***numele de familie:***
  - ***Ion Popescu, I.Popescu:* NU:** Ion// Popescu; I.// Popescu

Scanned with OKEN Scanner

◆ **notațiile care includ <u>abrevieri</u>:**

– ***10 km, art. 3;*** **<u>NU</u>**: 10// km; art.// 3

◆

4. SE TOLEREAZĂ plasarea pe rânduri diferite a abrevierilor pentru **nume generice și a numelor proprii din denumirile unor instituții**, indiferent de ordine: ***Roman// S.A.; SC Severav// SA., dar și F.C.// Argeș, RA// „Monitorul Oficial", SC// Severnav SA – ca și în scrierea completă, cum ar fi: Fotbal Club Argeș.***

◆

ATENȚIE!

• **<u>NU</u> SE DESPART ÎN SILABE SUBSTANTIVELE PROPRII** și nici **substantivele** ale căror **SILABE** sunt **CACOFONICE,** nici în rând, nici la capăt de rând: *E-le-na, Ște-fan, Mi-hai, Pi-tești, Vas-lui, cur-te, cur-be, cur-ri-cu-lum, caca-o, cur-suri* etc.

• Excepție fac **GRUPURILE ORTOGRAFICE** scrise cu **cratimă**: ***dintr-// un; într-// însa,*** la care se recomandă însă, pe cât posibil, **<u>EVITAREA DESPĂRȚIRII</u>**, dar în niciun caz dacă trece pe rândul următor o singură literă: ***într-//o.*** (DOOM-3)

❖

Scanned with OKEN Scanner

BONUS!

HAIKU este un gen de **poezie japoneză** cu formă fixă, alcătuită din **17 silabe** repartizate pe **3 versuri** și formate, respectiv, din **5, 7, 5 silabe.**

Termenul ***Hokku*** înseamnă, în limba japoneză ***„vers de început”***, iar subiectele haiku-urilor se referă, în general, la natură, plante, flori, insecte etc.

„Vârtej de frunze -
Mama plină de gânduri
Pe prispa goală”

(Vali Iancu)

Cel mai cunoscut haijin este poetul japonez **Matsuo Bashō**, cel care a impus haiku-ul clasic prin cartea sa, *„Drumul îngust spre îndepărtatul nord”.*

Astăzi, poezia ***haiku*** este cea mai populară formă în Japonia, dar este foarte cunoscută și în afara ei, chiar și în România, unde a pătruns după 1990.

„Casă în ruină -
Trudind la reparații
Doar rândunica”

(Vali Iancu)

„Omătul proaspăt -
Prin ghimpii măceșului
Pițigoi flămânzi”

(Vali Iancu)

„Foc de tabără -
În ochii tinerilor
Se aprind scântei”

(Vali Iancu)

Scanned with OKEN Scanner

(22) BRAVO, N-AI STIL!

MOTTO:
„Toate minţile lumii sunt neputincioase în faţa oricărei prostii care este la modă."
(La Fontaine)

Dacă eşti în juriu la un concurs de modă – televizat sau nu – persoană importantă care strâmbă din nas la cele mai sofisticate ţinute, atunci trebuie ca şi tu să *„ai stil"*, să fii atent şi la exprimare când dai verdicte, nu numai la „sandala" cu barete sau nu, cu toc înalt sau nu, apreciată sau nu! O ***„sanda"***, articulat ***„sandaua"*** nu are cum să fie o *„sandală"*, nici măcar în modeling.

Chiar dacă nu este un concurs cu teză, adică scris, trebuie să ai un scut de apărare împotriva exprimării agramate cu atâta infatuare, încât să fie invidiată de mulţi.

❖

♦La **substantivele masculine** terminate la **singular** în ***„tru"***, ***„dru"*** şi **pluralul** în ***„tri"***, ***„dri"***, este confuză scrierea cu doi ***„i"*** sau cu un singur ***„i": arbitru/arbitri, metru/metri; maestru/maeştri; monstru/monştri; ministru/miniştri; membru/membri; codru/codri; cilindru/cilindri.***

Cea mai simplă şi sigură metodă de a verifica este ***înlocuirea substantivului cu un alt substantiv*** care nu ridică dificultăţi de scriere.

♦ Substantivul ***„elev"*** poate clarifica scrierea corectă prin înlocuire:

* ***A fost şedinţă cu toţi miniştrii/elevii cabinetului.***
* ***Mâine vor fi demişi doi miniştri/doi elevi.***
* ***Câţi membri/elevi are clubul de lectură?***
* ***Membrii/elevii clubului de lectură au fost premiaţi.***

Scanned with OKEN Scanner

❖

♦ La plural, **adjective** ca ***albastru, negru, mândru, ilustru, celebru*** se articulează cu articolul hotărât enclitic ***„i”*** dacă sunt antepuse, adică înaintea substantivului pe care-l determină. Astfel, adjectivul antepus articulat va avea ***doi „i”*** la numărul **plural**:

nori negri/negrii nori
ochi albaştri/albaştrii ochi
savanţi iluştri/iluştrii savanţi
părinţi mândri/mândrii părinţi
scriitori celebri/celebrii scriitori

❖

BONUS!

● NIȘTE CUVINTE

* ***SANDA*** - sg. art. ***„sandaua”***, la pl. neart. ***„sandale”;*** NU: sandală!
* ***COAFURĂ*** - (desp. *coa-fu-ră*); **NU**: coafiură
* ***BLEUMARIN*** - („eu” se pronunță „**ö**”)!; **NU**: bleumaren
* ***MARO;*** **NU**: maron
* ***GRIZONANT;*** **NU**: grizonat
* ***SANDVICI*** sau ****SENDVIȘ;*** **NU**: sanviș
* ***SARMA*** - sg.art. ***„sarmaua”,*** pl. neart. ***„sarmale”;*** NU: sarmală
* ***CARAMEA*** - (pl. neart. ***caramele);*** **NU**: caramelă
* ***PLASTILINĂ***; **NU**: plastelină
* ***FOARFECĂ*** - (pl.neart. ***foarfeci)***; **NU**: foarfece
* ***CÂRNAT;*** **NU**: cârnaţ
* ***MAIOU;*** **NU**: maieu
* ***SALARIU;*** **NU**: salar
* ***DELINCVENT;*** **NU**: delicvent
* ***ȚIGARĂ***; **NU**: țigare
* ***UȘĂ;*** **NU**: ușe
* ***MĂNĂSTIRE***; **NU**: mânăstire
* ***FIERĂSTRĂU;*** **NU**: *ferestrău*

Scanned with OKEN Scanner

* ***TĂIEȚEI;*** **NU:** tăiței
* ***PIEPTĂN;*** **NU:** pieptene
* ***ANALOAGĂ;*** **NU:** analogă
* ***SLOGANURI;*** **NU:** slogane
* ***GĂLUȘTI;*** **NU:** gălușteе
* ***CAPOT;*** **NU:** capod
* ***ABIA;*** **NU:** abea
* ***FILIGRAN;*** **NU:** filigram
* ***ITINERAR;*** **NU:** itinerariu/intinerar
* ***GHIPS;*** **NU:** gips
* ***PRERIE;*** **NU:** preerie
* ***PETIC;*** **NU:** petec
* ***GREPFRUT;*** **NU:** grepfruit
* ***REPAUS;*** **NU:** repaos
* ***NESCAFE;*** **NU:** ness-café
* ***MONEDE;*** **NU:** monezi
* ***IDEE;*** **NU:** ideie
* ***OSTATIC;*** **NU:** ostatec
* ***PREȘEDINȚIE;*** **NU:** președenție
* ***NOȘTRI;*** **NU:** noștrii
* ***VOȘTRI;*** **NU:** voștrii
* ***ANTICAMERĂ;*** **NU:** antecameră
* ***ULTIMELE;*** **NU:** ultimile
* ***PROROC;*** **NU:** prooroc
* ***BISCUIT;*** **NU:** biscuite
* ***MOLATIC;*** **NU:** molatec
* ***ELASTIC;*** **NU:** elastec
* ***MONOLOGURI;*** **NU:** monoloage
* ***(eu) VOIAM/(el,ea) VOIA;*** **NU:** vroiam/vroia

◆

Scanned with OKEN Scanner

● **CORECT și AȘA, și AȘA – variante literare libere admise,** cu preferinta pentru cea indicata **prima** în ***DEX*** sau ***DOOM:***

analog/analoagă;
ansambluri/ansamble;
aștri/astre;
căpşuni/căpşune;
cearșaf/cearceaf;
cireşe/cireşi;
chipie/chipiuri;
coarde/corzi;
coperți/coperte;
filologă/filoloagă;
filozof/(livr.) filosof;
greier/greiere;
niveluri/nivele;
omolog/omoloagă;
polologhie (fam.)/(livr.) poliloghie;
piuneză (livr.)/pioneză;
râpe/râpi;
sendviș/sandvici;
tuneluri/tunele;
tumoră/tumoare;
vodcă/votcă.

● ***O SINGURĂ FORMĂ DE PLURAL: monede, gagici, poieni, ţigănci, ţărănci, remarci, gogoşi, cleşte, chibrituri, seminare, cotidiene, aragaze, eclere, sindroame, pâraie*** etc.

● ***O SINGURĂ VARIANTĂ*** la cuvintele: ***ghimbir, percheziție, sarsana, cicatrice, chipie, bălegar, cartilagiu, clovn, muschetar, pricopseală, psihologă*** etc.

Scanned with OKEN Scanner

(23) Nici 45 LEI, nici CÂȚIVA ZECI DE LEI! „DOISPREZECE MILIOANE DE TELESPECTATORI”

MOTTO:
„Numerele guvernează lumea.”
(PITAGORA)

„DOISPREZECE MILIOANE DE TELESPECTATORI”!? **Audiență mare, că puteau să fie doar „DOI MILIOANE” de privitori, dar așa, cu „spre zece”, s-au mai înviorat agramații. Jaaleee!!**

NUMERALUL arată ***un număr*** sau ***ordinea obiectelor prin numărare.***

Numeralele se scriu într-un cuvânt cele cu ***„spre”*** în interior – ***unsprezece, treisprezece, șaptesprezece*** –, precum și cele formate prin **sudare – douăzeci, șaizeci, optzeci.**

♦ NUMERALELE 14, 16, 60 se pronunță și se scriu cu litere altfel decât este regula de formare cu cifrele respective, adică: **paisprezece, șaisprezece, șaizeci** (NU: patrusprezece, șasesprezece, șase zeci).

♦ NUMERALELE 17 și 18 se pronunță și se scriu cu litere la fel ca numeralele simple de la care provin, fără vocale de sprijin (i, â, u) în interior:

* **șapte**sprezece
  NU: șaptisprezece, șaptâsprece, șaptussprezece sau șaptișpe;
* **opt**sprezece
  NU: optisprezece, optâsprezece, optusprezece, optișpe;

❖

Scanned with OKEN Scanner

♦ **NUMERALUL CARDINAL** de la **1 la 19** NU este urmat de prepoziția **„de”**: ***unsprezece copii; șase cărți, patru penare, cincisprezece caiete, nouăsprezece școli*** etc.

♦ **NUMERALUL CARDINAL egal sau mai mare de 20** este urmat **obligatoriu** de **prepoziția „DE”**: ***douăzeci DE cărți; treizeci și șase DE copii; o sută DE manuale; cinci mii trei sute DE lei*** etc.

EXCEPȚIE!

În situații de confuzie, se pot lega cu prepoziția **DE** și numeralele până la 20, doar atunci când urmează alt numeral sau alte elemente care pot genera neclarități:

* *La matematică am luat trei **de** 8 și doi **de** 9.* (Formularea *„trei 8”* și „doi 9” ar fi neclară.)

* *Urmează doi **de** re.* (Formularea *„doi re”* ar fi confuză.)

❖

DOOM-3, p.170: *„După numeralele egale cu sau mai mari de **douăzeci**, substantivele la care se referă **trebuie precedate de prepoziția de**: 1.500 **de** cazuri noi*; **nu**: 1500 cazuri noi (cum apare uneori în limbajul administrativ).”

❖

♦ **NUMERALUL CARDINAL *„unu”*** se scrie fără **-l** final, spre deosebire de pronumele nehotărât ***„unul”***:

* *N-au fost aleși doi reprezentanți, ci numai **unu**.* – ***unu*** = numeral cardinal

* *Dintre trandafiri, cel mai bine miroseau doi albi și **unu** roz.* – ***unu*** = numeral cardinal

* ***Unul** a reușit, celălalt nu.* – ***unul*** = pronume nehotărât.

❖

♦ **GENUL NUMERELOR** este foarte diferit:

- **unu, șapte** și ***nouă*** sunt de genul **masculin**;
- **opt** și ***zero*** sunt de genul **neutru**, cu pluralul în ***-uri*** (opturi, zerouri);
- ***doi, trei, șase*** - gen **masculin**, invariabile

Scanned with OKEN Scanner

❖

♦ **NUMERALUL CARDINAL „12" și cel ♦ORDINAL corespunzător** trebuie folosite la **forma feminin** atunci când se referă la **substantive feminine:**

* *ora* ***douăsprezece***
  NU: ora doisprezece
* ***douăsprezece*** *mii de lei*
  NU: doisprezece mii de lei
* *clasa a* ***douăsprezecea***
  NU: clasa a doisprezecea
* ***douăsprezece*** *zile*
  NU: doisprezece zile

ABATEREA RUȘINOASĂ de la acordul numeralului cu substantivul feminin se situează între cele mai enervante greșeli și denotă o lipsă totală de cultură gramaticală, mai ales că **în zona media se manifestă frecvent și grosolan.** Am auzit elevi spunând că sunt în ***„clasa doisprezecea!"*** Aceeași școală or fi terminat și acești actuali ***„ziariști"***?! Toți acești agramați „școliți" au promovat și clasa „doi" în ciclul primar?!

❖

♦ În construcții asemănătoare, **ACORDUL SE FACE CU NUMERALUL,** nu cu determinantul său (adjectivul pronominal nehotărât):

* **CÂTEVA ZECI *de lei*; NU:** câțiva zeci de lei
* **CÂTEVA ZECI *de kilometri*; NU:** câțiva zeci de kilometri
* **CÂTEVA ZECI *de oameni*; NU:** câțiva zeci de oameni
* ***CELE CÂTEVA SUTE de copii*; NU:** cei câțiva sute de copii
* ***ULTIMELE ZECI de kilograme*; NU:** ultimii zeci de kilograme
* ***ACESTE SUTE de euro*; NU:** acești sute de euro
* ***CÂTEVA MILIOANE de locuitori*; NU:** câțiva milioane de locuitori

❖

Scanned with OKEN Scanner

♦ **NUMERALUL ORDINAL** se scrie și se pronunță corect:
* *AL ZECELEA;* **NU:** al zecilea (de la zece)
* *AL DOISPREZECELEA;* **NU:** al doisprezecilea (doi + spre + zece)
* *AL TREIZECILEA;* **NU:** al treizecelea (de la treizeci)
* *AL O SUTĂLEA;* **NU:** al o sutelea (de la sută)
* *AL O MIELEA;* **NU:** al o mialea (de la mie)

❖

FOARTE IMPORTANT!

● În niciun caz, **NU TREBUIE SĂ SE SPUNĂ** „ORELE 12" sau „ORELE 20", întrucât ceasul arată **„ORA 12"** sau **„ORA 20".** Adică, indică **O SINGURĂ ORĂ** din cele 24 de ore, nu mai multe! Ora 12,00 nu înseamnă 12 ore.

❖

BONUS!

■ **PROGRAMUL ORAR** al firmelor se scrie corect așa:
* **Deschis între orele 10 și 18; NU:** Deschis între 10-18
sau
* **Deschis 10-18; NU:** Deschis între 10-18

„ALTĂ MATEMATICĂ"
de Nichita Stănescu
(Fragment)

„Noi ştim că unu ori unu fac unu,
dar un inorog ori o pară
nu ştim cât face.
Ştim că cinci fără patru fac unu,
dar un nor fără o corabie
nu ştim cât face.
Ştim, noi ştim că opt
împărţit la opt fac unu,
dar un munte împărţit la o capră
nu ştim cât face."

(Volumul ***„Măreția frigului"***, *1972)*

Scanned with OKEN Scanner

Cu măiestrie de scriere în limba română și cu o inegalabilă „Artă a conversației", neuitata Doamnă a romanului românesc – ILEANA VULPESCU – se revoltă!

«Se învaţă foarte prost româna-n şcoli, dacă nu reuşeşti să-i înveţi pe copii că „doi" şi „doisprezece" au feminin. E singura limbă romanică în care se-ntâmplă acest lucru. „Doisprezece femei, doisprezece ceasuri..." Ferească Dumnezeu! E o epidemie, o avalanşă de incultură...

Nimeni nu mai zice azi „loc", zice „locaţie", fără să-i treacă prin cap să se uite într-un dicţionar francez sau englez să vadă ce înseamnă.

Dacă nu ştii, nu vorbeşti! Ce să mai spunem de „am luat decât două bomboane"...

E o „furculisionare" a limbii române. Am mari dubii în privinţa absolvirii unor şcoli. După părerea mea, îmi pare rău c-o spun, dar nu eşti neapărat intelectual dacă ai o diplomă universitară. Mi-aduc aminte de răposatul meu profesor, Iorgu Iordan, care-mi spunea, cu accentul lui moldovenesc şI puţin nazal: „Ai să vezi dumneata c-or să fie mai mulţI doctori decât miliţieni!"...

Se merge pe linia minimei rezistenţe... Nu le mai pasă nici profesorilor, nici elevilor, nici studenţilor! E un dezinteres din partea ambelor părţi. Primii zic: ce să ne mai batem capul cu ăştia, că tot nu-s buni de nimic!?, ceilalţi: ce să mai învăţăm toate prostiile astea, dacă poţi deveni miliardar doar ştiind să te iscăleşti?»

ILEANA VULPESCU

Scanned with OKEN Scanner

(24) DOAR SE SCRIU LA FEL! HEI, NU CHIAR TOATE!

MOTTO:
„E bazat pe omonime,
Epitete, paronime
Și-alte feluri de cuvinte,
Însă, mai ales... pe minte."
(GEORGE BUDOI, *„CALAMBURURI")*

Măria-Sa **Cuvântul** are puteri depline asupra comunicării interumane, atunci când și gândurile sunt clare. Limba română este bogată, mai ales, prin sensurile multiple pe care le poate avea același cuvânt moștenit de-a lungul veacurilor: *„Să nu te miri că se potrivesc cuvintele înțeleptului de acu o sută treizeci de ani cu starea de azi a artei la noi... Miră-te mai bine că și peste alți o sută treizeci de ani, vor fi mulți, foarte mulți «epitropi și ctitori ai intelectualității române» cărora le vor trebui spuse aceleași adevăruri și... tot degeaba spuse."* **(Ion Luca Caragiale, 1909)**

♦ **SINONIMELE** sunt cuvinte sau expresii cu **formă diferită,** dar cu **înțeles identic** sau **foarte asemănător. Sinonimele fac parte din aceeași clasă morfologică, adică un substantiv are ca sinonime tot substantive etc. Expresiile sau locuțiunile sinonimice au, la fel ca sinonimele, aceeași funcție morfologică.**

* *N-aș vrea <u>să vă supăr/să vă necăjesc</u> cu întrebările mele.*

* *Mihai <u>a sărit calul/a depășit limita</u> cu obrăzniciile lui.*

[Vezi „Mic dicționar de sinonime și de expresii sinonimice"
de la sfârșitul cărții.]

Scanned with OKEN Scanner

❖

♦ **OMONIMELE** sunt cuvintele cu **formă identică,** dar cu **înțeles diferit** și cu diverse **valori morfologice:**

* *<u>Nouă</u> ne place tenisul de câmp.* – pronume personal, pers.I pl.
* *Și-a cumpărat o rochie <u>nouă</u>.* – adjectiv
* *Am luat nota <u>nouă</u> la test.* – numeral

[Vezi „Mic dicționar de omonime" de la sfârșitul cărții.]

❖

♦ **OMOGRAFELE** sunt tot **omonime,** dar **<u>accentul</u>** le schimbă **pronunția,** adică se aud altfel, deși sunt scrise exact la fel.

Sensul este cu totul diferit.

* *Este o <u>haină</u> de stofă.* – *„h<u>a</u>ină"* – obiect de îmbrăcăminte, accentul pe *„<u>a</u>"*
* *Mihaela este <u>haină</u> și antipatică.* – *„ha<u>i</u>nă"* – adjectiv (fără milă, rea), accentul pe *„i"*

[Vezi „Mic dicționar de omografe" de la sfârșitul cărții.]

❖

♦ **OMOFONELE** sunt **omonimele** care **se pronunță la fel,** dar **scrierea este diferită,** de obicei intervine **cratima.**

* *Suntem un <u>neam</u> de oameni frumoși.* – substantiv
* *<u>Ne-am</u> certat acum două zile.* – pronume + verb

[Vezi „Mic dicționar de omonime" de la sfârșitul cărții.]

❖

A nu se confunda **CUVINTELE POLISEMANTICE cu omonimele** care au și ele aceeași formă, dar înțelesuri diferite. **Deosebirea** constă în faptul că **sensul omonimelor** este **total diferit,** pe când **polisemanticele** au sensul comun sau asemănător.

Scanned with OKEN Scanner

De exemplu:

OMONIME:

- „bancă" poate fi obiectul din parc sau instituția financiară
  - * *Ne întâlnim la aceeași **bancă** din Cișmigiu.*
  - * *Ne întâlnim la **bancă** să luăm un împrumut.*

POLISEMANTICE:

- „masă" poate însemna atât obiectul de mobilier, cât și mâncare, ospăț, dar cuvântul are sens asemănător în diferitele enunțuri.
  - * *La bucătărie am o **masă** extensibilă.*
  - * *De ziua ei, Mihaela a dat o **masă** cu toate bunătățile.*

❖

♦ PARONIMELE ***nu se scriu exact la fel, dar aproape.*** Ele au **forma sensibil identică,** dar **sensuri total diferite.** De cele mai multe ori, PARONIMELE diferă doar printr-un singur sunet: *complement/compliment.*

* *Am susținut examenul **oral**.* (verbal)
* *Am un **orar** încărcat.* (program)

*[Vezi **Mic dicționar de paronime** de la finalul cărții]*

❖

BONUS!

- O greșeală frecventă o constituie **ATRACȚIA PARONIMICĂ** sau ***confuzia paronimică***, atunci când vorbitorul foloseşte cuvântul uzual în locul celui mai puţin cunoscut, evidenţiindu-şi în felul acesta gradul de incultură:

„PRISTANDA (apărând în fund și făcând loc cu respect lui Cațavencu să treacă): *Poftiți, cocoane Nicule, poftiți...* ***(umilit)*** *și zău, să pardonați, în considerația misiei mele, care ordonă* ***(serios)*** *să fim **scrofuloși** la datorie. D-voastră știți mai bine ca mine... așa e polițaiul: tată să-ți fie — trebuie să-l ridici? îl ridici! n-ai ce-i face: e misie. De aia* ***(foarte rugător)*** *mă rog să pardonați...*

CAȚAVENCU: *Îmi pare rău, Ghiță, că mai stăruiești cu scuzele tale... Adică noi nu știm cum merge poliția?* ***(sentențios)*** *Într-un stat constituțional un polițai nu e nici mai mult nici mai puțin decât un instrument!*

PRISTANDA: *Curat instrument!*

CAȚAVENCU: *Nu brațul care lovește, voința care ordonă e de vină... Eu chiar am scris un articol în privința asta. Nu știu dacă l-ai citit?*

PRISTANDA: *Trebuie să-l fi citit, coane Nicule; eu gazeta d-voastră o citesc ca Evanghelia totdauna; că să nu vă uitați la mine... adică pentru misie...* ***(misterios)*** *altele am eu în sufletul meu, dar de! n-ai ce-i face: famelie mare,* ***renumerație*** *după buget mică..."*

(I.L. CARAGIALE, *„O scrisoare pierdută"*)

Notă!

Incultura, **lipsa de instrucţie** sunt evidenţiate pregnant prin *comicul de limbaj*.

Pristanda ***deformează neologismele*** – *„bampir", „famelie", „catrindală", „scrofulos", „renumeraţie"* – are ***ticuri verbale*** care frizează prostia. De exemplu, alăturarea cuvântului *„curat"* altor cuvinte, evidenţiază un nestăpânit **servilism**, făcându-l **penibil şi ridicol**: *„curat mişel", „curat murdar", „curat condei", „curat ca un câine", „curat violare de domiciliu", „curat constituţional".*

Confuzia paronimică este evidentă, cuvântul ***„scrofulos" (scroafă),*** care trimite la porcii pe care-i cunoștea mult mai bine decât știa cuvântul corect ***„scrupulos"*** (cu scrupule, cinstit și corect în muncă); termenul ***„renumerație"*** (de la numere), cuvântul *corect* este ***„remunerație",*** adică „salariu, leafă", care denotă obsesia personajului pentru numărul/suma de bani pe care o primea ca salariu: *„Famelie mare, renumerație mică, după buget, coane Fănică! D-aia nevastă-mea zice: „Mai roagă-te și tu de domnul prefectul să-ți mai mărească leafa, că te prăpădești de tot!...".*

(Prof. Mariana Badea, *„Dicționar de personaje literare"*)

Scanned with OKEN Scanner

(25) PESTE DRUM DE O PROBLEMĂ...
sau ÎN LOCUL EXACT OPUS

MOTTO:
„Inteligența nu înseamnă să nu faci greșeli, ci să vezi repede cum poți să le îndrepți."

(BERTOLT BRECHT)

Cred că pentru unii este distractiv să stea peste drum de *„cuvintele spuse anterior de colegii de platou"* sau să se afle în locul exact opus față de *„această chestiune"* sau *„în fața organizării unei excursii"*.

Termenul *„VIZAVI"* este **adverb de loc** și înseamnă ***„PESTE DRUM, ÎN FAȚA A CEVA, ÎN LOCUL EXACT OPUS":***

**** Biblioteca Națională se află vizavi.***

**** Noi și bunicii locuim vizavi unii de alții.***

❖

Ca ***locuțiune prepozițională,*** cuvântului ***„VIZAVI"*** i se adaugă **prepoziția „DE"** și înseamnă **„peste drum de":**

**** Președinția se află VIZAVI DE Grădina Botanică.***

**** Liceul lui Mihai este VIZAVI DE parcul „Titan".***

În DOOM 2021 (DOOM-3):

vizavi adv.***(Locuiește ~ .)***

+vizavi de (peste drum de) loc.prep. ***(Locuiește ~ mine.)***

Semnul „+" din fața locuțiunii prepoziționale ***(+vizavi de)*** semnalează faptul că aceasta este nou introdusă în DOOM-3, așadar, cu atât mai mult trebuie respectată, fiind o normă recent impusă.

De reținut este faptul că DOOM-3 **nu** notează altă variantă a adverbului sau a locuțiunii prepoziționale în afară de forma **„vizavi"**, deși unii snobi scriu varianta din limba franceză *„vis-à-vis"*, adică ei sunt poliglоți.

❖

GREȘELILE FRECVENTE au devenit obositoare pentru orice logică și provin din folosirea incorectă a locuțiunii prepoziționale ***„VIZAVI DE"*** în locul altor expresii adecvate, cum ar fi: ***„REFERITOR LA", „RELATIV LA", „ÎN CEEA CE PRIVEȘTE", „ÎN LEGĂTURĂ CU", „CÂT DESPRE", „APROPO DE", „ÎN RAPORT CU".***

Se observă că este chiar ***inflație de expresii sinonimice,*** dar unii, fiind agramați, rostesc cu mândria incultului: ***„vizavi de" o idee.***

* ***Referitor la excursie, va hotărî comitetul director.***

NU: Vizavi de excursie, va hotărî comitetul director.

* ***În legătură cu problema absențelor, este nevoie de motivări.***

NU: Vizavi de problema absențelor, este nevoie de motivări.

* ***În ceea ce privește pericolele ascensiunilor montane, important este echipamentul adecvat.***

NU: Vizavi de pericolele ascensiunilor montane, important este echipamentul adecvat.

* ***Cât despre înțelegerea pronumelor, trebuie să fac mai multe exerciții aplicative.***

NU: Vizavi de înțelegerea pronumelor, trebuie să fac mai multe exerciții aplicative.

* *Apropo de discuția purtată ieri, te rog să păstrezi discreție.*

NU: Vizavi de discuția purtată ieri, te rog să păstrezi discreție.

❖

Scanned with OKEN Scanner

BONUS!

„Această utilizare (vizavi de) apare frecvent în limbajele publicistic, politic și administrativ, dar și în vorbirea curentă și TREBUIE EVITATĂ".

(Narcisa Forăscu, Mihaela Popescu,
„Dificultăți gramaticale ale limbii române")

În concluzie, este ridicol sau *„să stai peste drum"* de o chestiune care te frământă, sau *„în locul exact opus"* al campaniei electorale, sau *„în fața"* avertizărilor meteo, sau să fii „vizavi" de sondaje. Acest soi de exprimări fie stârnesc râsul, dacă-ți mai arde, fie vorbitorul se împovărează cu strivirea limbii române.

„Trecea un om pe drum..."
de Elena Farago

(Fragment)

„Trecea un om pe drum aseară,
Trecea cântând încet pe drum,
Ştiu eu? Poate cânta să-i pară
Drumul mai scurt, – ori poate cum
Era aşa frumos aseară,
Poate cânta ca să nu-l doară
Că-i singur numai el pe drum?
[...]
Şi nu-mi venea să plec din poartă,
Şi parc-un dor de viaţa toată
M-a prins privind pe urma lui..

Aşa ne-o fi la fiecare,
Că stăm în poartă, şi nu ştim
Pe călător măcar de-l doare
Ceva, – şi de ne pomenim
Oftând, pesemne fiecare
Ne-om fi simţind departe tare
De-un drum pe care-am vrea să fim."

Scanned with OKEN Scanner

(26) DIN CAUZA LUI DATORITĂ

MOTTO:
„Nimeni nu e destul de inteligent ca să poată convinge pe un prost că e prost."

(La Fontaine)

Atâtea persoane sunt mulțumite, recunoscătoare și îndatoritoare necazurilor sau întâmplărilor neplăcute, încât ai impresia că fericirea a pogorât pe Planetă și toți zburdă bucuroși că au parte de o *„nefericire-fericită"*.

Există o maximă care ne încurajează să ne „fericim" la disperare: ***„Fericirea este suma tuturor nenorocirilor de care nu am avut parte."*** **(Michel de Montaigne)**

Destul de mulți oameni își arată recunoștința „datorită" nemulțumirilor, „datorită" scumpirii produselor, „datorită" indisciplinei în școli, „datorită" insuccesselor personale etc., etc., etc...

♦ **LOCUȚIUNILE PREPOZIȚIONALE *„DIN CAUZA"*** și ***„DIN PRICINA"*** cer cazul **GENITIV.** În această situație, **efectul cauzei** este **NEGATIV,** pentru că aceste **locuțiuni prepoziționale** se folosesc **cu** SENS DĂUNĂTOR, NOCIV, dintr-o **cauză** oarecare.

* ***A leșinat DIN CAUZA oboselii.***

NU: A leșinat datorită oboselii.

* ***Mă doare capul DIN PRICINA caniculei.***

NU: Mă doare capul datorită caniculei.

Scanned with OKEN Scanner

ATENȚIE!

• Într-un enunț cu ***enumerare de substantive*** la cazul ***genitiv*** cerut de locuțiunea prepozițională ***DIN CAUZA/DIN PRICINA*, articolul genitival** *(al, a, ai, ale)* trebuie **repetat – obligatoriu – *înaintea fiecărui termen*** al respectivei enumerări:

* **Mihai este supărat *DIN CAUZA* mamei, a tatălui și a surorii sale.**

NU: Mihai este supărat din cauza mamei, tatălui și surorii sale.

* ***Arbitrul s-a enervat DIN PRICINA gazonului, a jucătorilor și a spectatorilor.***

NU: Arbitrul s-a enervat din pricina gazonului, jucătorilor și spectatorilor.

❖

• Este GREȘITĂ folosirea prepoziției ***la*** în fața substantivului în ***genitiv***:

* Scaunul s-a răsturnat din cauza la cățel.

CORECT: ****Scaunul s-a răsturnat din cauza cățelului.***

* Din pricina la ploaie, m-am udat foarte rău.

CORECT: ****Din pricina ploii, m-am udat foarte rău.***

❖

♦ **PREPOZIȚIA *„DATORITĂ”*** este sinonimă cu **„MULȚUMITĂ”** sau **„GRAȚIE”** și cere cazul **DATIV.**

În orice exprimare cu prepoziția **„DATORITĂ”**, **efectul cauzei** – nu cauza – este **POZITIV,** având sensul sinonimic **„MULȚUMITĂ, GRAȚIE”**, adică, datorezi ceva cuiva sau unei situații, unei întâmplări și mulțumești pentru asta.

* ***A reușit în carieră DATORITĂ perseverenței.***

NU: A reușit în carieră din cauza perseverenței.

* ***I-a trecut tusea DATORITĂ siropului de cătină.***

NU: I-a trecut tusea *din cauza* siropului de cătină.

* ***Sunt bucuros datorită faptului că se apropie vacanța.***

NU: Sunt bucuros din pricina faptului că se apropie vacanța.

Scanned with OKEN Scanner

❖

O greşeală de incultură certă este rostirea **prepoziţiei** ***„la”*** împreună cu locuţiunea ***„din cauza”*** sau cu prepoziţia ***„datorită”,*** atunci când sunt urmate de un **numeral**.

REGULĂ:

Între **prepoziţiile** care cer cazul ***genitiv*** sau ***dativ*** şi **numeralul invariabil** se poate adăuga prepoziţia ***„a”***:

CORECT:

* ***Din cauza A DOI OAMENI am pierdut trenul.***

NU: Din cauza ***„la”*** *doi* oameni am pierdut trenul.

CORECT:

* ***Datorită A TREI PRIETENI am avut acces la internet.***

NU: Datorită ***„la” trei*** prieteni am avut acces la internet.

❖

În **mass-media**, se manifestă – prea des şi prea agresiv – o **încălcare brutală a normelor** de bun simţ sau de logică sau de umanitate. Dau exemple din perioada cumplită când au murit mulţi oameni **din cauza** virusului, nu **datorită** virusului.

Atunci, în plină tragedie, media românească titra:

* *„**Datorită** coronavirusului, 12 oameni şi-au pierdut astăzi viaţa.”*

sau

* *„Românii din Italia rămân fără serviciu **datorită** pandemiei”.*

Virusul este considerat o binecuvântare în mintea „jurnaliştilor”, a televiziunilor, a site-urilor de ştiri în general?! Ei doar vorbesc… vorbe!

❖

BONUS!

„Cinste şi gramatică, acestea sunt cele dintâi condiţii ale unei prese bune.”

(I.L .Caragiale)

„Nu este permis să fii în mass-media şi să nu ştii limba ta. Sunt nişte greşeli de gramatică, în afară de cuvintele care sunt folosite total aiurea. E o molimă, ferească dumnezeu!”

(Ileana Vulpescu)

Scanned with OKEN Scanner

(27) DINTR-UNA ÎN ALTA

MOTTO:
„Dacă toate relele se îndreaptă spre tine înseamnă că ești pe contrasens."
(Proverb popular)

INDIGNARE!

Prepoziția face parte din clasa cuvintelor de legătură, numite ***conectori,*** cu o sarcină precisă: precedă un cuvânt împreună cu care formează o parte de propoziție. La examenele naționale – Evaluarea Națională și Bacalaureatul – este obligatoriu ca elevul să scrie un număr exact de cuvinte. Aiureala notării începe atunci când profesorii-corectori numără, după bunul-plac, cuvintele din textul scris de candidat.

- Unii ***nu numără conectorii*** (*la, pe, cu, în* etc.), întrucât consideră că acestea nu sunt cuvinte! Dar ce sunt?! Se numesc ***„cuvinte de legătură"***, deci „**CUVINTE**"!
- Alții consideră numele unui scriitor ca pe un singur cuvânt, adică Ion Luca Caragiale = numărat ca un cuvânt!
- O persecuție oribilă este faptul că profesorul-corector numără citatul din opera literară ca pe un singur cuvânt! Adică, în loc să pluseze punctajul, apreciind că elevul știe citate/versuri, copilul este drastic pedepsit!

Astfel, textul candidatului va avea numai 300-350 de cuvinte, în loc de 400 de cuvinte, iar punctajul notei scade drastic cu 120 de puncte din 300. Restul de 180 de puncte evaluează conținutul, care nu poate fi notat cu maximum de punctaj, ori că îi lipsesc citate, ori că are citate prea lungi, ori că așa se obișnuiește! Deci, lucrarea va avea numai 150 de puncte din 300.

Scanned with OKEN Scanner

❖

PREPOZIȚIA nu *are funcție sintactică, nu poate apărea singură, ci stă în fața altui cuvânt cu care formează o parte de propoziție.*

Nu toate prepozițiile se folosesc în orice enunț, chiar dacă sensul lor este asemănător, ci există câteva **norme lingvistice precise:**

1. Înaintea articolelor nehotărâte ***UN*** și ***O*** se folosesc totdeauna *DINTR-; PRINTR-; ÎNTR-*, **niciodată** prepozițiile *din, prin, în*.

* ***A intrat într-un imobil înalt.***

NU: A intrat în un imobil înalt.

* ***Se plimbă printr-un parc.***

NU: Se plimbă prin un parc.

* ***Privea dintr-o mașină.***

NU: Privea din o mașină.

2. Înaintea cuvintelor *„ALTA, ALTĂ, ALT, ALTUL, ALȚI(I), ALTE(LE)"* se așază, de regulă, prepozițiile **DIN, PRIN, ÎN,** niciodată prepozițiile *dintre, printre, între*.

* ***Mă interesează problema din altă perspectivă.***

NU: Mă interesează problema dintr-altă perspectivă.

* ***Face naveta dintr-o comună în alta.***

NU: Face naveta din o comună într-alta.

* ***Chestiunea devine ciudată din alt punct de vedere.***

NU: Chestiunea devine ciudată dintr-alt punct de vedere

* ***Am să te anunț prin alt coleg.***

NU: Am să te anunț printr-alt coleg.

* ***A fost lovit de mașină pentru că se uita în altă parte.***

NU: A fost lovit de mașină pentru că se uita într-altă parte.

3. Formele *„DINTRU, PRINTRU, ÎNTRU"* pot fi însoțite de substantive numai în cazul ***expresiilor cu iz arhaic*** și niciodată în caz că urmează un ***neologism***.

* ***S-a organizat o festivitate întru cinstirea ostașilor neamului.***

NU: Trebuie să faci eforturi întru prosperitatea afacerii.

❖

Scanned with OKEN Scanner

♦ PREPOZIŢIA *„DINTRE”* – cu sens de reciprocitate – se foloseşte numai dacă urmează ***după un SUBSTANTIV ARTICULAT CU ARTICOL HOTĂRÂT*** şi niciodată nu se pune prepoziţia *„între”*.

* ***M-a fascinat mereu discuţia liberă dintre profesori.***

NU: M-a fascinat mereu discuţia liberă între profesori.

* ***Conflictul dintre generaţii este o trăsătură a oricărei societăţi.***

NU: Conflictul între generaţii este o trăsătură a oricărei societăţi.

* ***Certurile dintre colegi provoacă o atmosferă tensionată.***

NU: Certurile între colegi provoacă o atmosferă tensionată.

* ***Care este distanţa dintre Ploieşti şi Braşov?***

NU: Care este distanţa *între* Ploieşti şi Braşov?

♦ PREPOZIŢIA *„DINTRE”* – cu sensul de a identifica **un element din mai multe componente asemănătoare** – este adesea înlocuită, în mod ***eronat,*** cu prepoziţia *din*.

* ***Numai una dintre firmele de turism mi-a inspirat încredere.***

NU: Numai una din firmele de turism mi-a inspirat încredere.

* ***Unul dintre colegii mei lipseşte mereu de la chimie.***

NU: Unul din colegii mei lipseşte mereu de la chimie.

❖

♦ PREPOZIŢIA *„ÎNTRE”* se foloseşte în enunţuri cu sens de reciprocitate dacă urmează după *UN SUBSTANTIV* NEARTICULAT.

* ***O ceartă între colegi provoacă o atmosferă tensionată.***

NU: *O ceartă* dintre *colegi provoacă o atmosferă tensionată.*

* ***Ce distanţă este între Ploieşti şi Braşov?***

NU: Ce distanţă este dintre Ploieşti şi Braşov?

❖

♦ PREPOZIŢIA *„DIN”* se foloseşte în precizarea *PROCENTULUI,* a numirii unei **cantităţi exacte din întregul 100.**

* ***3 la sută din elevi au căzut la examen.***

NU: 3% dintre elevi au căzut la examen.

Scanned with OKEN Scanner

* ***3 dintre elevii şcolii au media generală 10.***

NU: 3 din elevii şcolii au media generală 10.

* ***97% din alegători au votat pentru Popescu.***

NU: 97% dintre alegători au votat pentru Popescu. – procentul este din totalul alegătorilor, nu dintre ei.

Adică:

◆ **Procentul** defineşte **o *cantitate din 100 de elemente,*** dintr-un ***întreg, nu o parte dintre 100 de elemente.***

BONUS!

☐ **OPINII ALE UNOR LINGVIŞTI IMPORTANŢI (Universitatea Bucureşti):**

● **Prof.dr.univ. Narcisa Forsăscu *(„Dificultăţi gramaticale ale limbii române")*** este de părere că prepoziţia ***din*** se construieşte cu un ***substantiv la singular***, iar prepoziţia ***dintre*** se construieşte cu un ***substantiv la plural***:

Este **greşit** să se spună:

* *Cel mai preţios din obiecte este acesta.*

Forma **corectă** este:

* ***Cel mai preţios dintre obiecte este acesta.***

● **Prof.dr.univ. Rodica Zafiu** (în revista ***„România literară"***)

„Circulă de mai multă vreme recomandarea ca ideea de ***«parte dintr-un întreg sau dintr-o mulţime»*** (sensul partitiv) să se exprime în română în mod specializat, diferenţiat: prin ***prepoziţia din*** dacă mulţimea de referinţă este desemnată de ***un singular*** cu ***sens colectiv*** *(«unul din grup»)* şi prin prepoziţia ***dintre*** dacă e vorba de un substantiv ***la plural*** *(«unul dintre tineri»)*. Ar fi bine ca şi în cazul variaţiei ***din/dintre*** să se înţeleagă că ***dintre*** nu este cu nimic mai motivat, mai raţional decât ***din*** – şi mai ales că nu este obligatoriu."

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(28) PE SECȚIE, PE ȘTRAND, PE TREN!

MOTTO:
„Cascada agramaților ne inundă zilnic existența!"
(MARIANA BADEA)

Zilnic, aflăm că un pacient este ***internat pe secție,*** **nu într-o secție de spital,** că vine vara și ***oamenii se duc*** *pe strand*, **nu la strand,** că merg la mare *pe tren*, **nu cu trenul! Condiție fizică, nu glumă!** Respectivele persoane *„de pe tren"* se pot angaja la circ, întrucât, se pare, că au talent de acrobați!

PREPOZIȚIA nu are funcție sintactică, nu poate apărea singură, ci stă în fața altui cuvânt, împreună cu care formează ***o parte de propoziție.***

N-ai crede că prepozițiile sunt atât de complicate, deși cuvintele pe care le precedă sunt adesea mai simple, mai cumsecade și mult mai prietenoase.

❖

♦ **PREPOZIȚIILE *„ÎN"*** și ***„CU"*** se folosesc atunci când este vorba de interiorul **unui vehicul** sau al unei **încăperi**, fiind de-a dreptul comică prezența prepoziției ***PE.***

A pătruns violent în vorbirea curentă o utilizare caraghioasă a acestei prepoziții, mai ales în cazul epidemiilor:

„Nu mai sunt locuri PE secția de terapie intensivă."
„Este aglomerație PE spitalele de urgență."
„S-a internat de urgență PE secția de cardiologie."

Adică, oamenii nu se mai internează ***ÎN INTERIORUL secției*** de terapie sau al spitalelor, ci PE clădiri?! Am auzit medici și personal medical care rostesc frecvent aceste bizarerii și care par specialiști de elită în profesia lor. Dar limba română **nu** este în opțiunea lor intelectuală.

Prepoziția *„PE”* indică ***o suprafață, o suprapunere pe ceva,*** nu se confundă cu prepoziția **„la”**, care arată o direcție, un loc, nici cu prepoziția **„cu”**, care indică o asociere, nici cu prepoziția **„în”**, care se referă la interiorul unui spațiu.

Se aud tot felul de bazaconii cu prepoziția „PE”:

– Mergem la mare *PE* tren.
– Astăzi mă duc *PE* șstrand.
– Este internat *PE* secția de terapie intensivă.
– S-a întrunit comisia *PE* agricultură.
– Meciurile se transmit *PE* cablu.
– Rămâi *PE* telefon, că răspunde imediat.
– Vorbeam *PE* pauza publicitară despre pensii.
– Revenim *PE* subiectul despre educație.
– Am înscris fetița LA clasa pregătitoare

Nu se omite prepoziția ***„PE”*** când aceasta introduce un posesor al substantivului sau o structură cantitativă (GBLR, p. 330): ***patron DE restaurant*** (NU: „patron restaurant”); ***creator DE modă*** (NU: „creator modă”); ***un kilogram DE struguri*** (NU: „un kilogram struguri”); ***cincizeci DE lei*** (NU: „cincizeci lei”).

Într-o exprimare **corectă** și firească, vom fi atenți să spunem așa:

- ***Mergem la mare CU trenul.***
- ***Astăzi mă duc LA șstrand.***
- ***Este internat ÎN secția de terapie intensivă.***
- ***Nu mai sunt locuri ÎN spitalul „X”***
- ***S-a întrunit comisia PENTRU agricultură.***
- ***Meciurile se transmit PRIN cablu.***
- ***Rămâi LA telefon, că răspunde imediat.***
- ***Vorbeam ÎN pauza publicitară despre pensii.***
- ***Revenim LA subiectul despre educație.***
- ***Am înscris fetița ÎN clasa pregătitoare.***

❖

Scanned with OKEN Scanner

♦ PREPOZIȚIILE *„DUPĂ/DE PE”*

• **PREPOZIȚIA SIMPLĂ *„DUPĂ”*** se confundă adesea cu prepoziția compusă ***„DE PE”***, atunci când se indică locul/ordinea unui substantiv/ pronume aflat în spatele/dincolo/în urma altui cuvânt.

* ***Am pus cărțile* DUPĂ *birou.*** (în spatele biroului)

NU: Am pus cărțile de pe birou.

* ***Mihai a intrat la examen DUPĂ mine.*** (în urma mea)

NU: Mihai a intrat la examen de pe mine.

* **Casa lui se află DUPĂ dealul acela.** (dincolo de dealul)

NU: Casa lui se află de pe dealul acela.

❖

• **PREPOZIȚIA COMPUSĂ *„DE PE”*** arată suprafața unui obiect.

* ***Ia-ți caietul DE PE masă.***

NU: Ia-ți caietul după masă.

* ***Mi-a plăcut o vilă DE PE strada ta.***

NU: Mi-a plăcut o vilă după strada ta.

IMPORTANT!

• Se poate folosi, ***opțional***, atât forma *„DE PE”*, cât și *„DUPĂ”* în construcția:

* **copie DUPĂ/DE PE original.**

Deci, este **corectă** oricare dintre formulările:

* ***Îmi trebuie o copie DUPĂ diploma de licență.***

sau

* ***Îmi trebuie o copie DE PE diploma de licență.***

❖

♦ **PREPOZIȚIA *„DE”* (nu *DIN*)** urmează după **substantive/produse,** atunci când se numește **materialul** din care este **confecționat** un obiect.

În acest caz, **nu** se scrie prepoziția *„din”*:

* ***Am cumpărat mănuși DE piele.***

NU: Am cumpărat mănuși din piele.

* ***Mi-a plăcut o haină DE stofă.***

NU: Mi-a plăcut o haină din stofă.

* ***Am primit cadou un pulover DE lână.***

NU: Am primit cadou un pulover din lână.

* ***Cățelul are o cușcă DE lemn.***

NU: Cățelul are o cușcă din lemn.

♦ După **NUMERALELE CARDINALE** mai mari sau egale cu DOUĂZECI se scrie și se pronunță – **obligatoriu** – **PREPOZIȚIA *„DE”*.**

* ***Au venit astăzi la școală douăzeci DE elevi.***

NU: Au venit astăzi la școală treizeci elevi.

* ***Semestrul I durează treizeci și șapte DE săptămâni.***

NU: Semestrul I durează treizeci și șapte săptămâni.

* ***Dicționarul costă o sută patruzeci DE lei.***

NU: Dicționarul costă o sută patruzeci lei.

♦ **NUMERALELE CARDINALE de la 1 la 19 inclusiv, NU** sunt urmate de prepoziția DE:

* ***Au câștigat concursul doi băieți.***

NU: Au câștigat concursul doi de băieți.

* **Merg în excursie opt fete și unsprezece băieți.**

NU: Merg în excursie opt de fete și unsprezece de băieți.

* **Setul conține un penar, paisprezece carioci, o radieră și un echer.**

* Setul conține un de penar, paisprezece de carioci, o de radieră și un de echer.

În DOOM-3 (2021) se notează **o EXCEPȚIE** de la regula numeralulor mai mici de 20, dacă sunt urmate de un alt numeral, de litere, de note muzicale sau de alte elemente care ar crea confuzii: ***„doi de zece”, „trei de i”, „patru de re”:***

* ***Am luat doi de zece la română.*** (Este confuz să spui *„doi zece”*)

* ***Substantivul copiii se scrie cu trei de i.*** (Se înțelege mai greu formularea *„trei i”*)

* ***Urmează doi de re.*** (Este oarecum neclar să spui *„doi re”*)

Scanned with OKEN Scanner

❖

BONUS!

PILDE CONFUCIENE!

CONFUCIUS (551 î.Hr. - 479 î.Hr) – a trăit în secolul al VI-lea î.Hr. și a fost primul filozof chinez care a avut o contribuție covârșitoare timp de sute de ani, în mai multe domenii ale culturii chineze: etică, medicină și științe exacte. Concepția fundamentală a eticii a fost aceea că omul trebuie să fie înzestrat cu virtuți de la care să nu se abată: curajul, iubirea de oamnei, adevărul, simțul dreptății, chibzuința, cinstea, cumpătarea, hărnicia etc. Orice încălcare a acestor valori morale este aspru pedepsită de soartă. Un adept înflăcărat al normelor morale confuciene a fost scriitorul român Ioan Slavici, concepție regăsită în întreaga sa operă literară.

ÎNVĂȚĂTURI:

**** „Viața este cu adevărat simplă, dar insistăm să o complicăm”.***

**** „Nu contează cât de încet mergi atâta timp cât nu te oprești.”***

**** „Celui care știe toate răspunsurile nu i s-au pus toate întrebările.”***

**** „Omul care pune o întrebare este prost pentru un minut, omul care nu întreabă este prost pe viață.”***

**** „Cine învață, dar nu gândește, este pierdut! Cine gândește, dar nu învață este în mare pericol.”***

**** „Alege o slujbă pe care o iubești și nu va trebui să lucrezi nicio zi în viața ta.”***

**** „Ignoranța este noaptea minții, dar o noapte fără lună și stea.”***

Scanned with OKEN Scanner

(29) CARE PE CARE

MOTTO:
„Dacă te simți singur când ești singur înseamnă că ești într-o companie nepotrivită."
(JEAN-PAUL SARTRE)

Sigur că o greșeală premiantă este folosirea **ACUZATIVULUI FĂRĂ PREPOZIȚIA *„PE"*, obligatorie** în exprimarea **complementului direct: *PE CARE!***

Se poate remedia cu ușurință absența prepoziției funcționale ***PE,*** dacă ești capabil să observi că **substantivul în acuzativ** este întotdeauna **accentuat** în același enunț printr-un ***CLITIC PRONOMINAL RELUAT*** sau ***ANTICIPAT***, aflat și el în cazul **acuzativ**: ***„le", „l", „o".*** Adică, se identifică prin ***formele neaccentuate ale pronumului personal.***

* ***Mi-a plăcut filmul PE care L-am văzut ieri.***
NU: Mi-a plăcut filmul care L-am văzut ieri.

* ***Am apreciat eforturile PE care LE-a făcut.***
NU: Am apreciat eforturile care LE-a făcut.

* ***Cartea PE care am cumpărat-O azi este polițistă.***
NU: Cartea care am cumpărat-O azi este polițistă.

* ***PE care elev nu L-a pus absent astăzi?***
NU: Care elev nu L-a pus absent astăzi?

* ***Proiectul PE care L-am predat a fost apreciat.***
NU: Proiectul care L-am predat a fost apreciat.

* ***Cartea pe care mi-ai dat-O este interesantă.***
NU: Cartea care mi-ai dat-O este interesantă.

Scanned with OKEN Scanner

❖

♦ **Pronumele relativ „CARE" nu** este precedat de prepoziția **„pe"** atunci când în subordonata atributivă îndeplinește rolul de ***subiect***, iar substantivul sau pronumele din regentă **nu** este reluat sub forma unui pronume personal.

* ***Domnul*** [1]/ ***care*** *se apropie* [2]/ *este directorul școlii* [1]/.

* ***Elevii*** [1]/ ***care*** *învață* [2]/ *dau răspunsuri bune.* [1]/

* ***Chestiunile*** [1]/ ***care*** *au fost discutate* [2]/ *vor fi rezolvate cât de curând.* [1]/

* *Rămân cu* ***el,*** [1]/ ***care*** *îmi este prieten.* [2]/

* ***Ea,*** [1]/ ***care*** *este o cunoștință veche,* [2]/ *nu m-a recunoscut.* [1]/

Se observă că în enunțurile de mai sus **nu există clitic reluat** pentru substantivul/pronumele din regentă, așadar folosirea lui „care" este corectă.

❖

♦ **VERBE CARE IMPUN ANUMITE PREPOZIȚII**

● După **verbele A-ȘI AMINTI, A SE OCUPA, A SE INTERESA, A SE CONVINGE** urmează - obligatoriu – prepoziția ***DE,*** **nu** prepoziția DESPRE:

* ***Și-a amintit DE mine.***

NU: Și-a amintit despre mine.

* ***Se ocupă DE copii.***

NU: Se ocupă despre copii.

* ***Nu se interesează DE nimic.***

NU: Nu se interesează despre nimic.

* ***Te-ai convins DE răutatea oamenilor?***

NU: Te-ai convins despre răutatea oamenilor?

● **Verbul A SUFERI** cere prepoziția ***DE*** și nicidecum prepoziția CU.

* ***Suferă DE rinichi.***

NU: Suferă cu rinichii.

Scanned with OKEN Scanner

* *S-a îmbolnăvit DE ficat.*
NU: S-a îmbolnăvit cu ficatul.

❖

BONUS!

♦ **VERBELE DEFECTIVE nu** au flexiune la toate modurile și timpurile:

- **VERBUL „A PLĂCEA" nu are modul imperativ,** adică nu poți ordona cuiva să-i placă un lucru, o faptă sau de cineva etc.;
- **VERBUL „A OUA"** are formă numai **pentru persoana a III-a singular și plural** (eu, tu, noi, voi nu putem oua);
- **VERBUL „A RAGE" nu are participiu,** așadar **nici timpurile** sau **modurile care se formează cu acesta** (modul indicativ, timpul perfect compus);
- **VERBUL A (-I) PĂSA nu are subiect,** ci raportarea la o persoană se face prin **complement indirect în cazul dativ.**
- **VERBUL „A RADIOFICA"** are numai **forme de infinitiv și de participiu („radioficat");**

♦ **VERBELE NEOLOGICE care nu au timpuri trecute la niciun mod:**

* **„A CONVERGE"** (a se îndrepta în aceeași direcție)
* **„A DESFIDE"** (a nu ține seama)
* **„A DIVIDE"** (a se diviza)

❖

„VERBE"
(Fragment)
„Mă zbucium
Mă frământ
Mă crispez
Mă afund,

Mă-ngândur
Mă mistui
Mă topesc
Mă inund,

Mă lacrim
Mă cert
Mă resorb
Mă aprind,

Mă ascund
Mă găsesc
Mă refac
Mă destind,
[...]
Te aștept,
Te doresc,
Te visez,
Te colind,

Te sculptez
Te pictez,
Te-nzânez,
Te cuprind,

Te pândesc,
Te zăresc,
Te-ncleștez,
Te aprind,

Te sărut,
Te alint,
Te-mblânzesc,
Te surprind"
[...]

(Ștefan Doroftei-Doimăneanu, „*Verbe*", 2016)

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(30) ODATĂ... DEMULT

MOTTO:
„Totul ia timp. Timpul ia tot."
(MIHAI EMINESCU)

Odată și odată, ***stâlcitorii de limbă română*** vor fi pedepsiți să studieze noile Gramatici Academice după care am realizat eu, cu mari eforturi, ***„Gramatica Actualizată".*** Flecarii vor ispăși cu vârf și îndesat ignorarea regulilor, întrucât exprimarea lor nocivă a rănit grav limba română. Se intenționa, de către miniștrii Educației, ca regulile gramaticale/lingvistice să se continue și la liceu, astfel încât gramatica să nu se oprească brusc după Evaluarea Națională. Dar s-au răzgândit! Absolvenții de liceu care se pregătesc pentru Filologie, Drept sau pentru Academia de Poliție fac o pauză de 4 ani și vor avea de rezolvat *„uitarea gramaticii"* prin meditații, cu bani privați. Mulți bani și mulți ani!

„În fiecare zi, ne batem joc
De păsări, de iubire și de mare,
Și nu băgăm de seamă că, în loc,
Rămâne un deșert de disperare."
(Romulus Vulpescu, *„În fiecare zi"*)

❖

♦ TERMENUL „*ODATĂ*” se scrie într-un cuvânt şi are următoarele sensuri:

- cândva în trecut/odinioară/mai demult:
  - * *Mi-ai spus odată (mai demult) că te pasionează istoria.*
  - * *Nu l-am crezut nici odată (cândva), nu-l cred nici acum.*
  - * *Mi-a spus bunicul că odată (odinioară) oamenii mergeau cu trăsuri, nu cu maşini.*
- cândva în viitor/într-o bună zi:
  - * *Voi veni pe la tine odată (într-o bună zi), dar mai întâi să-mi cumpăr maşină.*
  - * *Poate ne vom mai întâlni odată (cândva în viitor) şi vom bea împreună o cafea.*
- imediat, brusc:
  - * *Dă-mi odată (imediat) cartea, cât mai aştept?!*
  - * *Odată (brusc) am auzit o bubuitură cumplită şi ne-am speriat îngrozitor.*

● Adverbul compus „*ODATĂ*” se scrie *într-un cuvânt* şi în locuţiuni:

- odată şi odată (*vreodată, cândva*):
  - * *Odată şi odată (vreodată) îşi va da seama care-i sunt adevăraţii prieteni.*
  - * *Odată şi odată (cândva) tot o să-i spun adevărul în faţă.*
- odată ce (*după ce, din moment ce*):
  - * *Trebuie să vină, odată ce (din moment ce) a promis.*
  - * *Odată ce (după ce) ne-am întâlnit, ne-am împrietenit pe neaşteptate.*
- odată cu (*în acelaşi timp cu*)
  - * *A ajuns în clasă o dată cu (în acelaşi timp cu) doamna profesoară.*
- dintr-odată (*pe neaşteptate*):
  - * *Dintr-odată (pe neaşteptate), i-a tras o palmă!*
- odată pentru totdeauna (*definitiv, permanent*)
  - * *Am hotărât odată pentru totdeauna (definitiv) să nu mai mint.*

Scanned with OKEN Scanner

❖

♦ TERMENUL *„DEMULT”* (adv.), scris într-**un cuvânt,** are sensul *odinioară, cu mult timp înainte, din trecut, cândva, de altă dată, de demult.* Întrebarea care se pune este **„când?”**

* ***Dinozaurii au dispărut demult*** *(cu mult timp înainte).* – ***când*** au dispărut?
* ***A fost demult, demult*** *(odinioară)* ***un împărat puternic și bogat.*** – ***când*** a fost?
* ***Oamenii trăiau demult*** *(cândva)* ***în peșteri.*** – **când** trăiau?
* ***Ștefan cel Mare a apărat demult*** *(în trecut)* ***Țara Moldovei.*** – ***când*** a apărat?

♦ TERMENUL *„DE MULT”* (loc.adv.), scris în **două cuvinte,** înseamnă **„de multă vreme, de mult timp, de vreme îndelungată”.** Întrebarea potrivită este **„de când?”**

* ***De mult*** *(de multă vreme)* ***sunt pasionată de literatura polițistă.*** – ***de când*** sunt pasionată?
* ***Nu ne-am văzut de mult*** *(de mult timp),* ***de vreo doi ani.*** – **de când** nu ne-am văzut?
* ***De mult nu am mai scris de mână.*** *(de vreme îndelungată)* – ***de când*** nu am mai scris?
* ***Ți-am spus de mult*** *(de mult timp)* ***că e cazul să-ți dai doctoratul.*** – **de când** ți-am spus?

ATENȚIE!

VERIFICAREA folosirii corecte a celor două formulări, se face astfel:

„DEMULT” – se pune ***întrebarea „când”,*** se înlocuiește cu sinonimul **„odinioară”** și se constată dacă enunțul este potrivit pentru acest termen:

* *În acest loc se afla* **demult/odinioară** *o fortăreață pentru apărarea cetății.* (când se afla?)
* *Pe aceste meleaguri, au trăit* ***demult/odinioară*** *dinozauri.* (când au trăit?)

Scanned with OKEN Scanner

„DE MULT" – se pune ***întrebarea* „de când", se înlocuieşte cu termenul *„odinioară"*, al cărui sens nu se va potrivi în enunţul acesta.** În plus, **se poate adăuga, în gând,** la această locuţiune, **substantivul „timp":**

* ***N-am mai fost de mult la cinematograf.*** – (de când n-am fost?)

(Înlocuirea cu „odinioară": N-am mai fost odinioară la cinematograf. – fără sens)

sau:

* ***N-am mai fost de mult (timp) la cinematograf.*** (de când n-am fost?)

❖

BONUS!

„FĂ-ŢI TIMP"

de Rudyard Kipling

(Fragment)

„În trecerea grăbită prin lume către veci,
Fă-ţi timp, măcar o clipă, să vezi pe unde treci!
Fă-ţi timp s-asculţi la toate, din toate să înveţi,
Fă-ţi timp să dai vieţii adevăratul sens!
În trecerea grăbită prin lume către veci,
Fă-ţi timp, măcar o clipă, să vezi pe unde treci!
[...]
Fă-ţi timp să stai cu mama, cu tatăl tău – bătrâni...

Fă-ţi timp de-o vorbă bună, de-o coajă pentru câini...

În trecerea grăbită prin lume către veci,
Fă-ţi timp măcar o clipă să vezi pe unde treci!

Fă-ţi timp să guşti frumosul din tot ce e curat,
Fă-ţi timp, că eşti de multe mistere-nconjurat!
Fă-ţi timp cu orice taină sau adevăr să stai,
Fă-ţi timp, căci toate-acestea au inimă, au grai!

Scanned with OKEN Scanner

Fă-ţi timp s-asculţi la toate, din toate să înveţi,
Fă-ţi timp să dai vieţii adevăratul sens!

Fă-ţi timp, acum!
Să ştii: zadarnic ai să plângi,
Comoara risipită a vieţii, n-o mai strângi!

Scanned with OKEN Scanner

(31) LA MAXIMUM CU... MAXIM!

MOTTO:
„Neștiința este sursa cea mai de la început a tuturor relelor."
[SFÂNTUL MAXIM MĂRTURISITORUL *(580-662)*]

MAXIM și MINIM izbutesc să se rătăcească prin limba română în cele mai caraghioase exprimări, generând **LA MAXIMUM** noi imperfecțiuni în gramatică.

DICȚIONARUL EXPLICATIV AL LIMBII ROMÂNE notează următoarele **sensuri**:

Maxim, ă adj. – care are **cea mai mare dimensiune**, durată, intensitate etc.; **foarte mare.**

Minim, ă adj. – care are dimensiunile, durata, intensitatea, valoarea etc. **cea mai mică**; **foarte mic.**

TERMENII MAXIM și MINIM pot avea următoarele valori morfologice:

♦ ADJECTIV – atunci când determină sau însoțește un substantiv cu care **se acordă în gen, număr și caz**, adică are forme variabile:

- ***maxim, maximă, maximi, maxime***
- ***minim, minimă, minimi, minime***

♦

SE ACORDĂ cu substantivul pe care îl determină, ca orice alt **adjectiv**:

* ***Venitul MAXIM** al firmei a depășit cinci mii de lei.*
* ***Valoarea MAXIMĂ** a produsului a fost stabilită recent.*
* ***Parametrii MAXIMI** vor fi calculați luna viitoare.*
* ***Notele MAXIME** la examene aduc mare bucurie tuturor.*
* ***Venitul MINIM** al familiei nu este suficient pentru un trai decent.*
* ***Valoarea MINIMĂ** a produsului a fost stabilită recent.*
* *S-au constatat **cunoștințe MINIME** în domeniul informaticii.*
* ***Indicatorii MINIMI** nu sunt eficienți pentru afaceri.*

❖

♦ MAXIMUM/ MINIMUM **ADVERB – INVARIABIL** – este însoțit, de regulă, de **un numeral**.

* *Are concediu **MAXIMUM douăsăptămâni.***

  NU: Am concediu maxim două săptămâni.

* *În vacanță voi călători în **MAXIMUM patru** țări.*

  NU: În vacanță voi călători în maxim patru țări.

* *Este nevoie de **MAXIMUM zece** specialiști IT.*

  NU: Este nevoie de maxim zece specialiști IT.

* *M-am învoit de la școală **MINIMUM trei** ore.*

  NU: M-a învoit de la școală minim trei ore.

* *La sport, trebuie să alerg **MINIMUM două** ture de stadion.*

  NU: La sport, trebuie să alerg minim două ture de stadion.

❖

♦ LA MAXIMUM/ LA MINIMUM – LOCUȚIUNEA ADVERBIALĂ este INVARIABILĂ – însoțește, de regulă, **un verb** și înseamnă **„în cel mai înalt grad”.**

* *Elevii s-au entuziasmat **LA MAXIMUM** când s-au afișat rezultatele.*

  NU: Elevii s-au entuziasmat la maxim când s-au afișat rezultatele.

Scanned with OKEN Scanner

* *Televizorul este dat* ***LA MAXIMUM!***

NU: Televizorul este dat la maxim!

* *Indignarea mea a ajuns* ***LA MAXIMUM*** ***când am auzit minciunile lor.***

NU: Indignarea mea a ajuns la maxim când am auzit minciunile lor.

CONCLUZIE LĂMURITOARE:

Termenul *„MAXIM/ MINIM"* se folosește **exclusiv ca adjectiv,** adică însoțind un substantiv și se acordă în gen, număr și caz cu acesta. În restul situațiilor, se spune sau scrie ***LA MAXIMUM/ LA MINIMUM!***

❖

BONUS!

✞**Sfântul Maxim Mărturisitorul** a fost unul dintre cei mai mari teologi răsăriteni. Prin înţelepciunea sa, prin lupta sa împotriva ereziilor hristologice, prin sfinţenia vieţii sale şi, mai ales, prin operele sale teologice păstrate ca odoare de preţ în vistieria Bisericii, Maxim Mărturisitorul a rămas până în zilele noastre ***model de monah şi de teolog,*** fiind cunoscut drept Sfântul care a apărat învăţătura despre Hristos.

Se celebrează în fiecare an, pe 21 ianuarie.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(32) NICIUNUL, NICIUNA, NIMENI ȘI NIMIC

MOTTO:
„Niciun neam de pe fața pământului nu este mai tolerant decât românul."
(MIHAI EMINESCU)

Cum se schimbă ceva, românul sare cu indignarea fâlfâindă! De ce să se scrie pronumele/adjectivul nehotărât ***„niciun/nicio"*** într-un cuvânt și nu a rămas așa cum era până nu de mult *„nici un/nici o"*?! Nedumerirea mi-a fost și mie adresată de nenumărate ori. Explicația oferită de autorii DEX-ului și ai DOOM-ului este aceea că se revine la scrierea într-un cuvânt la fel ca la celelalte pronume nehotărâte compuse. Scrierea într-un cuvânt s-a decis după modelul **„vreunul", „vreun", „vreuna", „fiecare", „oricare", „altceva".** Singurele care au rămas să se scrie în cuvinte separate sunt toate formele pronumelui relativ compus **„cel ce", „ceea ce".** (DOOM-2005 și 2021).

Indignarea capătă proporții catastrofale când se află că, totuși, se pot scrie și în două cuvinte, însă numai atunci când nu mai sunt pronume, ci îmbinări între diverse părți de vorbire: *„Ceee?! Nu mai înțeleg nimic, confuzie totală!"*

❖

Pronumele negativ NICIUNUL/NICIUNA și **adjectivul pronominal negativ NICIUN/NICIO** se scriu **ÎNTR-UN CUVÂNT,** având sensul ***„CANTITATE ZERO, NIMENI, NIMIC, DELOC".***

VERBUL este – **OBLIGATORIU** – la **FORMA NEGATIVĂ**

* ***NICIUNUL n-a*** *fost la teatru.*
* ***NICIUNA nu*** *era blondă.*
* *N-a venit* ***NICIUN*** *elev.*
* *N-are* ***NICIO*** *treabă.*
* ***Nu*** *i-am dat* ***NICIUNEIA*** *flori.*
* ***NICIUNELE nu*** *s-au bucurat de rezultate.*
* ***NICIUNORA nu*** *le-a plăcut filmul.*
* ***Nu*** *mi-a zâmbit* ***NICIO*** *fată azi.*
* ***NICIUN*** *băiat* ***nu*** *a întârziat la film.*
* ***NICIUNUI*** *copil* ***nu****-i plac legumele.*
* ***Nu*** *am oferit mărțișoare* ***NICIUNEI*** *colege.*

♦ Aceleași cuvinte se scriu **separat** atunci când termenii respectivi nu mai sunt pronume/adjective pronominale nehotărâte, ci au alte valori morfologice: ***adverb, articol, numeral, pronume, conjuncție*** etc.

❖ ***nici o*** - adv.+ art.; ex.: *„nu e (nici) proastă și nu e nici o persoană incultă”*;
❖ ***nici o*** - conjcț.+ num.; ex.: *„n-am nici o soră, nici mai multe”*;
❖ ***nici un*** adv.+ art.; ex.: *„nu e (nici) prost și nu e nici un om incult”*;
❖ ***nici un*** conjcț.+ num.; ex.: *„n-am nici un frate, nici mai mulți”*;
❖ ***nici una*** conjcț.+ num.; ex.: *„nici una, nici mai multe”*;
❖ ***nici una*** conjcț.+ pron.; ex.: *„nici una, nici alta”*;
❖ ***nici unu*** conjcț.+ num.; ex.: *„nici unu, nici mai mulți”*;
❖ ***nici unul*** conjcț.+ pron.; ex.: *„nici unul, nici altul”*.

ATENȚIE!

• În cazul scrierii în **DOUĂ CUVINTE, SE REIA PARTICULA** *„NICI”*, pentru a întări sensul comunicării.

❖

Scanned with OKEN Scanner

BONUS!

***„Niciun om nu se întărește citind un tratat de gimnastică, ci făcând exerciții; niciun om nu învață a judeca citind judecățile gata scrise de alții, ci judecând singur și dându-și seama de natura lucrurilor."* (Mihai Eminescu)**

❖

„Niciun cuvânt"

„Prin liniștea de seară, niciun glas,
Nu tulbură al timpului popas.
Niciun fior pe frunze nu mai trece,
Doar toamna în fereastră e mai rece.

Niciun răspuns la întrebări nu vine,
Dar niciun dor nu-i lăsat doar cu mine.
Privesc cum noaptea, fără niciun pas,
Așterne tăcerea, până la ultimul ceas."

(Autor necunoscut, de pe internet)

Scanned with OKEN Scanner

(33) DESPRE „DREPT”

MOTTO:
„Libertatea nu este dreptul de a face ceea ce vrem, ci ceea ce se cuvine.”
(ABRAHAM LINCOLN)

În cadrul **concursului de agramați**, ***pleonasmul*** *„drept pentru care”* este printre câștigători, fiind o zicere foarte îndrăgită de stricătorii de limbă. Eu nici n-am auzit pe cineva spunând corect **„DREPT CARE”**, așa că putem să-i dăm acestui pleonasm „coroniță”, deși urcă pe podium, cu succes de public, și expresia *„perioadă de timp”*. Remarc faptul că în România sunt din ce în ce mai puțini vorbitori de limba română...

• **Prepoziția „DREPT”** are sensurile: ***„PENTRU”, „CA”, „ÎN CALITATE DE”***, fapt ignorat cu desăvârșire de mulți vorbitori de limbă română.

• **Expresia „DREPT CARE”** înseamnă ***„AȘADAR”, „DECI”, „PRIN URMARE”, „ÎN CONCLUZIE”!***

(Dicționarul explicativ al limbii române)

Formulările „drept pentru care” sunt **pleonastice,** deoarece se spune de ***două ori „pentru”,*** termenul ***„drept”*** având și sensul acesta.

* ***DREPT dovadă l-a părăsit.***

NU: Ca drept dovadă l-a părăsit.

* ***S-a pregătit foarte bine, DREPT CARE a obținut media zece.***

NU: S-a pregătit foarte bine, drept pentru care a obținut media zece.

Scanned with OKEN Scanner

* ***A elaborat un proiect excepţional, DREPT CARE a fost promovat.***

NU: A elaborat un proiect excepţional, drept pentru care a fost promovat.

* ***A fost ales DREPT reprezentant al elevilor în Comisia de disciplină şcolară.***

NU: A fost ales ca drept reprezentant al elevilor în Comisia de disciplină şcolară.

* ***DREPT dovadă a fost demis.***

NU: Ca drept dovadă a fost demis.

* ***A copiat, DREPT CARE a fost eliminat din examen.***

NU: *A copiat, drept pentru care a fost eliminat din examen.*

❖

BONUS!

«Având în vedere sensurile pe care le are cuvântul „drept”, este pleonastică utilizarea sa alături de prepoziţiile „ca” şi „pentru”, cât şi în combinaţie cu relativul „care”».

(Prof. univ. dr. Narcisa Forăscu, Universitatea Bucureşti)

„Luptă pentru drepturile omului”

„Că orice baltă se privatizează,
E un abuz ce-ameninţă-ntr-atâta,
Încât se-ncalcă şi un drept de bază…
Că proştii n-au în ce să dea cu bâta!”

(Gheorghe Bălăceanu, epigramă)

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(34) De DRAGOBETE, *„DRAGELE MELE”* AU INVADAT NETUL

MOTTO:

„Dragostea este beție, ei bine, omul inteligent nu se îmbată.”

(Camil Petrescu)

Sărbătoarea iubirii ține o zi și răsfățata este IUBITA! Cu majuscule! Din fericire, restul anului nu-i zguduie pe amorezi cu sentimente care să fluture strident în afară. Unii „își strigă” iubirea cu 1001 de trandafiri, polițiștii opresc șoferițele ca să le „amendeze” cu zambile. Sau cu ghiocei, că sunt mai ieftini. Alții oferă, ostentativ, bijuterii extravagant de scumpe, în euro, ea fiind „rugată” să le afișeze pe facebook, să pună pozele pe instagram, să arate oricui și tuturor cât este de surprinsă și de fericită. Tot felul de rețete! O dată pe an!

Numai limba română primește ghionturi, dar nimănui nu-i pasă. Păi, ce? Nu s-a înțeles ce am vrut să spun? Ba da, dar limba este schilodită prin atacuri inconștiente și agramate.

Cel mai folosit adjectiv, „DRAG”, „DRAGĂ”, este aruncat cu nonșalanță și inconștiență într-o exprimare aproape jignitoare: „dragele mele!”

ADJECTIVUL *„drag, dragă, dragi”* are **trei forme flexionare**: una pentru masculin singular, una pentru feminin singular și o singură formă la plural, pentru ambele genuri.

♦ **LA FEMININ PLURAL,** se spune corect ***„FETE DRAGI”, „FEMEI DRAGI”, „COLEGE DRAGI”, „PRIETENE DRAGI”.*** Și atunci, de unde

apare forma agramată „dragele mele (fete)", care a invadat netul?! De nu mai avem oxigen gramatical!

Aşezăm adjectivul înaintea substantivului (adjectiv antepus): ***„dragi fete", „dragi femei", „dragi colege", „dragi prietene".***

Articulăm adjectivul cu articolul hotărât plural, pentru că aşa se face atunci când este antepus, adică aşezat în faţa substantivului, care rămâne nearticulat: ***„dragile fete", „dragile femei", „dragile colege", „dragile prietene".***

♦ La fel se manifestă adjectivul în faţa unui pronume: ***„dragile mele (fete)", „dragile noastre (femei)", „dragile voastre (prietene), „dragile lor (colege)".***

Gramatica are logică! Atunci, de ce este inundat netul cu „dragele mele"?! Poate pentru că nu toţi oamenii au logică?!

❖

♦ **FORMA MASCULINĂ** a adjectivului **„DRAG"** are pluralul **„DRAGI"**, la fel ca forma feminină, iar articulat **„DRAGII"**:

* **DRAGI** colegi; **DRAGI** băieţi; **DRAGI** români

Articulat, aşezat în faţa substantivului sau a pronumelui **se îmbogăţeşte** cu încă **un *„i"*** şi se fac **doi *(de) „i"*:**

* ***DRAGII** mei colegi; **DRAGII** noştri băieţi; **DRAGII** noştri români.*

* ***DRAGII** mei colegi m-au felicitat de 8 Martie.*

* **DRAGILE** mele prietene reale sau virtuale, disprețuiți agramații care vă alintă cu „dragele mele" şi, mai ales, corectaţi-i de fiecare dată şi nu numai gramatical...

❖

Un -iu *buclucaş!*

♦ **ADJECTIVELE** terminate la masculin singular în **„-iu"**, cu pluralul **„-i"** primesc **trei „i"** atunci când sunt **articulate** sau **antepuse: *„plumburiii nori"; „albăstriii ochi"; „maroniii pantofi", „propriii copii"*** etc.

cenuşiu/cenuşiii, plumburiu/plumburiii, auriu/auriii, propriu/propriii, nurliu/nurliii, albăstriu/albăstriii, străveziu/străveziii, cafeniu/cafeniii, argintiu/argintiii, maroniu/maroniii, fistichiu/fistichiii, arămiu/arămiii etc.

ATENȚIE!

◆ O ***greșeală frecventă*** se face cu adjectivul **„propriu" antepus**, adică atunci când este articulat, termenul ***„propriu"*** are **trei *„i"*: *„propriii"***

* ***Vecinii noștri s-au certat cu PROPRIII copii din motive financiare.***

NU: Vecinii noștri s-au certat cu proprii copii din motive financiare.

* ***Bunicul lui și-a dezmoștenit PROPRIII nepoți.***

NU: Bunicul lui și-a dezmoștenit proprii nepoți.

Atunci când ***nu*** este ***antepus,*** adică ***nearticulat,*** adjectivul ***„proprii"*** se scrie cu ***doi „-i":***

* ***A cheltuit numai din fondurile proprii.***

* ***Lăcomia și zgârcenia sunt trăsăturile proprii ale unor personaje negative.***

◆

♦ **Substantivele masculine terminate în -iu, cu pluralul în -i**, se scriu cu **trei de *„i"* când sunt articulate:** ***uliu, fiu, cafegiu, tutungiu*** etc.

* ***Uliii zboară foarte sus.***

* ***Fiii unchiului meu sunt verișorii mei.***

* ***Cafegiii sunt persoanele dependente de cafea.***

❖

BONUS!

„Frunza și toamna"

(fragment)

„Creionez un substantiv
cu chenar de adjectiv:
frunza verde, fistichie,
care tremură în vie.
(...)
Frunza e un substantiv,
capătă un adjectiv
când se-arată toamna gri
în stejarii arămii..."

(Ștefan Radu Mușat, *„Anotimpul cu aripi de copil"*, 2011)

Scanned with OKEN Scanner

(35) I. UN PREDICAT DISCIPLINAT

MOTTO:
„Mă simt în plus, ca virgula între subiect și predicat."
(DOREL SCHOR)

Poate vă mai amintiți, sau poate nu, **PREDICATUL** este ***partea principală*** și componenta ***obligatorie*** a enunțului. Predicatul pare a fi un fel de șef al subiectului, pe care-l urmărește îndeaproape și informează pe oricine **ce face, cine este și chiar cum este** acest element important al unei propoziții, numit ***subiect***.

Cu toate acestea, **predicatul** trebuie neapărat **să se acorde cu subiectul**, să se armonizeze cu el, chiar dacă este predicat verbal sau nominal.

Vă convine sau nu, există mai multe **reguli de acord ale predicatului cu subiectul.**

1) Subiectul este la ***singular***, predicatul nu se opune, este și el tot la ***singular***:

* ***Ioana citește.***

2) Subiectul este la ***plural***, predicatul se armonizează tot la ***plural***.

* **Elevii citesc.**

3) ***Subiectul multiplu***, adică alcătuit din mai multe cuvinte, obligă predicatul să fie la ***plural***.

* ***Ioana, Mihai și alți elevi citesc.***

Scanned with OKEN Scanner

ATENȚIE!
REGULĂ STRICTĂ:
ÎNTRE SUBIECT ȘI PREDICAT NU SE SCRIE NICIODATĂ VIRGULĂ!!!

REGULI OBLIGATORII:

♦ Dacă în ***subiectul multiplu*** se află ***pronume personale***, acordul predicatului verbal se face la ***persoana I sau a II-a plural***, acestea având **prioritate** față de **persoana a III-a**:

* *Eu, tu și ele* ***vom pleca*** *acasă.*
* *Voi și ei* ***ați*** *mai* ***rămas.***
* *Noi, voi și Elena* ***plecăm*** *mâine.*
* *Tu și Mihaela* ***rămâneți*** *acasă.*
* *Tu și el* ***plecați*** *imediat!.*

❖

♦ Dacă ***subiectul multiplu*** este alcătuit din ***substantive de genuri diferite***, **numele predicativ** (participiul) din cadrul ***predicatului nominal*** se pune la **masculin plural**, gen care are prioritate în fața ***femininului.***

* ***Andrei, Mihaela*** *și* ***Ioana*** *sunt* ***conștiincioși.***
* ***Băieții*** *și* ***fetele*** *vor fi* ***prezenți*** *la conferință.*

❖

♦ Când cuvintele care compun ***subiectul multiplu*** sunt coordonate **disjunctiv**, adică sunt legate prin conjuncția disjunctivă ***sau/ (fie)***, ***predicatul*** se pune la **singular**:

* ***Georgescu sau Popescu*** **a lipsit** *de la școală.*
* ***Mama sau*** *tata* ***vine*** *la ședință?*
* ***Fie*** *Andrei,* ***fie*** *Mihaela* ***va veni*** *astăzi la mine.*

❖

Scanned with OKEN Scanner

♦ Când elementele ***subiectului multiplu*** sunt coordonate prin conjuncţia ***nici, predicatul*** poate fi la ***singular*** sau la ***plural:***

* ***Nici*** *Andrei,* ***nici*** *Ioana,* ***nici*** *Mihai* ***nu a plecat/nu au plecat.***

* ***Nici*** *matematica,* ***nici*** *fizica* ***nu-mi place/nu-mi plac.***

❖

♦ Când **subiectul** este exprimat prin **pronumele relativ „cine/ce”** sau prin **pronumele nehotărât *„fiecare”*,** predicatul este **totdeauna** la **singular.**

* *Trebuie să ştim* ***cine a venit*** [1]/ *şi* ***cine a plecat.*** [2]/

NU: Trebuie să ştim cine au venit [1]/ şi cine au plecat. [2]/

* ***Ce-i*** *cu florile astea ofilite?*

NU: Ce-s *cu florile astea ofilite?*

❖

♦ Gruparea de cuvinte ***„ÎN CEEA CE PRIVEŞTE”/„CÂT PRIVEŞTE”*** NU se acordă ***cu verbul,*** ci este o structură **invariabilă.**

* *S-au luat măsuri* ***în ceea ce priveşte*** *abaterile disciplinare.*

* ***În ceea ce priveşte*** *investiţiile în imobiliare, sunt optimistă.*

* ***Cât priveşte*** *taxele vamale, ele au rămas neschimbate.*

* ***Fiecare*** *dintre ei* ***s-a bucurat*** *de succes.*

INCORECT:

S-au luat măsuri în ceea ce privesc abaterile disciplinare.

În ceea ce privesc investiţiile în imobiliare, sunt optimistă.

Cât privesc taxele vamale au rămas neschimbate.

Fiecare dintre ei s-au bucurat de succes.

❖

♦ Gruparea ***„DIN PUNCT(UL) DE VEDERE”*** NU este considerată ***locuţiune prepoziţională,*** deoarece substantivul ***„punct(ul)”*** poate avea ***adjuncţi*** şi îşi poate schimba ***numărul***: *„din* ***acest punct*** *de vedere”, „din mai multe* ***puncte*** *de vedere”.*

Scanned with OKEN Scanner

Ca utilizare, gruparea se combină astfel:

- Forma „*din punct de vedere*” se combină cu **adjective:**
  - * ***Din punct de vedere*** *stilistic, nuvela este interesantă.*
  - * *Filmul a fost minunat* ***din punct de vedere*** *artistic.*
- Forma „*din punctul de vedere*” se combină cu **genitive**:
  - * *Meciul a fost slab* ***din punctul de vedere*** *al antrenorilor.* - ***al antrenorilor*** = substantiv, genitiv.
  - * ***Din punctul de vedere*** *al elevilor, sunt prea multe teme.* ***al elevilor*** = substantiv, genitiv.
- Sunt **GREȘITE** formulările: *„din punctul de vedere stilistic”; „din punctul de vedere artistic”, „din punct de vedere al antrenorilor”; „din punct de vedere al elevilor”.*

BONUS!

„e viaţa ***şi subiect şi predicat,***
e ***punctul*** *o cădere de cortină*
şi noi suntem ***cuvinte*** *de duzină,*
mergând pe-un curs firesc... premeditat.”

(Ionuț Caragea, *„Guru amnezic”*)

Scanned with OKEN Scanner

(36) II. PREDICATUL RĂPUS!

MOTTO:
„Totul curge așa de repede, și noi tot mai facem legături între subiect și predicat."
(MARIN SORESCU, *„IONA")*

PREDICATUL poate fi manipulat de către **SUBIECT!** Da, ați înțeles bine!

ACORDUL PREDICATULUI cu un SUBIECT exprimat prin SUBSTANTIV COLECTIV își poate schimba numărul.

A. <u>SUBSTANTIVUL COLECTIV</u> exprimat prin termeni care înseamnă multă lume, ca: ***mulțime, majoritate, serie, jumătate, număr, grămadă, ceată, grupă, clasă, echipă, grup, formație*** etc., devenit **SUBIECT,** impune **PREDICATULUI** alte reguli.

❖

<u>ACORDUL DUPĂ ÎNȚELES</u> **îi poate încurca pe mulți, așadar, fiți atenți!**

♦ Când **SUBSTANTIVUL COLECTIV** este urmat de **un determinant la plural,** iar accentul ideii cade pe acest **determinant** care și **face acțiunea,** <u>**PREDICATUL SE PUNE LA PLURAL,**</u> adică **acordul** se face **CU ATRIBUTUL,** <u>**nu**</u> cu **subiectul gramatical.**

În acest caz, <u>**acordul**</u> se face după <u>**înțeles**</u>.

* ***O mulțime <u>de oameni</u> <u>au strigat</u> lozinci.***

* ***Majoritatea <u>parlamentarilor</u> <u>au votat</u> legea învățământului.***

Scanned with OKEN Scanner

* *Un stol de cocori zburau spre miază-zi.*
* *O grămadă de cărți au fost donate* bibliotecilor de la sate.
* *O ceată de copii veseli făceau o larmă de nedescris.*

❖

♦ Dacă **SUBIECTUL** este exprimat **numai** printr-un **SUBSTANTIV COLECTIV FĂRĂ DETERMINANT,** acordul se face conform **regulii generale.**

* ***Mulțimea aclama cu frenezie.***
* ***Manifestanții au strigat lozinci.***

❖

O **GREȘEALĂ** frecventă este ***ACORDUL PRIN ATRACȚIE***, pentru că nu se identifică în mod corect subiectul:

INCORECT:

* *Frecvența erorilor economice sunt cauzate de incompetența guvernanților"* - subiectul = „frecvența".

CORECT:

* ***Frecvența erorilor economice este cauzată de incompetența unor contabili.***

INCORECT:

Trei mii de lei este o sumă importantă. – subiectul = *„trei mii"*

CORECT:

* ***Trei mii de lei sunt o sumă importantă.***

❖

B. PREDICATUL NOMINAL este alcătuit din *VERB COPULATIV* și *NUME PREDICATIV,* iar împreună cu *SUBIECTUL* formează o relație ternară. (Cf. gramaticilor academice, în ***„Gramatica actualizată"***, prof. Mariana Badea)

- ***Verbul copulativ*** se acordă cu subiectul în număr și persoană.
- ***Numele predicativ*** se acordă în fel și chip cu subiectul, în principal, în gen, număr și caz.

Scanned with OKEN Scanner

♦ *NUMELE PREDICATIV* exprimat prin *ADJECTIV,* se acordă cu subiectul în gen, număr şi caz.

* *Elena este frumoasă.*

* *Mihai este vesel.*

♦ **NUMELE PREDICATIV** exprimat prin **SUBSTANTIV** **nu** se supune regulilor de acord.

O **GREŞEALĂ frecventă** se face la acordul predicatului cu subiectul, fie că este **hiperacord**, fie că se foloseşte **singularul în locul pluralului:**

CORECT:

* *I **se trec** cu vederea prea multe **minciuni**.*

NU: I se trece cu vederea prea multe minciuni.

❖

♦ **ACORDUL NUMELUI PREDICATIV MULTIPLU** se face la **plural**, dar **ACORDUL ÎN GEN** are **reguli precise:**

Dacă numele predicativ multiplu este exprimat prin:

- *Nume de fiinţe:*
  - **m. + f.** – acordul se face la **genul masculin:**
    * **El şi ea** *sunt **înalţi**.*
  - **m. + n.** – acordul se face la **genul masculin:**
    * ***Băiatul şi animalul** său sunt **slabi**.*
- **Nume de fiinţe + nume de lucruri** – **acordul se face la genul numelui de fiinţă:**
  * ***Scriitorii şi cărţile** lui sunt **cunoscuţi**.*
- **Nume de lucruri:**
  - **n. + f.** – acordul se face la **feminin/neutru.** (pluralul la feminin şi neutru este la fel):
    * ***Dealul şi valea** sunt **înverzite**.*
  - **m. sg. + f. (sg. /pl.)** – acordul se face la **feminin:**
    * ***Muntele şi valea** sunt **înverzite**.*
    * ***Muntele şi văile** sunt **înverzite**.*
  - **m. pl. + f. (sg. /pl.)** – acordul se face cu **genul substantivului mai apropiat:**
    * ***Munţii şi valea** sunt **înverzite**.*
    * ***Valea şi munţii** sunt **înverziţi**.*

Scanned with OKEN Scanner

- **m.sg. + n.sg./pl.** – acordul se face la **genul neutru:**
  * ***Muntele şi dealul** sunt **înverzite**.*
  * ***Muntele şi dealurile** sunt **înverzite**.*
- **m.pl. + n.sg.** – acordul se face la **genul masculin:**
  * ***Munţii şi dealul** sunt **înverziţi**.*
- **m.pl.+ n.pl.** – **acordul se face la genul substantivului mai apropiat:**
  * ***Munţii şi dealurile** sunt **înverzite**.*
  * ***Dealurile şi munţii** sunt **înverziţi**.*

❖

BONUS!

„Dacă aș avea mijloace, n-aș face nimic altceva decât o bancă de lemn în mijlocul mării. Construcție grandioasă de stejar geluit, să respire pe ea, în timpul furtunii, pescărușii mai lași. E destul de istovitor să tot împingi din spate valul, dându-i oarecare nebunie; vântul, el, mai degrabă, s-ar putea așeza acolo din când în când. Și să zică așa, gândindu-se la mine: «N-a făcut nimic bun în viața lui decât această bancă de lemn, punându-i de jur împrejur marea.» M-am gândit bine, lucrul acesta l-aș face cu dragă inimă. Ar fi ca un locaș de stat cu capul în mâini în mijlocul sufletului."

(Marin Sorescu, *„Iona")*

Scanned with OKEN Scanner

(37) „ESTE SIMPLU! ESTE DE AJUNS!"

MOTTO:
„Mai bine taci și te crede lumea prost, decât să vorbești și să înlături orice îndoială."
(ABRAHAM LINCOLN)

Firmele de Publicitate ucid limba română! Este valabil pentru domnișoarele care promovează produse diverse și care rostesc cu aplomb „E*STE simplu*", „E*STE de ajuns*", „E*STE eficient*", evidențiind nu atât produsul, cât, mai ales, incultura prin batjocorirea limbii române!

Formele **verbului** „*a fi*" și formele **pronumelui personal** *(eu, el, ea, ei, ele)* sunt **EXCEPTATE** de la pronunțarea literei ***e***, pronunțarea ***ie*** fiind **obligatorie** în următoarele forme:

- *PRONUMELE PERSONAL*
  * ***eu (ieu); el (iel); ea (ia); ei (iel); ele (iele)***

- *VERBUL „A FI"*
  * (tu) ***ești (iești)***, (el, ea) ***este (ieste)***; (eu) ***eram (ieram)***; (tu) ***erai (ierai)***; (el, ea) ***era (iera)***; (noi) ***eram (ieram)***; (voi) ***erați (ierați)***; (ei, ele) ***erau (ierau)***.

Așadar, în **pronumele personale** și în formele **verbului „A FI"** se scrie „*E*", dar **SE PRONUNȚĂ** „*IE*". Rostirea **hipercorectă** (E) în loc de *(IE)* în aceste forme – practicată în special în învățământ, pentru a fixa elevilor deprinderea de scriere – este **GREȘITĂĂĂ!** ***(DOOM-3, p.96)***

Scanned with OKEN Scanner

❖

„HIPERCORECTITÛDINE, *hipercorectitudini,* s. f. (Lingv.) **GREȘEALĂ DE LIMBĂ** care constă în folosirea de forme hipercorecte, dintr-un reflex subconștient al vorbitorilor; hiperurbanism." **(DEX)**

Paradoxal, **prefixoidul *„hiper-"*** cu sensul **„foarte/excesiv de"** este o **abatere lingvistică,** prin faptul că unii vorbitori nu înțeleg pe deplin regulile și nu le aplică adecvat. Din dorința excesivă de a respecta normele lingvistice ei comit ***„o greșeală făcută din grija de a evita altă greșeală.*** **(Tatiana Cazacu)**

În concluzie, într-un fel **se scrie** și altfel **se citește** și **se pronunță:**

- **EU** *(IEU);* **EL** *(IEL);* **EA** *(IA);* **EI** *(IEI);* **ELE** *(IELE);*
- **EȘTI** *(IEȘTI);* **ESTE** *(IESTE);* **E** *(IE);*
- **ERAM** *(IERAM);* **ERAI** *(IERAI);* **ERA** *(IERA);* **ERAȚI** *(IERAȚI);* **ERAU** *(IERAU);*

❖

OASELE SUNT ÎN REGULĂ! DAR LIMBA ROMÂNĂ?!

Cred că este concurs între firmele de Publicitate: care este agramata de pe podium! E o aglomerație mare, cu îmbrânceli!!!

♦ **ADVERBUL *„MAI"*** este ***proclitic,*** adică se așază întotdeauna **înaintea verbului**.

O doamnă cu oasele în regulă ne spune apăsat: *„Oasele nu* mai îmi *pocnesc!"/ nu* ***îmi mai*** *pocnesc.*

Aceeași doamnă evită cu pricepere acuzativul: *„Nu mai am durerile* care *le-am avut"/* ***pe care le****-am avut.*

Alt inteligent se revigorează: *„Nu* mai mă *doare capul."/ Nu* ***mă mai*** *doare...*

Enervarea este a celui care aude, adică a mea: *Nu* mai mă *enerva!/ Nu* ***mă mai*** *enerva! Mai ales că* * ***Nu ne mai trebuie!*** în loc de o enervare în plus: *Nu* mai ne *trebuie!*

Scanned with OKEN Scanner

♦ **ADVERBUL *„MAI”* precedă verbul** și la **modurile formate cu ajutorul auxiliarelor:**

* ***M-am MAI întrebat dacă mă simpatizează.***

NU: Mai m-am întrebat dacă mă simpatizează.

* ***Mă va MAI aștepta dacă întârzii.***

NU: Mai mă va aștepta dacă întârzii.

♦ Convingătoare pentru legătura strânsă dintre **adverbul „mai” și verb** o constituie ***gerunziile și participiile*** la forma ***negativă***: *nemaivorbind, nemaiauzit, nemaiîntâlnit, nemaiașteptând* etc.

❖

♦ **EXCEPȚIE** fac formele de **perfect ale verbelor la infinitiv, conjunctiv, condițional-optativ și prezumtiv,** la care adverbul ***„MAI”*** se așază **înaintea auxiliarului *„a fi”* plus verbul** de conjugat :

* ***ar mai fi așteptat, să mai fi vorbit, ar mai fi întrebat, o mai fi auzind, o mai fi primit, oi mai fi așteptând, or mai fi alergat*** etc.

NU:

* mai ar fi așteptat, mai să fi vorbit, mai ar fi întrebat, mai o fi auzind, mai o fi primit, mai oi fi așteptând, mai or fi alergat etc.

„VIAȚA MEA SE ILUMINEAZĂ.”

de Nichita Stănescu

(Fragment)

„Mai lasă-mă un minut.
Mai lasă-mă o secundă.
Mai lasă-mă o frunză, un fir de nisip.
Mai lasă-mă o briză, o undă.”
Mai lasă-mă un anotimp, un an, un timp.”

❖

Scanned with OKEN Scanner

BONUS!

• **Adverbele clitice** (sau **semiadverbele**) **NU** ***au funcție sintactică*** (nu se analizează sintactic): ***mai, chiar, doar, cam, măcar nici, numai, prea, vreo și tot.***

• **Adverbele discursive** **NU** ***au funcție sintactică*** (nu se analizează sintactic), ci sunt ***conectori textuali***: ***dimpotrivă, în schimb, de fapt, de altfel, în primul rând, în al doilea rând, pe de o parte, pe de altă parte.***

(Prof. Mariana Badea, *„GRAMATICA ACTUALIZATĂ”)*

„AI NOȘTRI TINERI...”

de Mihai Eminescu

(Fragment)

„Ai noștri tineri la Paris învață
La gât cravata cum se leagă, nodul,
Ș-apoi ne vin de fericesc norodul
Cu chipul lor isteț de oaie creață.
[...]
Vorbesc pe nas, ca saltimbanci se strâmbă:
Stâlpi de bordel, de crâșme, cafenele,
Și viața lor nu și-o muncesc — și-o plimbă.

Și-aceste mărfuri fade, ușurele,
Ce au uitat pân-și a noastră limbă,
Pretind a fi pe cerul țării: stele.”

Scanned with OKEN Scanner

(38) CONFUZII ORTOGRAFICE

MOTTO:
„Ortografia este politeţea limbii."
(JEAN GUÉHENNO)

♦ În **comunicarea scrisă**, pot apărea **greşeli de ortografie** cauzate de ***confuzia*** dintre unele ***adverbe compuse*** (scrise legat) şi alte ***construcţii sintactice libere*** (scrise separat) asemănătoare, în care fiecare component are alt sens şi altă valoare gramaticală:

Adverbe	Alte construcţii asemănătoare
odată (odinioară)	***o dată*** (încă o dată)
numai (doar)	***nu mai*** (vreau)
întruna (mereu)	***într-una*** (din zile)
altădată (odinioară)	***altă dată*** (în altă împrejurare)
altfel (altminteri)	***alt fel*** (nu acelaşi fel)
decât (decât tine)	***de cât*** (de cât timp)
deoparte (izolat)	***de o parte*** (opus lui, de altă parte)
demult (cândva)	***de mult*** (timp)
deloc (nicidecum)	***de loc*** (originar)
bineînţeles (desigur)	***bine înţeles*** (priceput bine)

♦ GREŞELI privind **acordul *adverbului cu un substantiv*** aşezat în apropiere: **adverbul nu *se poate acorda,*** pentru că **nu** este ***adjectiv.***

Adverbul fruntaş în persecuţie este ***„bine"***, poate cel mai folosit în mod incorect! Există formulări de tipul: *„Mediile elevelor cele/celor mai bine pregătite"*, corect fiind: *„Mediile elevelor **cel mai bine** pregătite"*.

Scanned with OKEN Scanner

O noutate controversată existentă în DOOM-3 este apariția adverbului ***„laoparte"***, scris într-un cuvânt și se dă exemplul: „Dă-te laoparte". Termenul nu este semnalat ca „nou" (precedat de !), deși această formă, ca adverb (într-un cuvânt), nu figurează nici în DOOM-2, nici în DEX.

Este aglomerație pe podiumul adverbelor folosite incorect, de tipul exemplelor următoare:

ADVERBUL

GREȘIT	CORECT
copii *grozavi* de cumințI	* *copii **grozav** de cumințI*
tineri *strălucitori* de talentați	* *tineri **strălucitor** de talentați*
uși *largi* deschise	* *uși **larg** deschise*
fetele *cele mai bine* antrenate	* *fetele **cel mai bine** antrenate*
elevi *slabi* pregătiți	* *elevi **slab** pregătiți*
cărți *ușoare* de citit	* *cărți **ușor** de citit*
probleme *grele* de rezolvat	* *probleme **greu** de rezolvat*
bani *destui* de mulți	* *bani **destul** de mulți*
analfabeți *funcționali*	* *analfabeți **funcțional***

❖

BONUS!

*Lui Mihai nu i-a plăcut **nicicând** să deseneze, de aceea **nici când** i-a trebuit o notă nu s-a străduit. Eu, sora lui, **niciodată** n-am fost mai supărată ca acum, pentru că el nu și-a stabilit **nici o dată** ca să termine planșa la desen. Nu s-a dus la cercul de pictură **nici o dată**, nici de două ori pe săptămână. Nu avea **niciun** motiv să nu se ducă, mai ales că profesorul nu este **nici un** om aspru, **nici un** tip nervos. Mihai este interesat **numai de cât** va lua la testul de matematică, așa că **numaidecât** a rezolvat exercițiile și problemele din culegere. Un coleg **oarecare** l-a sfătuit să-și termine pictura cu tema „fructe exotice". **Oare care** sunt fructele exotice? **Desigur** că va trebui să deseneze banane, ananas și portocale. Cât **de sigur** ar fi că tempera este potrivită picturii? Mai bine ar folosi acuarele, **decât** tempera. Dar el este stresat **de cât** ar costa pensulele. Mihai n-a vrut **nicidecum** să-și termine planșa la timp, dar nici nu i-a plăcut **de cum** a fost admonestat de profesor și nici **de cum** a fost privit de colegi. **Bineînțeles** că nota a fost mică, însă sfatul profesorului a fost **bine înțeles** de Mihai în legătură cu viitoarea temă și, **bineînțeles**, îndreptarea notei la desen.*

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(39) ȘI ANUL ACESTA E PAȘTE...

MOTTO:
„Zgomotul nu dovedește nimic: uneori, găina face un biet ou și cotcodăcește de parcă ar fi ouat o planetă întreagă."

(MARK TWAIN)

O *„duamnă din înalta societate"* povestea din vârful buzelor despre menajera sa, care se pricepe foarte bine la vopsirea **„ouălelor"**. Din reflex, am corectat-o instantaneu: **ouălor**! Merita să-i vedeți expresia total debusolată, în sensul că n-a înțeles nimic și n-a sesizat vreo diferență între **„ouălelor" și „ouălor"**.

Am auzit un moderator tv, cu pretenții de intelectual, ***„urându-și"*** telespectatorii și îndemnându-i să pască fericiți: **„[...] urându-vă paști fericit!"**. Poate că a fost un moment de sinceritate...

Vă recomand să înlocuiți verbul ***„a ura"***, care poate avea și alt sens în conjugare, cu verbul ***„a dori"***, care exprimă, fără risc, aceeași urare: ***„dorindu-vă"***.

Peste tot, pe net, se confundă în mod iresponsabil **PAȘTELE** cu **PASTELE**, pentru că românii nu mai scriu cu **diacritice**, ci bezmeticesc cuvinte prostești, dintr-o superficialitate grosolană, dintr-o lipsă de funcțiune a creierului gramatical: *„pastele ne învata sa asezi adevarul si intr-un mormant (...)"*; *„pastele este demonstratia pe care o face Dumnezeu"*. (De pe net.)

Există PROFESORI de LIMBA ROMÂNĂ care permit elevilor să scrie, chiar și „de mână", fără diacritice. Proiectele la calculator sunt, clar, fără diacritice. Îmi doresc ***să ispășească toți acest păcat... cu diacritice!***

Când eram la școală, profesoară de limba și literatura română, am luat caietele la control pe rând și, într-un caiet, descopăr, siderată, că eleva scrisese fără diacritice. I-am dat timp o săptămână să rescrie cu diacritice multele pagini. I-au dat lacrimile. Și ei și mie. Nu-mi venea să cred când mi-a zis că scrisese așa și în teza de la examenul de Evaluare Națională, pentru admiterea la liceu! Era în clasa a IX-a!

„**PAȘTE, plural PAȘTI,** este **FORMA CORECTĂ** admisă de DOOM-3

!Paște/Pași (sărbătoare)

* ***De Paște mergem la biserică. În prima zi de Paște ciocnim ouă.***

* ***Un Paște fericit!***

* ***Paștele cade totdeauna duminica.***

* ***Postul Paștelui.***

◆ Pâinea sfințită: ***paște, s.n. art. paștele, pl. pași:***

* ***După slujba de Înviere se împart pastile.***"

(DOOM)

♦ Forma **corectă** a sărbătorii pascale este **PAȘTE,** iar urarea specifică și corectă este: ***„Un Paște fericit!".***

♦ **Varianta *PAȘTI, sărbătoarea,*** *se* folosește **NUMAI ÎN EXPRESII,** iar exemplele cuprinse în dicționarele lingvistice sunt următoarele:

* ***„SFINTELE PAȘTI" – „sărbătoarea religioasă a Învierii lui Hristos"***

* ***„NU E ÎN TOATE ZILELE PAȘTI"*** sau ***„O DATĂ PE AN E PAȘTI"***, în sensul că *„nu se petrec în fiecare zi evenimente deosebite".*

* ***„DIN AN ÎN PAȘTI/DIN JOI ÎN PAȘTI/DIN PAȘTI ÎN CRĂCIUN"***, înseamnă *„foarte rar, la intervale mari de timp".*

* ***„LA PAȘTILE CAILOR (sau CALULUI)"***, adică *„niciodată".*

❖

♦ **OULUILUI şi OUĂLELOR**

Se răspândeşte intensiv o nouă formulă a vopsirii **„OUĂLELOR”**, mult mai greu de rostit şi de scris decât **forma corectă: OUĂLE/ OUĂLOR!**

• Substantivul **„OU”** se declină astfel:

SINGULAR:

Nominativ/Acuzativ: **OU/OUL** *(OU+art.hot. „L”)*

Genitiv/Dativ: **OULUI (OU+art.hot. „LUI”)**

PLURAL:

Nominativ/Acuzativ: **OUĂ/OUĂLE** *(OUĂ+art.hot. „LE”)*

Genitiv/Dativ: **OUĂLOR** *(OUĂ+art.hot. „LOR”)*

Cei care rostesc atât de complicat ***„OUĂLELOR”*** pun în acelaşi cuvânt **două articole de plural**, atât pe cel de nominativ, ***„LE”***, cât şi pe cel de genitiv-dativ, ***„LOR”***. Atunci, agramaţii trebuie neapărat să alipească ***ambele articole şi la singular***, aşadar ar trebui să spună ***„OULUILUI”***. Nu se ştie de ce nu spun… încă!

❖

BONUS!

„LA PAŞTI”
de George Topârceanu

„Astăzi în sufragerie
Dormitau pe-o farfurie,
Necăjite si mânjite,
Zece ouă înroşite.

Un ou alb, abia ouat,
Cu mirare le-a-ntrebat:
– Ce vă este, frătioare,
Ce vă doare?
Nu vă ninge, nu vă plouă,
Staţi gătite-n haină nouă,
Parcă, Dumnezeu mă ierte,
N-aţi fi ouă…
– Suntem fierte!

Scanned with OKEN Scanner

Zise-un ou rotund şi fraise
Lângă pasca cu orez.
Şi schimbându-şi brusc alura,
Toate-au început cu gura:
– Pân'la urmă tot nu scap!
– Ne găteşte de paradă.
– Ne ciocneşte cap în cap
Şi ne zvârle coaja-n stradă...
– Ce ruşine!
– Ce dezastru!
– Preferam să fiu omlet!
– Eu, de m-ar fi dat la cloşcă,
Aş fi scos un pui albastru...
– Şi eu unul violet...
– Eu, mai bine-ar fi să tac:
Aşa galben sunt, că-mi vine
Să-mi închipui că pe mine
M-a ouat un cozonac!..."

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(40) XENISMELE!

MOTTO:
„În cele mai importante răscruci ale vieții nu există nicio semnalizare."
(HEMINGWAY)

DICȚIONARULUI ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ȘI MORFOLOGIC AL LIMBII ROMÂNE (DOOM-3 sau DOOM-2021) – editat de Academia Română, Institutul „Iorgu Iordan - Alexandru Rosetti" – a fost publicat în decembrie 2021, dar pe piața cărții a apărut la începutul anului 2022.

„Din cele **3.600 de cuvinte nou introduse** în **DOOM-3**, circa 15% sunt **anglicisme**" **(Rodica Zafiu),** adăugate la cele deja existente în DOOM-2.

E mult, e puțin?! Părerile sunt diferite.

Introducerea în limba română a **„franțuzismelor",** în **secolul al XIX-lea**, a fost un fenomen benefic, pentru că s-a îmbogățit vocabularul cu **neologisme** care s-au adaptat grafiei și pronunției românești, adică majoritatea au fost „românizate" fie prin rescriere (*magasin*-magazin, *abonnement*-abonament, *semaphor*-semafor, *avancer*-a avansa), fie prin traducere (*dénouement* = deznodământ, *remplacer* = a înlocui).

ANGLICISMELE recent introduse, dar și cele existente în DOOM-2, se scriu și se pronunță **englezește,** sensul rămânând cel „britanic". De aceea, ele se numesc **XENISME!**

❖

XENISM = Cuvânt străin împrumutat de o limbă, fără a-l fi adaptat la propriul sistem.

❖

În DOOM-3 s-au adăugat multe cuvinte străine, mai ales din limba engleză, unele utilizate deja în vorbirea curentă, chiar dacă **au corespondent în limba română**. Cuvintele străine adăugate sunt notate cu semnul + așezat în fața termenului respectiv. Se păstrează, însă, **SCRIEREA IN ENGLEZĂ**, așa că trebuie să ai idee de această limbă, ca să le poți pronunța, mai ales că rămâne intact și sensul acestor xenisme: ***fake news, take away, fairplay, breaking news, happy-end, Brexit, after-school, all-inclusive, weekend, online, baby-boom, blockbuster, checklist, room-service, sound blaster, hacking, hairstyling*** etc. La aceste cuvinte nu este precizat sensul, ci trebuie căutat în alte surse, ne avertizează dicționarul, pentru că ***„DOOM nu este dicționar explicativ"***.

Am selectat și câteva cuvinte „de nișe", puțin folosite de „publicul larg": ***+machist (referitor la macho), +abaca (cuv.filip.) - cânepă de Manila, +burka (cuv.ar.), +guarani (cuv.amerind.) - nume etnic, +well-ness (engl.), +booking (engl.).***

Opinia mea este că în DOOM-3 sunt incluși prea mulți termeni străini, despre care chiar autorii menționează la pagina 190: ***„Includerea cuvintelor străine în Dicționar nu înseamnă că DOOM-3 recomandă folosirea tuturor, cu atât mai puțin a celor pentru care se pot găsi în limba română cuvinte sau expresii cu sensuri asemănătoare ori chiar aproape identice."***

❖

OPINII ALE UNOR IMPORTANȚI LINGVIȘTI

● **IOANA VINTILĂ-RĂDULESCU,** ***doctor în lingvistică*** la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti" și ***coordonator*** **DOOM-3,** recunoaște că „se întâlnesc și foarte multe așa-zise ***xenisme – cuvinte și expresii străine neadaptate la particularitățile limbii***

române", apoi exemplifică prin mai multe cuvinte *„devenite frecvente"* în limba română, dar rămase ca scriere și pronunție în limba engleză.

❖

● **RODICA ZAFIU,** prof. dr. la Facultatea de Litere, Universitatea din București, despre **DOOM-3**: ***„De fapt, termenii preluați din alte limbi (mai ales din engleză, evident) sînt identificați ca elemente străine, încă neasimilate, dar a căror frecvență în uzul actual nu poate fi ignorată și pentru care utilizatorul obișnuit chiar așteaptă indicații de pronunție și de utilizare gramaticală (articulare, eventuală formare a pluralului etc.). Cum se vede, cele cîteva anglicisme reprezintă cam 15% din noutăți."***

(Revista ***„Dilema veche" – „Noul DOOM"***)

• *[ATENȚIE!* Scrierea neacademică – fără ***„â"*** („cîteva") și cu ***„sînt"*** – aparține autoarei sau revistei „Dilema veche"! În toate dicționarele academice, inclusiv în **DOOM-3,** se reiterează ideea că prin Hotărârea Academiei Române, apărută în Monitorul oficial al României la data 8 martie 1993, în grafia limbii române sunt **obligatorii** ***litera* „â"**, în interiorul cuvintelor, și ***verbul* „sunt"** (în loc de „sînt"). În plus, Legea nr.290/2018 prevede că în denumirile localităților care conțin în interior litera ***„î"***, aceasta se înlocuiește cu litera **â"**.].(VEZI primul articol din carte, *„Â din A la început de manea"*.

♦ În **DOOM-3, xemismele** sunt scrise așa: cuvântul original în limba engleză, etimologia, apoi pronunția în limba română:

* **+challenger** (engl.) [pron. rom. *čelenğăr*] s.m., pl. ***challengeri*** [pron. rom. *čelenğăr'*]

* **+„cookie"** (tip de fișier; prăjitură) (engl.) [pron. kuki] s.n., pl. ***cooki-uri*** [pron. kukiur'].

❖

Dorința mea cea mai arzătoare este să aflu cumva **procentul** celor care rostesc cu emfază anglicisme, dar care știu să le ***și scrie*** corect în limba engleză. Despre cunoașterea sensului acestor xenisme, aș vrea să-și dea seama corectorii de la examene.

Scanned with OKEN Scanner

Am alcătuit – aleatoriu – o listă cu **cele mai folosite xenisme,** a căror pronunție în limba română este notată în paranteză la fiecare termen inclus în DOOM-3, așa cum am exemplificat mai sus.

Vă puteți autoverifica, tot din DOOM, care este scrierea corectă a xenismelor, așa cum se pronunță ele în limba română.

Scrieți următoarele anglicisme notate aici – așa cum se pronunță în limba română și transcrieți-le corect în limba engleză:

* ***bauling, biznis, chemping, cheș, ciuingam, copirait, cauboi, dilăr, dizain, giob, chici, autsaider, scoci, trilăr, tocșou, stendbai, uichend, sprei, pleiboi, consulting, hobi, checeap, geoghing, năuhau, ochitochi, spici, hailaif, hepiend, feiknius, ferplei, brechingnius, olinclusiv, feisbuc, feistufeis, feișăn, filing, lăukost, herstilist, dilăr, hăumdelivări, uanmensou, giob, kul, hailaif, haidefinișăn, snăubord, milkșeik, lizing, beibisitär.***

BONUS!

Uneori se întâmplă *INVERS,* adică **D.J.Enright** a afișat, pe 10 februarie 2020, **în metroul londonez,** traducerea în engleză a poeziei românești scrise de **Marin Sorescu** – ***„Perseverență"*** – inclusă în cadrul proiectului intitulat ***„Poems on the Underground"***, adică ***„Poezii în subteran".***

Inițiativa aparține Primăriei din Londra, iar poezia a stat expusă în metroul londonez patru săptămâni.

„Perseverență"
de Marin Sorescu

„Voi privi la iarbă
Până voi obține titlul
De doctor în iarbă.

Voi privi la nori
Până voi ajunge Laureat
Al norilor.

Scanned with OKEN Scanner

Voi trece pe lângă fum
Până când fumul, de rușine,
Va deveni iar flacăra
De la început.

Voi trece pe lângă toate lucrurile
Până când ele
Vor ajunge să mă cunoască".

(Marin Sorescu, *„Perseverență")*

P.S. PUTEȚI SĂ TRADUCEȚI POEZIA „PERSEVERENȚĂ" ÎN ENGLEZA „XENISMĂ"?!

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(41) „NĂRAVUL DIN FIRE N-ARE LECUIRE”
(Proverb românesc)

MOTTO:
„(...) întrebuințarea cuvintelor pentru plăcerea sonului lor și fără nici un respect pentru acea parte a naturei omenești care se numește inteligență.”
(TITU MAIORESCU, *„Beția de cuvinte”, cu subtitlul „Studiu de patologie literară” - 1873)*

Infatuare contemporană bătătorită
„URMEAZĂ ÎN URMĂTOAREA PERIOADĂ DE TIMP!”

PLEONASMUL

PLEONASMUL este **greșeala de exprimare** care înseamnă **alăturarea inutilă** a unor cuvinte sau construcții cu același înțeles. Definește, cumva, **inutilul!**

Este **inflație de pleonasme** nu numai pe rețelele de socializare, ci și la toate televiziunile, de zici că ***INEPȚIA*** este criteriu de audiență: ***Care televiziune revarsă asupra telespectatorilor mai multe pleonasme, va avea audiență, deci, multă publicitate și mulți bani!***

❖

PLEONASMUL preferat și chiar îndrăgit de români este **PERIOADĂ DE TIMP**, greșită vizibil prin repetarea inutilă a cuvântului ***„timp": „perioadă"*** înseamnă ***„interval de TIMP",*** dar vorbitorilor le plac mult... „vorbele", așa că adaugă în neștire cuvinte, adesea cu același înțeles. Probabil că, așa cum a observat **Titu Maiorescu** încă din secolul al XIX-lea, românului îi place ***„beția... de cuvinte"!*** Ei, și „beția", în general...

O listă succintă cu **pleonasme uzuale** este folositoare pentru evitarea exprimării jenante, altfel, vorbitorul respectiv este perceput ca **AGRAMAT**! Sau diagnosticat cu ***„manele gramaticale",*** simptomul bolii: ***„patologie lingvistică"!***

Unele **pleonasme** au rolul de **a accentua o idee, de a sublinia mesajul, acestea** fiind considerate ***exprimări plastice*** și fac parte din ***vocabularul activ: „am văzut cu ochii mei", „am auzit cu urechile mele", „întuneric beznă", „taci din gură", „ieși afară!"*** **etc.**

*[Vezi **Mic Dicționar de pleonasme** de la finalul cărții]*

TAUTOLOGIA

TAUTOLOGIA este rudă cu **pleonasmul,** numai că aici **se repetă** **același cuvânt în aceeași propoziție** sau **în frază.**

De exemplu: ***„Crima nu este politică... Crima e crimă."***

Cuvântul **tautologie** provine din limba greacă și este format din ***„tauto"*** **= același +** ***„logos"*** **= cuvânt, vorbire.**

Unii consideră că pleonasmul este aproape la fel cu tautologia, alții afirmă că tautologiile sunt un fel de pleonasme acceptate, iar lingviștii sunt de părere că tautologia nu trebuie confundată cu pleonasmul, pentru că nu este repetarea aceluiași cuvânt, ci la pleonasme se adaugă un ***sinonim*** al unui cuvânt din enunțul respectiv: *„a reveni din nou"* – a reveni = a veni din nou.

Tautologia este, totuși, acceptată de lingvistica normativă și de stilistică, deoarece fie subliniază o idee, fie evidențiază sau depreciază o acțiune, fie recunoaște o calitate prin adjective etc., care conferă o atitudine înțeleaptă, acceptând un adevăr universal-valabil.

* *Legea e lege.*

* *Există oameni și oameni.*

Scanned with OKEN Scanner

* *Toamna, când plouă, plouă.*
* *De deștept, e deștept.*
* *Știu eu ce știu.*
* *Vorbește și el ca să vorbească.*
* *Copilu-i copil...*

❖

În spațiul public al mass-mediei, sau cum se spune *xenismic* ***„social media"***, se rostesc/ se scriu **greșeli tautologice de neacceptat,** care nu au rolul de accentua idei sau de a evidenția acțiuni, ci denotă, în mod vădit, un **vocabular sărac,** nu numai al autorilor de articole, al moderatorilor, ci și al invitaților.

Aceste tautologii, prin repetarea penibilă a aceluiași cuvânt, au devenit, cum se spune acum, **virale.**

* ***Urmează*** ***următorul*** *invitat.*
* ***Urmează*** *ca în săptămâna* ***următoare*** *să aibă loc ședința de consiliu.*
* ***În continuare,*** *ministrul a promis că vor* ***continua*** *acțiunile de deszăpezire.*
* *Ce* ***credeți*** *că* ***vor crede*** *oamenii despre această situație?*
* *Unii* ***producători*** *nu mai* ***produc*** *marfă de calitate.*
* *Trebuie* ***să aflăm*** *unde* ***se află*** *acum infractorul.*
* *Mi-****a arătat*** *ieri cum trebuie* ***să arate*** *un portofoliu complet la limba și literatura română.*

Însă, chiar dacă în limbajul obișnuit, tautologia este o încălcare a normelor gramaticale, în **literatură** ea poate fi o ***figură de stil cu valoare expresivă, o modalitate estetică rafinată,*** adesea exprimată intenționat, astfel încât să ofere cuvântului și ideii o ***intensitate emoțională.***

❖

Scanned with OKEN Scanner

BONUS!

„A CINCEA ELEGIE”
(Tentaţia realului)

de Nichita Stănescu

(Fragment)

„N-am fost supărat niciodat pe mere
că sunt mere, pe frunze că sunt frunze,
pe umbră că e umbră, pe păsări că sunt păsări.
Dar merele, frunzele, umbrele, păsările
s-au supărat deodată pe mine.
Iată-mă dus la tribunalul frunzelor,
la tribunalul umbrelor, merelor, păsărilor,
tribunale rotunde, tribunale aeriene,
tribunale subțiri, răcoroase.”

Scanned with OKEN Scanner

(42) TIMPUL_ACORDAT OBSESIV...

MOTTO:
„Prostia este o cacofonie socială. Evitați-o!"
(COSTEL ZĂGAN, *„CARATELE PROSTIEI" – aforisme*)

CACOFONIA (gr. *„kakos"* = rău, urât; *„phone"* = sunet) este **sonoritatea supărătoare** sau **scrierea unor silabe alăturate** cu **efect acustic și vizual dezagreabil,** uneori, cu nuanță **vulgară sau olfactivă,** care, adesea, pare o înjurătură. Altfel spus, **cacofonia,** denumită și **disonanță,** are o acustică neplăcută, cele două silabe alăturate fiind și vizual dizgrațioase. Unora le place, poate, sonoritatea, altora, olfactivul, iar negativiștilor li se armonizează ambele.

CACOFONIA este adesea negată chiar de unii intelectuali, invocându-se „uzul" sau faptul că nu este o greșeală gramaticală. Este adevărat, nu sunt reguli gramaticale pentru normarea cacofoniei, dar **fonetic** poate fi supărătoare și adesea urât mirositoare. Totuși, de când **CU_RUșii/ CU_RUsia, cacofonia** a devenit o permanență în limbajul românilor, cu predilecție în comentariile mass-mediei. Probabil, tot Putin e de vină...

Antonimul pentru cacofonie este EUFONIA (lat. *„euphonia"* = succesiunea armonioasă de silabe, acustică plăcută), ***o trăsătură specifică a limbii române:***

„Limba română e actul meu de naștere, eu sunt ființă sub măslinul ei, care rodește de două mii de ani, dreptul meu e să-i țin dealul verde și bătut de soare și să stau în genunchi sub ploaia cântecelor ce țâșnesc din ea." **(Fănuș Neagu)**

Scanned with OKEN Scanner

❖

Cine nu-și amintește orele de educație fizică, unde profesorul făcea gluma *„caPUL_LA dreapta”* și elevii râdeau rușinați?!

O **cacofonie** prea uzitată astăzi este rostită cu emfază ca formulă politicoasă, în fond, destul de jenantă: ***„Vă mulțumesc pentru tim-PUL_Acordat”!*** Formula încheie, respectuos, o abordare directă. La fel se rostesc cu inconștiență alte cacofonii stridente: ***„tiPUL_Acela”, „în timPUL_ Acesta”*** etc.

Și revin la firmele de Publicitate, care cheltuiesc mulți bani pentru promovarea produselor, dar nu dau un leu unui profesor de română care să le semnaleze greșelile gramaticale sau de exprimare aflate, adesea, doar într-o singură frază! A devenit insuportabil îndemnul agresiv al sloganurilor de publicitate de la diverse „teleshopping-uri” tv.: ***„corPUL_LA care visați...”, „scoPUL_Aparatului este...”*** etc., care te hărțuiesc și de care nu ai unde să te ascunzi!!

O altă cacofonie rostită cu aceeași prețiozitate politicoasă este formularea ***„CU_RUgămintea”, „CU_RUxandra”, „CU_RUșine”, „CU_Regret”, „CU_Respect”*** etc. Era o emisiune care promova corectitudinea exprimării, la TVR (nu știu dacă mai e, că era comică!), intitulată: ***„Corect, CU_RUxandra!”.***

CACOFONIE este și alăturarea altor silabe, care, chiar dacă nu au tenta de vulgaritate, au efect olfactiv și deranjează atât auditiv, cât și vizual, așa că <u>trebuie evitate</u>: **la/la, sa/sa, ca/co, cu/co, ca/ca, ca/că, că/ca, ca/ci, ca/ce, pu/la, cu/ru, că/cu, că/când etc.**

Cel mai bogat în cacofonii este anul electoral: **„politiCĂ_CARE”, economiCĂCAre”, „CA_CAndidat”, „daCĂ_CAuza...”, „în timPUL_Alegerilor”, „să faCĂ_CAmpanie”** etc.

Desigur că este cazul ca vorbitorii cacofonici **să tragă apa!**

◆

♦ <u>CORECTAREA</u> civilizată a exprimării cacofonice se face prin <u>reformulare</u>:

Ora de chimie se face astăzi <u>LA LA</u>borator.

* ***Ora de chimie se face astăzi în laborator.***

Scanned with OKEN Scanner

Sunt invitat de domnul Victor Banu LA LAnsarea cărţii sale.

* *Sunt invitat de domnul Victor Banu* **pentru lansarea cărţii/ cu ocazia lansării cărţii/ la evenimentul de lansare a** *cărţii sale.*

Merg CU COlegii mei la cinema.

* ***Merg cu ai mei colegi la cinema./Eu şi colegii mei mergem la cinema.***

PolitiCA CAre se face azi este dăunătoare omului.

* ***Politica din zilele noastre este dăunătoare omului.***

Ţara se află într-o situaţie economiCĂ CAre ne îngrijorează pe toţi.

* ***Ţara se află într-o situaţie economică îngrijorătoare pentru toţi.***

Îmi comuniCĂ CĂ pleacă în vacanţă.

* ***Îmi comunică faptul că pleacă în vacanţă.***

TiPUL Ăsta mă enervează îngrozitor.

* ***Acest tip mă enervează îngrozitor.***

În timPUL Acela s-a petrecut evenimentul.

* ***În acel timp s-a petrecut evenimentul.***

Întoarce caPUL LA dreapta!

* ***Întoarce capul spre dreapta.***

A venit CU RUgămintea să-i motivez absenţele.

* ***M-a rugat să-i motivez absenţele.***

CaSA SA este nouă.

* ***Casa lui/a ei este nouă.***

Este necesar CA CIneva să spună adevărul.

* ***Este necesar să spună cineva adevărul.***

Trebuie CA CEtăţenii să vină la vot.

* ***Cetăţenii trebuie să vină la vot.***

Nu pune cartea pe colţul mesei, pentru CĂ CAde.

* ***Nu pune cartea pe colţul mesei, întrucât cade/pentru că o să cadă.***

România a încheiat un pact *CU RU*sia.

* ***România şi Rusia au încheiat un pact.***

Doamna este chiar comi*CĂ CÂND* susţine aşa ceva!

* ***Doamna este chiar comică atunci când susţine aşa ceva!/***

* ***Doamna este chiar comică susţinând aşa ceva!***

(VA URMA!)

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(43) INEPȚIA INEPȚIILOR! „CA ȘI" *(URMARE CACOFONIE)*

MOTTO:
„Ei mă urăsc că nu-s ca ei, eu îi iubesc că nu-s ca mine!"
(ION MINULESCU)

• **EVITAREA CACOFONIEI NU** se face cu ajutorul **virgulei, nici scrise, nici rostite,** deoarece buclucașele **silabe rămân în continuare alăturate** și deranjează auditiv, vizual și olfactiv.

Este ridicol să exprimăm oral cuvântul **„virgulă"** pentru a evita cacofonia, deoarece semnele de punctuație **nu se rostesc,** ci doar **se scriu.**

Cum ar fi, dacă am vorbi așa:

*„Irina **virgulă** cât timp **ți cratimă a** luat călătoria cu avionul **semnul întrebării Linie de dialog Nu m cratimă am** plictisit **virgulă** deoarece **m cratimă am** uitat la un film polițist **punct** Știi **că** cratimă **mi** plac și filmele **virgulă și cărțile semnul exclamării."*

INEPȚIA supremă este așezarea structurii **„CA ȘI"** între cele două silabe, pentru că se denaturează sensul comunicării.

• GRUPAREA **„CA ȘI"**, atunci când are ***valoare comparativă de egalitate,*** se folosește exclusiv *cu* sensul ***„IDENTIC /LA FEL CA/ASEMENEA CU"***, în niciun caz pentru a evita o cacofonie reală sau imaginară, ori ca marcă a calității.

NU este indicată folosirea lui ***„CA ȘI"*** pentru evitarea cacofoniilor, întrucât această conjuncție compusă are sensul ***„identic, la fel cu"***:

„Am o bicicletă roşie ca şi a ta”. Şi mai **ridicol** este atunci când nici nu există o cacofonie: *S-a angajat ca şi inginer./Ca şi membri ai Senatului trebuie să voteze legea.* Sensul *„identic, la fel cu”* este aberant în aceste enunţuri. **Corect** este: ***S-a angajat ca inginer./Ca membri ai Senatului, trebuie să voteze legea.***

DOOM-2005 şi DOOM-2021:

„*Norma literară* condamnă folosirea lui **ca şi** (sau **ca virgulă**) în loc de **ca** pentru **evitarea cacofoniilor** (şi cu atât mai mult când acest pericol nu există), în construcţii de tipul ***ca şi consilier/ca virgulă consilier*** - care pot fi înlocuite prin construcţii directe precum *„a fost numit consilier”* sau *„l-a luat drept consilier” / „în calitate de consilier”.*

ATENŢIE!

* *A avut o idee nepotrivită cu situaţia.*

NU: A avut ca şi idee nepotrivită cu situaţia. *(A avut idee identică nepotrivită cu situaţia.* – penibil!)

* *Mihai lucrează **ca** instructor auto. (la fel ca instructor?!)*

NU: Mihai lucrează ca şi instructor auto.

* *Eu, **ca/în calitate de** prim-ministru, voi lua măsurile legale.*

NU: Eu, ca şi prim-ministru, voi lua măsurile legale. *(Eu, asemenea cu/la fel ca prim-ministru...* offff)

❖

• **PREPOZIŢIA** **„ca”** are sens comparativ sau sau folosită cu sensul ***„în calitate de”:***

* *Ca prietenă, îmi spune secrete.*

NU: Ca şi prietenă îmi spune secrete.

* *Acesta este folosit ca argument.*

NU: Acesta este folosit ca şi argument.

* *Ea, în calitate de cadru didactic, iubeşte copiii.*

NU: Ea, ca şi cadru didactic, iubeşte copiii. (fără sens: ea, identic cadru didactic)

Scanned with OKEN Scanner

❖

Prostia în stare pură izvorăşte din ***accentul afectat*** cu care se rosteşte **INEPŢIA,** de parcă **vorbitorii agramaţi** vor să-i uimească pe toţi cât sunt ei de *„gramaţi”*, cum zicea **Caragiale!**

Cele mai penibile formulări sunt atunci când **nu e vorba despre nicio cacofonie,** dar inculţii infatuaţi vor cu tot dinadinsul s-o evite:

* S-a stabilit ca şi măsură de reorganizare a firmei. (Publicitatea în mass-media).

O ridicolă „evitare” a cacofoniei este atunci când gruparea ***„CA ŞI”*** creează ea însăşi o cacofonie:

Americ**a_*ca şi*** ţară are probleme de buget.

Se acceptă totuşi cacofoniile din structura cuvintelor ***(cacao)*** sau alte alăturări cacofonice, cum sunt: **Ion Luca Caragiale, Biserica Catolică, Banca comercială** etc.

❖

BONUS!

ION PRIBEAGU (1887-1971), pe numele adevărat **Isac Lazarovici,** a fost poet şi umorist român, care a scris nu numai poezii de referinţă pentru felurite *„specialităţi umane”*, ci a compus şi toate textele umoristice pentru spectacolele celebrului Constantin Tănase. Un fin observator al firii umane, la care a intuit insuficienţa gândirii şi seceta spirituală, **Ion Pribeagu** reeditează, în viziunea mea, spiritul lui **Caragiale,** ce părea irepetabil. Probabil, că mulţi v-aţi răzbunat citind poezia, că este de notorietate.

„ODĂ PROŞTILOR”

de Ion Pribeagu

„Cu prostul care n-are şcoală
Te lupţi puţin şi-ai câştigat.
Dar duci o luptă colosală
Cu prostul care are şcoală!

Scanned with OKEN Scanner

De-ar fi să-i luăm pe toţi la rând,
Şi actualii, dar şi foştii,
Cei mai deştepţi de pe Pământ
Au fost întotdeauna... PROŞTII.

Nu te ruga la ursitoare
Să-ţi facă-n viaţa ta vreun rost,
Mai bine urlă-n gura mare:
„Iubite Doamne, fă-mă... PROST!"

De ce să tragi ca la galeră,
Să-nveţi atâtea fără rost,
De vrei să faci o carieră,
Ajunge numai să fii... PROST.

În lumea asta cu de toate,
Unde se-nvaţă contra cost,
Păcat că nici o facultate
Nu dă şi diploma de... PROST.

Avem impozite cu carul,
Dar înotăm în sărăcie
Şi ce buget ar avea statul
Dintr-un impozit pe... PROSTIE!

Ei sunt ca iarba, cu duiumul,
Să nu-i jigneşti, să nu-i împroşti !
O, Doamne, de ne-ar creşte grâul
Cum cresc recoltele de... PROŞTI.

Şi-n lumea asta răsturnată,
Unde cei strâmbi sunt cei mai drepţi,
Savanţii noştri mor de foame
Şi numai PROŞTII sunt deştepţi."

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(44) ERUDIT DIN FIRE!

MOTTO:
„Ignoranța este noaptea minții, o noapte fără lună sau stea."
(CONFUCIUS)

Aproape de neegalat în ***incultura*** care năpăstuiește limba română este *„ERUDIT DIN FIRE"*, expresie nesăbuită scrisă pe un ***afiș*** ostentativ, expus în cel mai vechi și cel mai important simbol al vieții culturale din România, celebra *„CASA CAPȘA"*.

Înființată în **1862** de către **frații Capșa,** acest loc a reunit, mai bine de un secol și jumătate, elita intelectuală a vieții boeme din București, când mesele erau rezervate lui **Caragiale, Eminescu, Titu Maiorescu,** apoi, în perioada interbelică, altor scriitori celebri – **Tudor Arghezi, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Eugen Lovinescu, Mihail Sebastian, Ion Minulescu, George Călinescu** – sau unor ziariști și personalități publice ca **Pamfil Șeicaru și Constantin Tănase.**

Se purtau aici discuții aprinse despre literatură, politică și societate, uriașele valori umane ale gândirii românești constituind un fel de ***„tribunal al gustului"***.

În vremurile actuale, care urgisesc cultura română în toate aspectele ei, la acest templu de intelectuali ai nației, se ridică osanale stridente unor persoane, de pildă, care prezintă o *„emisiune de chiloțăreala"*, cum a încadrat activitatea acestora ziaristul Ion Cristoiu. Limbajul licențios și imaginile obscene care abundă într-o *„emisiune de chiloțăreală"* n-au cum să facă parte din același enunț cu *„erudit"*, fie și *„din fire"*, doar dacă este

emanat de o minte boantă, care dezlănțuie cod roșu de incultură. Sau, dacă nu cumva, este ***o ironie acidă foarte izbutită!***

Personajul omagiat în **afișul** expus, prin care se denumea masa „vedetei", este numit ***„ERUDIT DIN FIRE",*** o izbitoare **contradicție în termeni,** prin alăturarea a două cuvinte total opuse ca sens.

* ***ERUDIT*** = o persoană cu învățătură bogată și temeinică, un învățat care a studiat și a scris toată viața lucrări științifice, savant.
* ***DIN FIRE*** = nativ, înnăscut, din naștere.

Persoana elogiată la Capșa, cu o descriere ridicolă, este *„erudit din fire"*, adică ***savant din uter,*** numai pentru că prezintă un fel de concurs TV, de genul celui remarcat de domnul Cristoiu.

Masa lui .....
Erudit din fire, are 2 mari pasiuni: istoria și cafeaua.
Se simte ca acasă la Capșa, printre spirite burgheze
și plăceri nevinovate (fără zahăr).

Așadar, insul excelează ca „erudit", fiind pasionat, pe lângă maimuțăreală, nu numai de istorie, ci și de cafea și plăceri nevinovate! Te-ai fi gândit?!

Consider o impietate obrăznicia incultului „scrib" de la Capșa față de erudiții culturii române, cum au fost **Dimitrie Cantemir, Nicolae Iorga, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Mircea Eliade, Constantin Noica** și alți savanți veneranți. De altfel, *„nimic nu este mai înspăimântător decât ignoranța în acțiune"* **(J.W van Goethe).**

Pe mine, expresia *„din fire"* m-a exasperat atât de tare, încât i-am alăturat verbul *„a scoate"*, adică ***„m-a scos din fire"*** peste măsură ignoranța unui *„nimeni"*, care strivește orice urmă de demnitate a culturii române, mai ales că *„este și mai rău să-ți ignori propria ignoranță"* **(Sf. Ieronim).**

Regret enorm că domnul **Dinu Săraru** – care a și scris o carte despre istoricul Casei Capșa, ca simbol al intelectualității românești – ***nu mai poate reacționa...***

❖

Scanned with OKEN Scanner

BONUS!

O fi simțit și Macedonski incultura stridentă?

„URĂ”
de Alexandru Macedonski

„Dacă-aș fi trăsnet v-aș trăsni,
V-aș îneca dacă-aș fi apă,
Și v-aș săpa mormântu-adânc
Dac-aș fi sapă.

Dacă-aș fi șireang v-aș spânzura,
Dacă-aș fi spadă v-aș străpunge,
V-aş urmări dac-aş fi glonţ,
Şi v-aş ajunge.

Dar eu, deşi rămân ce sunt,
O voce-adâncă îmi murmură
Că sunt mai mult decât orice,
Căci eu, sunt ură.”

(1895)

Scanned with OKEN Scanner

(45) CLIȘEE EXTENUANTE

MOTTO:
„Dacă nu citești ziarele ești neinformat, dacă le citești, ești dezinformat."
(MARK TWAIN)

În spațiul ***mass-media*** și ***online*** se lăfăie în huzur, îmbuibate de infatuarea utilizatorilor, cuvinte și expresii care provoacă dereglări psihice oricărui iubitor de limbă română corectă. Dar, în România, sunt din ce în ce mai puțini vorbitori de limba română!

Sunt convinsă că mulți dintre puținii rostitori ai limbii sunt excedați de clișeele obositoare, enervante, agasante până la extenuare, nu numai pe rețelele de socializare, dar, mai ales, la posturile de televiziune, unde, proaspeții absolvenți ai Academiei de Șabloane Istovitoare au promovat cu brio examenul final și rostesc cu emfază vorbele memorate prin preluare. Altfel, nu se motivează nicicum limbajul de „fier ruginit" – că „limbajul de lemn" a fost înfierat în deceniile ălelalte – prin care ne testează imunitatea cu stâlcirea limbii române.

Aș face un clasament al calamităților lingvistice, dar buluceala pe locul fruntaș este atât de însuflețită, încât nu există podium care să includă numeroasele cuvinte și expresii premiante, cărora le putem pune și coroniță cu mărăcini.

Dacă s-ar da ***amenzi*** sau s-ar plăti ***taxe*** pentru greșelile de exprimare din spațiul public, de pe rețelele de socializare și de pe site-urile/posturile mass-media, România ar avea un buget exagerat de mare, ar fi o țară foarte bogată! Singura problemă ar fi cine să monitorizeze respectivele greșeli...

Scanned with OKEN Scanner

TV-ul standardizat (selectiv):

„– Mulțumesc pentru prezența la emisiune./ – Mulțumesc și eu pentru invitație."
„– Bună ziua dumneavoastră și telespectatorilor dumneavoastră."
„(trage) un semnal de alarmă"
„de ultimă oră"
„imagini cu un puternic impact emoțional"
„oamenii legii"
„tulburarea liniștii și ordinii publice" (a ordinii)
„dincolo de gratii"
„extrem de"
„cum comentați?!"
„într-un final"
„discutăm pe marginea"
„vizavi de cum a fost făcut sondajul"
„vizavi de candidatul la europarlamentare/primărie, președinție etc.
„sub aspectul săvârșirii infracțiunii"
„să scoată din buzunar"
„să stabilească exact"
„să afle cu exactitate"
„totul e foarte clar"
„bolid de lux"
„medicii nu au mai putut face nimic"
„scandal uriaș"
„rezultate șocante"
„un val de crime/violențe"
„anchetă jurnalistică devastatoare"
„noaptea dintre ani"
„îmi asum"

♦ Alte ABATERI de la eufonie și de la corectitudine afectează logica gramaticală elementară, deși românii frecventează sau au frecventat școala, că doar este obligatorie. În general, 12 ani, zi de zi (minus vacanțele), oră de oră din viața unui om – și sunt sute de mii de ore petrecute la școală – te determină să te gândești la un singur cuvânt: ***zadarnic!***

Scanned with OKEN Scanner

◆ **Dezacordul** dintre **substantivul la genitiv și adjectivul său**, regula fiind că adjectivul se acordă în gen număr și caz cu substantivul pe care-l determină:

* *Ea e mama **fetei dispărute** de o săptămână.*

NU: „mama fetei dispărută"

◆ **Dezacordul numeralului la genul feminin**, „**douăsprezece**" este notoriu, de parcă s-ar „număra" numai substantive masculine: „doisprezece". Ăștia cu „*doisprezece*" clase ar trebui să se întoarcă în clasa „*doi*"!

* *După **clasa a douăsprezecea** se susține bacalaureatul.*

NU: *După clasa a **doisprezecea** se susține bacalaureatul.*

◆ Reiterez conjugarea verbului ***„A FI"*** la modul ***imperativ afirmativ și negativ*** sau când are valoare ***impersonală*** și cere propoziție subiectivă:

* ***Fii deștept, nu fi prost!***

NU: Fi deștept, nu fii prost!

* ***Era [1]/să cad pe scări.[2]/***

NU: Eram /să cad pe scări.

◆ **Dezacordul între subiect și predicat**, din cauză că nu se recunoaște subiectul.

CORECT:

* ***Eu sunt un om care face greșeli, o persoană care are și eșecuri și care, uneori, este incredibil de naiv.*** – subiectul este ***„un om"***.

NU: Sunt un om care fac greșeli, o persoană care am și eșecuri și care uneori sunt incredibil de naiv. – subiectul nu este „eu", ci ***„un om"***.

◆

Cred că înșiși ziariștii sunt extenuați de cât se împiedică în limba română, alergând „kilometri la oră" de mii de ori pe zi!

◆ **„Bolidul de lux"* mergea cu *200* (?) kilometri *la* oră!" – performanță cu ***trei greșeli*** (nici nu mai am un epitet) rușinoase, într-o propoziție scurtă: *expresia obsesivă („bolidul de lux") + 200 DE + km/h!*

Scanned with OKEN Scanner

CORECT:

* *„Bolidul de lux" mergea cu 200 DE kilometri PE oră!"*

❖

CLIȘEELE sunt, în opinia mea, **manele lingvistice,** la fel de controversate cum sunt și cele lălăite, încadrate fraudulos în muzică.

Neuitatul GEORGE PRUTEANU le-a definit foarte sugestiv: *„Manelele sunt negrul de sub unghiile netăiate ale societății românești contemporane."*

❖

BONUS!

LIMBA ROMÂNĂ ÎN MASS-MEDIA

(fragment)

„Comitetul director al Uniunii Scriitorilor din România, printr-un **comunicat oficial**, își exprimă ***«profunda îngrijorare față de degradarea continuă a limbii române folosite în spațiul public, ca și a nivelului cultural general, în special din partea celor care, prin rolul lor social, sunt luați drept exemple de către categorii largi de cetățeni».***

Se face precizarea că ***«limba română nu este un simplu instrument de comunicare. Ea este o componentă esențială a identității și un liant al unității naționale»".***

„Limba este instrumentul gândirii. Cine vorbește și scrie incorect este puțin probabil să gândească bine".

(Ion Haineș – revista ***„Limba română")***

Scanned with OKEN Scanner

(46) STEREOTIPII SCOASE DIN MINȚI
– Cu sprijinul prietenilor reali și virtuali –

MOTTO:
„Să nu ne moară intelectul de inaniție și să nu ne încărunțească sufletul înaintea tâmplelor!"
(O DORINȚĂ!)

De câte ori n-ați fost ***„scos din minți"*** de o situație, de o întâmplare, de o prostie, de o expresie, de o persoană?! Locuțiunea verbală ***„A fi scos din minți"*** are o multitudine de sinonime, semn că acțiunea acestei expresii este nelipsită din viața noastră cotidiană: *a enerva, a înfuria la culme, a-ți pierde răbdarea, a fi exasperat, a fi scos din sărite.*

Pe de altă parte, ***„a scoate din minți"*** se poate referi la faptul că anumite cuvinte sau expresii nu mai locuiesc în mintea respectivă – *„au fost scoase din minte"* –, ci sunt spuse/scrise cu un automatism nociv, independent de creier. Circulă, cam fără efect, un proverb italian, care s-ar cuveni să fie luat în seamă de către fiecare ins: ***„Înainte de a deschide gura, asigură-te că e conectată la creier!"***

EXPRESIILE care ***ne scot din minți*** sunt numeroase, fiecare persoană având un „parti-pris" individualizat.

Am solicitat, pe Facebook, să se scrie ce cuvinte sau expresii enervează pe fiecare. Și am adunat material pentru încă o carte...

Au devenit insuportabile câteva expresii-șablon, slobozite reflex de oricine are gândirea în impas sau nu poate crea un mesaj original, cele mai multe exemple fiind selectate de la prietenii mei reali sau virtuali de pe Facebook.

Vă mulțumesc tuturor!

♦ ***„Azi e despre mine/tine."*** – scris cu emfază, cu prilejul aniversării sau al onomasticii (auto)sărbătorite în ziua respectivă. Variantă: ***„La mulți ani mie!"***

♦ ***„Cea mai bună variantă/versiune a sa/a mea/a ta."*** – câte variante sau versiuni poate avea o personalitate maturizată și cum s-ar putea pendula între „variantele" sale, mele, tale? Adică, ești instabil?!

♦ ***„Alături de cei dragi"*** – clișeul cu urările festive este aproape permanent pe rețelele de socializare. De ce nu *„împreună"* cu cei dragi? Tot mereu pe *„alături"*?!

♦ ***„Cum vedeți situația?".*** Verbul ***„a vedea"*** se referă la a admira ceva concret – cu ochii – un peisaj, un tablou, o sculptură sau chiar aspectul unei persoane. O situație este un complex de idei, un plan de acțiune, un concept abstract care se poate analiza, despre care poți să-ți exprimi opinia, că nici ea, opinia, nu se vede.

♦ **Kilometri** LA **oră** se rostește cu **infatuată siguranță,** deși toți cei care vorbesc – pe oriunde – au fost la școală, măcar „până-ntr-a opta". În clasa a VII-a se studiază fizica, unde se predă și se învață **formula vitezei,** fie sub formă de **fracție,** fie notată cu **bara oblică** (slash).

Viteza (V) este egală cu **Distanța (D)** **supra/pe** **Timp (T):** $\frac{D}{T}$ sau **V = D/T**

– A circulat cu 200 (? - DE -) kilometri LA oră.

De două ori este năucă această formulare, pentru că:

* **numeralele egale** sau **mai mari decât 20** sunt urmate OBLIGATORIU de prepoziția DE
* **prepoziția** „LA" este aici aiurită, deoarece kilometrii nu se calculează la oră, ci **PE** oră, așa cum se notează peste tot: 120 km/h; 60 km/h

CORECT:

* ***A circulat cu 200*** DE ***kilometri*** PE ***oră!***
* ***Viteza autoturismului a fost de 170*** DE ***kilometri*** PE ***oră.***

Scanned with OKEN Scanner

♦ ***„Protest de susținere"*** este un slogan „mondeno-caraghios", care a luat naștere în Piața Victoriei, rostit cu infatuare și convingere de oameni care știu de ce „protestează susținând". Asemănătoare este și neghiobia permanentizată în mass-media: ***„își strigă nemulțumirile"***, formulă chiar mai „strigată" decât „nemulțumirile" manifestanților.

♦ **„... și așa mai departe"** – stereotip care ar trebui să încheie un anunț sau o enumerare, dar în vorbirea curentă se folosește **după ce s-a terminat** enunțul, continuând, aberant, o idee încheiată deja:

* *„Din ziua respectivă, nu am mai vorbit niciodată cu el și așa mai departe."*
* *„Copiii nu mănâncă legume, verdețuri și așa mai departe"* – după care se continuă greșeala cu expresii de tipul *„printre care"* sau *„de exemplu brocoli"*.

♦ Mulți oamnei ***nu știu*** că formele ***„dânsul, dânsa, dânșii, dânsele"*** sunt **pronume personale de politețe**, de aceea semidocții consideră că nu exprimă respectul cuvenit persoanei la care se face referire. Și atunci, toată lumea rostește cu emfază ***„domnia sa"***, indiferent ce opinie se exprimă despre respectiva personalitate. Destul de des, acest pronume este pus în relație cu o jignire, o apostrofare, o insultă și totul se denaturează, devenind un fel de „contradicție în termeni" comică, hazlie, batjocoritoare:

* *„**Domnia sa** minte așa cum respiră!"*
* *„Sunt evidente prostiile susținute de **domnia sa**."*

♦ O adevărată **familie de clișeele** ne agresează gândirea, alunecând sprintenă spre manele lingvistice. Membrii respectivei familii se înmulțesc cu o viteză mai mare decât aceea a bacteriilor:

- ***gen*** – clișeul cel mai sâcâitor, mai ales că nu are niciun sens, se rostește aiurea, la mijlocul sau la finalul unei fraze sau oriunde îi vine pe buze vorbitorului, care nu are gura conectată la creier:
  * *„Să mergem la concertul de la Mamaia, **gen**."*
- ***fix*** – cu derivate: *„fix așa"*, *„fix atunci"*, *„fix cum zici"*, în loc de *„tocmai"*, *„în clipa"*, *„pe când"*:
  * *Mi-a spus **fix așa**!"*

Scanned with OKEN Scanner

- ***inclusiv*** – cuvânt inutil în felurite enunțuri, folosit numai ca să fie multe vorbe în ceea ce ai impresia că transmiți:
  * *„S-a rupt sacoșa și cumpărăturile au căzut **inclusiv** pe jos."*
- ***pe cale de consecință*** – expresie cu iz snobistic, însemnând *„ca/prin urmare", „în concluzie"*, sau, pur și simplu, *„în consecință", „deci", „așadar"*:
  * *„Nu am fost de acord, **pe cale de consecință** am votat împotrivă."*
- ***a pierdut lupta cu kilogramele/ cu viața/ cu boala...*** Cu certitudine, acest oricine ***„a pierdut lupta"* cu limba română!**
- – **știi ce zic?!** ar trebui să fie urmat de o confirmare a interlocutorului, dar sensul interogativ este un șablon automat, care nu așteaptă reacția nimănui.
- **gratis** este adjectiv invariabil sau adverb (tot invariabil), deci nu poate avea prepoziția ***„pe"***, ci determină un substantiv sau un verb. (DOOM-3, p. 582):
  * *Atenție! bomboane gratis!*
  * *Vom călători gratis.*
- **„servim o cafea"** – în cazul în care suntem ospătari sau angajați la bar. Dacă suntem clienți, nu „servim" noi nici cafea, nici prăjitură, nici friptură, ci ***suntem serviți*** de către personalul acelui local. Exasperant de des se aude expresia: „servim masa la restaurant". De ce nu: ***mâncăm*** la restaurant?! Din nou, mă agasează acest snobism ostentativ, prin care strălucește „intelectualul incult"!

BONUS!

Revolta cărturarilor români s-a manifestat mereu din dragoste și prețuire pentru limba română, o adevărată igienă spirituală cu care ei au gândit și au scris opere nemuritoare. Limba română este definiția națiunii române.

♦ MIHAI EMINESCU

„Limba este măsura civilizației. [...] A vorbi și a scrie o limbă e un act de disciplină, de ordine, e o dovadă de respect față de sine și față de comunitate. Cei care schingiuesc limba română sunt aceiași care schingiuesc și istoria, și viitorul acestui popor."

Scanned with OKEN Scanner

♦ **GEORGE COȘBUC**

„Limba o avem de la părinți și e de datoria noastră să o lăsăm întreagă și curată urmașilor. Cel ce nu-și respectă limba, nu merită să fie numit om de cultură, ci un simplu trecător prin viață, surd la muzica propriului neam."

♦ **TITU MAIORESCU**

„Omenirea a mers înainte prin rigoare, nu prin aproximație. A stâlci limba înseamnă a stâlci gândirea. Cel care nu e în stare să pună un subiect lângă un predicat fără să greșească, nu va fi niciodată în stare să conducă un destin sau o idee."

♦ **ALEXANDRU GRAUR – lingvist celebru**

„Este revoltător să vezi cum oameni care ocupă funcții înalte se exprimă ca și cum limba ar fi un morman de pietre pe care le aruncă la întâmplare, nu un mecanism de precizie. Greșeala repetată nu devine normă, ci rămâne o dovadă de lene intelectuală."

♦ **NICHITA STĂNESCU**

„Limba română este patria mea. De aceea, fiecare cuvânt rostit prost sau scris cu dispreț este ca o rană pe trupul acestei patrii. Nu te poți numi român dacă nu ești în stare să-ți onorezi cuvintele."

***

Să nu ignorăm cu totul ***manelele... lingvistice!*** Iată un text-bumerang, care nu poate fi departe de mințile poluate ale unor surogate umane:

„Hai la o terasă, ***gen****, ca* ***să servim o cafea, știi ce zic, inclusiv*** *de lămâie, ca să nu mai* ***pierdem lupta cu kilogramele, fix așa,*** *plătim* ***câțiva zeci de lei,*** *că nimic nu e* **pe gratis!" (Mariana Badea)**

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(47) MÂRLĂNIE CU SPECIFIC ROMÂNESC!

MOTTO:
„Nu lăsa comportamentul altora să-ți distrugă pacea interioară."
(DALAI LAMA)

În preajma Crăciunului, m-am dus împreună cu al meu consort în mall-ul de pe platforma Pallady. Lume, buticuri, agitație, sacoșe pline, totul cu aer crăciunesc! Pe coridorul principal o mascotă intitulată KIK, cu un costum foarte interesant, din care nu se zărea deloc partea umană, anunța în scris „Marea deschidere" a magazinului. Intrăm, facem câteva achiziții, comparăm prețuri, produse și plecăm încântați așa-și-așa...

Cumpăr de la o tonetă ceva și vânzătorul respectiv, văzându-mă cu plasa KIK, mă întreabă: Ați învârtit roata? Ce cadou ați câștigat?

– Care roată?!

Mă lămurește că la „Marea deschidere KIK" se află o roată pe care trebuia să o învârtesc la ieșire și câștigam un cadou, pe care să-l păstrez ca „mărturie" de la nașterea KIK-ului. Domnul de la care aflasem întâmplător de „roată" îmi dă detalii: să mă duc înapoi cu bonul de cumpărături și să învârtesc roata.

Dintr-odată m-am simțit, din nou, a câta oară?, escrocată, păcălită, umilită, disprețuită, cu sentimentul că nu contez, deși clientul din mine cheltuise o sumă frumușică. Adică, eu contribuisem la salariile acelor angajați, care, oricum, păreau deja plictisiți de serviciu după 3 ore de la „Marea deschidere" și funcționau la „relanti"! Ce emoții..., ce vioiciune..., ce adrenalină a primei zile de funcționare a unui magazin în mall... Nimic din toate acestea, așteptau, parcă închiderea! Sau falimentul!

De câtva timp, m-am decis să nu mai iert în spirit românesc nimic: „Lasă-i, ce să mă mai apuc...".

Și să mă enervez doar eu?! Să se streseze și ei!

Așa că m-am întors la KIK-ul nou-nouț ca să reclam șefului de magazin „roata", pe care, de altfel, nimeni nu o învârtea. Clienții habar n-aveau de așa-ceva. O tinerică ia bonul și îl examinează conștiincioasă. Poate voia să-l memoreze sau ceva... Vreau să vorbesc cu șeful magazinului.

– Tocmai acum a plecat, dar se întoarce. Care este problema? mă întreabă altă angajată, cealaltă continuând să studieze bonul. Îi spun că am aflat întâmplător de roată. Mă privește mirată, de parcă atunci ar fi aflat și ea:

– Erau doi angajați afară, la ușă, care ar fi trebuit să vă pună să învârtiți roata. Aaa, dar nu mai sunt. Or fi plecat...

Intră târșiind ghetele o persoană de sex feminin, arătând exact ca o gospodină care s-a dus să dea grăunțe la găini, ca apoi să se întoarcă repede înăuntru, la căldurică. Era și îmbrăcată adecvat, cu un „molton" tras în grabă peste hainele de casă, apoi doar nu era să se și spele pe păr, că anotimpul nu permite. Umblă gripa!

Era șeefaa!

Și mă ia la întrebări, îi spun de roată, se uită mirată – „ia uite-o și pe-asta, vrea cadou" – îi explic faptul că nu-mi pasă de cadou, că nici nu-l iau, ci mă revoltă că nu-și fac datoria față de clienți, că atitudinea lor seamănă a dispreț și că ea, ca șefă, trebuie să fie atentă ca angajații să-și facă treaba, iar plătitorii să fie mulțumiți.

– Cei doi care trebuie să îndrume clienții spre roată și să le dea obiectul respectiv unde sunt? Nu iau leafă pentru asta? întreb indignată.

Ea, țâfnoasă, răspunde aruncându-și ochii în tavan:

– E plecați acuma, da' vine ei înapoi. Așteptați!

În clipa următoare am uitat de tot și de toate, unde și de ce mă aflu acolo, copleșită total de o viziune halucinantă, grotescă, tragicomică asupra realității, ca-n opera lui Kafka.

– Vă dați seama că ați făcut un dezacord penibil, între subiect și predicat? o întreb siderată.

Șefa, mândră nevoie mare că reușise cu brio dezacordul, îmi spune că nu vrea și nici nu are de ce să-și ceară scuze, că nimeni n-a greșit cu nimic. Că și ei *„e oameni și oamenii mai greșește..."*

Scanned with OKEN Scanner

– Doamnă sau şefă sau ce sunteţi, măcar cereţi-vă scuze de la limba română, jenaţi-vă că sunteţi agramată în cel mai înalt grad posibil!

Mi-a întors spatele cu cea mai superioară superioritate a funcţiei superioare şi a plecat şefa cea mai superioară să se plimbe ca o şefă mai superioară printre clienţi şi angajaţi.

Sigur că nu am luat niciun cadou, nici nu am văzut roata de nervi, pentru că mă dureau rău limba română şi criteriile şefiei la români.

Dacă această persoană cu moltonul la vedere, ce părea să aibă între 25 şi 45 de ani, ajunsese şefă, sunt din ce în ce mai nedumerită, uimită, siderată de legile care guvernează incompetenţa, prostia, incultura şi toate la un loc, singurele calităţi pe care trebuiel, neapărat, să le aibă cineva care ajunge. Sau se ajunge… Sau… habar n-am.

Nedumerirea uluitoare rămâne starea mea permanentă!

KIK-ule, prima ta zi a eşuat ca statul român, vorba unui alt celebru nepăsător faţă de treburile şi îndatoririle şefiei!

Dar, hei, fosta „ministreasă" a Ministerului Educaţiei, profă de limba română la un liceu faimos şi şeeefaaa Comisiei pentru Educaţie din Senat, a rostit, zilele trecute, în anul 2024, la microfonul Parlamentului: ***„Legile educaţiei*** <u>ESTE</u> ***despre viitor."*** După câteva minute, s-a întors la acelaşi microfon şi şi-a cerut scuze, argumentând că e obosită! La ea, este obosită limba română! Pe care, culmea, o predă elevilor de liceu care se încăpăţânează să dea bacul! Iar ea se încăpăţânează să ia lefuri: de la şcoală şi de la Parlament! Probabil să i-a semnalat cineva dezacordul, însă marele bucluc pentru elevi este acela că „doamna de română" vorbeşte agramat în mod curent şi în clasă, nu numai la Senat. Dar, hei, să trăiască meditaţiile!

Au trecut peste 100 de ani de la mărturisirea celebrului şi irepetabilului scriitor **Franz Kafka** (1883 - 1924) şi viziunea sa asupra lumii se revarsă – după un secol – în toată structura mea spirituală şi mă copleşeşte…

„Această lume imensă din capul meu, cum să mă eliberez de ea şi cum să o eliberez din mine, fără să mă sfarm în bucăţi? Dar parcă mai degrabă m-aş sfărâma, decât să o ţin în mine îngropată." **(FRANZ KAFKA)**

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

(48) CUVINTE CU PAPION

MOTTO:

„Sunt lucruri esențiale pentru o viață de om, care, dacă se rezumă la livresc și la ceea ce pot oferi lecturile, sunt netrăite până la capăt și, deci, nerezolvate. Sunt lucruri pe lume mai înalte decât cultura."

(ANDREI PLEȘU)

LIVRESC = *Întemeiat numai pe informația din cărți.* (Despre cuvinte, expresii) ***Folosit numai în cărți și în limbajul oamenilor culți.*** **(DEX)**

UN TEXT CU PAPION, DESPRE UN SCRIITOR NOTORIU

„Poet, prozator, teoretician, Mircea Cărtărescu se orientează în domeniile literaturii cu o dezinvoltură remarcabilă, ce provine din cultivarea unei memorii prodigioase și a unei dexterități în mânuirea limbajului de invidiat. Avem a face, în cazul său, cu un evident paradox: natura sa literară, abundentă, de o originalitate frapantă se întâlnește, undeva, în abisurile ființei ori chiar la suprafața ei raționalizantă, cu o cultură asumată deplin, cu fervoare reținută, asimilată cu o oarecare devoțiune livrescă. Nota atât de personală a textelor lui Cărtărescu reiese așadar din ciocnirea sentimentului și a ideii, a gândirii și afectelor, din coincidența contrariilor, generic vorbind.

În Levantul, epopee ludic-parodică, manierismul cărtărescian merge tot mai mult pe linia aglomerării de obiecte eteroclite. Aspectul cel mai frapant

al lirismului e acum acela de bazar carnavalizat, de bâlci textualizat, dominat de conotații livrești."

(**Iulian Boldea, „*Livresc și parodic în poezia lui Mircea Cărtărescu*"** – fragment)

MIC DICȚIONAR DE CUVINTE LIVREȘTI
– CUVINTE CU PAPION –

APREHENSIUNE = teamă vagă, frică nedesluşită
CONCUPISCENȚĂ = înclinare către plăceri senzuale, trupești; luxură
DECOCT = soluție apoasă obținută prin fierberea anumitor plante alimentare sau medicinale, în vederea extragerii principiilor active din acestea, infuzie
DELEBIL = care poate fi șters
DESUET = Ieșit din uz, din modă, necorespunzător spiritului vremii; perimat
DEZABUZAT = dezamăgit; amărât, scârbit
A DEZAVUA = a dezaproba, a condamna faptele sau spusele cuiva
ENCOMIASTIC = laudativ, elogios
EPUSTUFLÁNT = uluitor, uimitor, nemaipomenit, grozav
EXIGUU = exigent, foarte mic, nesemnificativ
EXORAȚIE = rugă, implorare
FORTUIT = neprevăzut, imprevizibil
FUTIL = lipsit de valoare, de importanță, de interes; inutil, neserios, frivol
GENUIN = natural, veritabil, pur
IMPENITENT = care nu se căiește, care nu are remuşcări
INAVUÁBIL = care nu poate fi mărturisit, rușinos, nedemn
INDICIBIL = indescriptibil, inefabil, inexprimabil
INEFÁBIL = care nu poate fi exprimat în cuvinte; inexprimabil
IREFUTÁBIL = care nu poate fi combătut sau respins, de necombătut
LICANTROPIE = stare de nebunie, în care bolnavul se imaginează că a devenit lup/credință populară bazată pe superstiția existenței oamenilor-lupi
LICENȚIOS = indecent, impudic, imoral

Scanned with OKEN Scanner

LICORN = animal fabulos cu corp de cal, cap de taur şi un corn în frunte (inorog); în legendele medievale era simbolul purităţii şi al virginităţii
LIVRESC = întemeiat numai pe informaţia din cărţi. (Despre cuvinte, exprexii) Folosit numai în cărţi şi în limbajul oamenilor culţi.
LOCVÁCE (invar.) = care vorbeşte mult; vorbăreţ, limbut, guraliv.
LUBRIC = excesiv de senzual; libidinos, excitant, lasciv; obscen.
LUXURĂ = viciu al celor ce se dedau fără reţinere plăcerilor senzuale
MANIE = idee fixă, obsesie, psihoză
MEFIÉNT = neîncrezător, bănuitor.
MISANDRÍE = aversiune morbidă/patologică faţă de sexul masculin.
MISOGIN = care manifestă aversiune sau dispreţ faţă de femei.
MUNIFICENT = foarte darnic, generos
NUBIL = ajuns la vârsta la care se poate căsători
OBSECVIOS = excesiv de respectuos, servil, umil
ONIOMANIE = dependenţă de cumpărături, tendinţă de a face cumpărături excesive.
PALIMPSEST = pergament sau papirus de pe care s-a şters sau s-a ras scrierea iniţială pentru a se putea utiliza din nou şi pe care se mai văd urmele vechii scrieri
PETULANŢĂ = ardoare exuberantă, bruscă şi adesea dezordonată
PREZUMTIV = probabil, ipotetic,
PREZUMŢIOS = arogant, infatuat, ireverenţios, impertinent, înfumurat
PROCRASTINARE = tergiversare, tărăgănare, amânare
UBICUU = care se află în acelaşi timp în două sau mai multe locuri
VENUST = care are o frumuseţe feminină voluptuoasă.
VETUST = care are un aspect învechit, arhaic sau demodat; uzat.
A VITUPERA = a blama, a defăima, a denigra.
XENIE = epigramă (DOOM-3)

❖

Scanned with OKEN Scanner

BONUS!

OPERE LITERARE CU TITLURI LIVREȘTI

• ***„ULTIMA LICORNĂ”*** de **Peter S.Beagle (1968)** este considerat unul dintre cele mai interesante romane „fantasy” ale tuturor timpurilor. Romanul a ocupat mult timp locul 5 pe lista de bestsellere ale Planetei. Subiectul stă sub semnul magiei, prezintă povestea unui unicorn care se teme că este ultimul descendent din neamul său, așa că pleacă să afle ce s-a întâmplat cu ceilalți.

• ***„AUTOPORTRET CU PALIMPSEST”*** de **Ana Blandiana (1986)**

Întrebată cum a devenit poetă, **Ana Blandiana** a răspuns: *„Aș fi tentată să răspund: născându-mă. Și sunt convinsă că acesta este, de fapt, și nu numai în ceea ce mă privește, singurul răspuns esențial al întrebării, îmi dau însă seama că ar fi prea puțin. Pentru că am înțeles devreme că scriitor nu este cel ce scrie, ci acela care se exprimă cu ajutorul scrisului, scrisul a devenit pentru mine o nevoie vitală în cadrul căreia obligația de a mă exprima determină obligația de a exista pentru a fi exprimată. Sunt ca un caier de lână care există numai în măsura în care este tors.”*

• ***„LICANTROPIA POFTEI”*** de **Laurențiu-Ciprian Tudor (2018),** volum distins de Uniunea Scriitorilor din România - filiala Brașov - cu premiul ***„Cartea anului 2017”*** cuprinde poezii ce se înscriu în Modernismul românesc, cu accente postmoderne, prin biografism și prin reflectarea cotidianului, un fel de redescoperire de sine în tumultul ***„crizei*** (asumate) ***a vârstei de mijloc”.***

• ***„DECOCT DE FEMEIE”*** de **Sorin Lavric (2019)** este un roman controversat, autorul fiind acuzat de misoginism, idee sugerată chiar din titlu. Scriitorul Sorin Lavric explică nu numai titlul, ci și analogia „decoctului” cu femeia chiar din prologul romanului: *„Să ne amintim ce se întâmplă în cazul banal al fierberii unui ceai: principiile active ale plantei trec din substanța uscată în apa caldă,*

Scanned with OKEN Scanner

în virtutea unei infuzări treptate. E un decoct a cărui esență stă în păstrarea intactă a unor însușiri care au trecut din plantă în soluția ceaiului. Când beau ceaiul, consum principiile active, nealterate ale plantei."

◆ ***„FEMEI CARE ALEARGĂ CU LUPII*** de **Clarissa Pinkola Estes *(2017)*** cuprinde povești și mituri ale arhetipului femeii sălbatice, autoarea fiind psihanalistă. Ea invită cititorii la recuperarea acestei părți adânc îngropate în fiecare femeie, pentru că în ea se ascunde o creatură puternică, pasionată, creativă și înțeleaptă.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

CĂTRE CITITORI
DOOM-3 între TRADIȚIE și MODERNITATE

MOTTO:
„Si consuetudo vicerit vetus lex sermonis abolebitur" (lat.) = „Dacă obiceiul învinge, vechea lege se abolește."
(QUINTILIAN, INSTITUTIO ORATORIA)

Publicat la finele anului 2021, ***DICȚIONARULUI ORTOGRAFIC, ORTOEPIC ȘI MORFOLOGIC AL LIMBII ROMÂNE*** (**DOOM**[3] sau **DOOM-2021**) – editat de Academia Română, Institutul „Iorgu Iordan - Alexandru Rosetti", coordonatoare Ioana Vintilă-Rădulescu – a apărut pe piață la începutul anului 2022.

Actuala ediție este revăzută integral și adăugită substanțial față de cea precedentă, cuprinde **62.000** de cuvinte, din care peste **3.600** de **articole noi** marcate cu semnul **plus** (+) și s-au realizat **circa 3.000 de modificări,** având **semnul exclamării (!).**

Destinat ***„publicului larg, cu precădere școlar"***, dicționarul ține cont de noutățile lingvistice din gramaticile academice – GALR, GLRG și parțial din GBLR – ***„așa cum se predă acum în învățământul de cultură generală".***

❖

♦ NEOLOGISME

Majoritatea cuvintelor incluse în DOOM-3, în plus față de DOOM-2, sunt ***NEOLOGISME*** sau ***TERMINOLOGII*** din cele mai diverse domenii: informatică, termeni medicali, cuvinte livreşti etc. ***NEOLOGISMELE*** sunt numeroase şi mai puțin folosite de publicul larg: ***+refractiv*** adj., ***+advertorial*** s.n., ***+algoritmică*** s.f., ***+adresabilitate*** s.f., ***+continuativ*** adj., ***+corsetier*** s.m., ***+credențial*** s.n., ***+heptatlonist*** s.m., ***+heterociclic*** adj. etc. Cele mai multe au fost impuse de etapa actuală, prin circulația largă a unor cuvinte cum ar fi: ***a digitaliza, comorbiditate, a informatiza, proeuropean, dacomanie, croniciza (a~), contacți.***

În **DOOM-2021** se specifică, de asemenea, faptul că sunt introduse ***3.500 de neologisme,*** unele terminologii dobândind o circulație tot mai largă: ***„abord, comorbiditate, coronavirus, a digitaliza, a informatiza, izoletă.*** Numeroase sunt şi cuvintele străine de diverse origini, dar mai ales din engleză, chiar dacă unele au corespondente în limba română: ***black Friday, check-in, cool, fake news, take away, all-inclusive, breaking news.*** Alte neologisme sunt puțin folosite: **(a) accesoriza vb., adresabilitate s.f., advertorial s.n., algoritmică s.f., continuativ adj., corsetier s.m., credențial s.n., heptatlonist s.m., heterociclic adj., refractiv adj.**

❖

♦ CUVINTE STRĂINE – XENISME

XENISM = Cuvânt străin împrumutat de o limbă, fără a-l fi adaptat la propriul sistem.

S-au adăugat multe cuvinte străine, mai ales din limba engleză, unele utilizate deja în vorbirea curentă, chiar dacă au corespondent în limba română. Se păstrează, însă, **SCRIEREA ÎN ENGLEZĂ,** aşa că trebuie ca măcar să ai idee de această limbă, pentru că respectivii termeni nu sunt românizați: ***fake news, take away, fairplay, breaking news, happy-end, Brexit, afterschool, all-inclusive, weekend, online, baby-boom, blockbuster, checklist, room-service, sound blaster, hacking, hairstyling*** etc. La aceste cuvinte ***nu este indicat sensul,*** ci trebuie căutat prin alte surse, ne avertizează dicționarul, pentru că ***„DOOM nu este dicționar explicativ".***

Scanned with OKEN Scanner

Alte cuvinte străine adăugate nu sunt nici pe departe folosite de *„publicul larg”*: ***+machist*** (referitor la macho), ***+abaca*** (cuv.filip.) - ***cânepă de Manila***, ***+burka*** (cuv.ar.), ***+guarani*** (cuv.amerind.) - nume etnic, ***+wellness*** (engl.), ***+booking*** (engl.).

❖

● **XENISMELE şi ARTICOLUL HOTĂRÂT ENCLITIC**

La **cuvintele de proveniență străină** neadaptate grafiei românești (**xenisme**), **articolul hotărât enclitic** se leagă astfel:

◆ La cuvintele terminate în **„w”** pronunțat *„v”*, **„k”** pronunțat *„c”*, și **„y”** pronunțat ca *„i”*, articolul hotărât enclitic se leagă direct (fără cratimă): ***basedowul/basedowuri, drinkul/drinkuri, bodyul/bodyuri, afterschoolul,/afterschooluri, cool (invariabil), fairplayul, mallul/malluri, boyul, playboyul, partyul, hippyul, gayul, dandyul*** (cuvintele în care *y* se rostește cu valoarea lui ***prototipică*** [i] sau [i] șoptit).

◆ La cuvintele a căror finală prezintă deosebiri între scriere și pronunțare (***bleu/bleu-ri***), **articolul hotărât enclitic** se leagă **cu cratimă** în următoarele situații:

– cuvinte cu finala **„w”** pronunțată ***„(o)u”*** (***show-uri***);

– combinații străine de litere: ***bleu-ul, show-ul, bungalow-uri, kitsch-uri, hardonnay-ul/chardonnay-uri, display-ul/display-uri, flash-ul/flash-uri, scotch-ul/scotch-uri, speech-ul/speech-uri, cooki-uri, fake news-ul/fake news-uri.***

◆ ***Pronunțare modificată*** în serii ca: ***bestseller*** (*er* se pronunță ***ăr***); ***pulover*** (*er* = ***ăr***); ***gospel*** (*el* = ***ăl***).

Părerea mea este că în DOOM-3 sunt incluși prea mulți termeni străini, despre care autorii menționează la pagina 190: *„Includerea cuvintelor străine în Dicționar nu înseamnă că DOOM-3 recomandă folosirea tuturor, cu atât mai puțin a celor pentru care se pot găsi în limba română cuvinte sau expresii cu sensuri asemănătoare ori chiar aproape identice.”*

Aș vrea să aflu procentul românilor care știu să și scrie corect toate aceste anglicisme, numite **„xenisme”** (xenism = cuvânt străin împrumutat de o limbă, fără a-l fi adaptat la propriul sistem), pe care, de altfel, mulți le rostesc cu o naturală infatuare românească!

Scanned with OKEN Scanner

❖

♦ CUVINTE şi EXPRESII FAMILIARE

Am încercat o mică selecţie cu ceea ce am reuşit să observ de la apariţia DOOM-3. Unele cuvinte sau expresii, care depăşesc limba standard actuală, afirmă autorii Dicţionarului, au fost ***„propuneri de la oameni”*** (?!), o serie de termeni fiind folosiţi în vorbirea familiară şi în spaţiul public: ***făloşenie*** (pop.), ***găta*** (a ~) (reg.), ***dus şi întors*** *(cu~)*, ***habarnist, de-a moaca*** *(pe~)*, ***gol-goluţ, bodaproste*** *(de~)*, ***prof/profi, niciun chip*** *(în~)*, ***piţiopoancă, haloimăs, hai sictir, de-a moaca*** (a primi~), ***de-a-n boulea, de-a curmeziş, ciuciulete, cogniţie, coîmprumuta,*** (loc.adv.), ***deceuri (întrebări),*** s.n.pl., **de grabă (din cauza grabei)**, prep. (*De grabă, a greşit o cifră*), **deputăţime,** s.f., diminutivul ***„găletuşă”*** a fost „îmbunătăţit” cu diminutive: ***găletuşă/găletuţă/găleţică*** etc.

Modificarea formei de plural la ***croasant/croasante*** (în DOOM-2 era pl. „croasanţi”) şi la ***ecler/eclere*** (în DOOM-2 era pl. „ecleruri”).

Atrag atenţia că s-a oficializat prin **normă lingvistică** folosirea abrevierii ***„prof/profi”*** (fără punct sau apostrof) pentru sensul ***„profesor”***, aşadar, elevii nu vor mai fi consideraţi nepoliticoşi atunci când vor vorbi despre „prof/profi”, ci se va aprecia ca o adresare familiară. De simpatie?! Hmmm...

❖

♦ VARIANTE UNICE şi DUBLETE LEXICALE

S-au redus mai multe variante la **dubletele lexicale** existente în dicţionarele precedente. Aceste cuvinte sunt semnalizate prin semnul (!) înaintea intrării lor în dicţionar:

a) A rămas **o singură variantă** privind **accentul** la următoarele cuvinte:

acatist, anaforă, anost, antic, aripă, avarie, axilă, bodaproste, bolnav, butelie, calcar, capsulă, caracter, caramea, carevasăzică, călugăriţă, chivot, delebil, doctoriţă, Dobrogea, duminică, duşman, email (smalţ), februarie, fenomen, furie, gingaş, hatman, ianuarie, intim, jilav, miros, niscai, penurie, picnic, pilotă, pojghiţă, precaut,

Scanned with OKEN Scanner

pricină, profesor, puber, radar, regizor, satiră, seif, sever, simbol, simpozion, şervet, trafic, unic, vector, vultur.

b) S-a normat **variantă unică** pentru forma cuvântului: ***apocalipsă, ghimbir, mănăstire, percheziție, tăntălău, sarsana, tăieței, muschetar, cicatrici, chipie, găluști, analoagă*** etc.

c) Câteva forme de plural unice: ***croasante, eclere, aragaze, almanahuri, macrouri, monede, sindroame, pâraie, piepteni, macrouri, horoscoape, schelete, pervazuri, moschei, pervazuri*** etc.

d) Totuși, s-au introdus și **dublete lexicale**, cum ar fi: ***„greier/ greierul”*** și ***„greiere/greierele”***, cu pluralul comun ***„greieri/greierii”***; ***„ansamblu/ ansambluri***/(tehn.) ***ansamble”***; ***„astru, sm./ aștri; astru, s.n./astre”*** ***„adineauri/adineaori; atât/atâta.***

❖

♦ **ABREVIERILE** formate din litere mari se scriu ***fără puncte despărțitoare,*** ca ***NATO, ORL,*** dar se păstrează abrevierile cu puncte la cuvintele din limba latină: ***P.S., P.P.S.***

Scrierea cu literă mare la toate componentele unor substantive proprii compuse: ***Primul Război Mondial, Al Doilea Război Mondial*** (în DOOM-2 „al” era scris cu litere mici).

❖

♦ **FĂRĂ LEGĂTURĂ CU NIMIC**

- ***domnia-voastră*** (cu cratimă înseamnă ***dumneavoastră***) și este **pronume;** - ***Domnia Voastră*** (înv.), fără cratimă și cu majuscule, este **locuțiune pronominală;**
- **pronumele de politețe *domnia-ta, domnia-voastră, domnia-sa, domniile-lor,*** se scriu cu **cratimă** și cu **literă mică;**
- ***dumneavoastră, dânsul, dumnealui*** se scriu cu **literă mică.** Cu **litere mari**, cu sau fără cratimă, se scriu doar **locuțiunile pronominale** omonime, **ieșite din uz**, din seria ***Domnia Ta, Domnia-Voastră,*** care se foloseau pentru adresare către boieri/ domnitori etc.

Scanned with OKEN Scanner

* *„Doru-mi-i de Dumneavoastră:*
Ca unui zid – de o fereastră."
(Nicolae Dabija, *„Aripă sub cămașă", 1989*)

❖

♦ CÂTEVA BIZARERII

Ceea ce mi s-a părut cel puțin **bizar** și **inexplicabil** a fost decizia de a renunța la ***norma lingvistică*** (regula gramaticală) în următoarele situații:

a) Verbele ***„așază"*** și ***„înșală"*** au și varianta admisă ***„așează"*** și ***„înșeală"***.

b) Deși **după numeralele mai mici de 20, substantivele urmează direct** ***(patru fete, șaisprezece băieți etc.)***, DOOM-3 admite și legarea cu prepoziția ***„de" – doi de „re", doi de „zece"*** – în situații care pot crea confuzii: *„doi de zece; (doi zece); „doi de re" (doi re).* Numeralele **egale sau mai mari de 20** sunt urmate **obligatoriu** de prepoziția **„DE"** ***(30 DE flori; 99 DE lei):*** *„După numeralele egale cu sau mai mari de 20, substantivele la care se referă **trebuie** precedate de **prepoziția „de":** 1.500 **de** cazuri."* (DOOM-3).

c) Scrierea cu ***cratimă*** a semnelor de punctuație: ***puncte-puncte; două-puncte; punct-și-virgulă;*** însă în cazul numeralului se scrie fără cratimă: „răspunsul corect valorează ***două puncte"***.

❖

BONUS!

„CUVINTELE DOR"
de Veronica Cuzub

Alege cu grijă ce spui,
Cuvintele sunt ca o lamă
În gândul, în mintea oricui
Deschisă rămâne o rană.

Chiar dacă iertare-o să ai
Uitare n-o fi niciodată.
la seama cu vorba cum tai
Căci doare mai rău ca o faptă."

Scanned with OKEN Scanner

AVENTURA CUVINTELOR

MOTTO:
„Învață din greșelile altora. Nu vei trăi atât de mult încât să le faci tu pe toate."

(ELEANOR ROOSEVELT)

◆ **Rescrieți enunțurile corectând greșelile, indiferent de natura lor:**

1. Nici unul din turiști n-au recunoscut topografia locului și nici unul nu știau că drumul se bifurcă în două după ce trece de moară.
2. Primarul a rostit o scurtă alocuțiune.
3. Protagonistul principal i-a impresionat pe spectatori.
4. Nu mai m-am dus la munte.
5. A pătruns în clădire printr-un abuz în exces.
6. Să știi că te-am șters după listă.
7. Și-a adus aportul la înfrumusețarea clasei.
8. Marea este agitată într-una.
9. Mihai mănâncă în continu.
10. Mi-ar pare bine dacă a-i venii și tu.
11. Ce altfel de dulciuri preferi.
12. Nu fii atât de curios!
13. Sau anunțat averse de ploaie în toată țara.
14. Invităm în platou următorul invitat.
15. Mai mulți membrii a-i clubului au lipsit astăzi.
16. În zilele următoare, urmează să aibă loc deschiderea oficială a vernisajului expoziției de artă plastică.

Scanned with OKEN Scanner

17. Am admirat mereu înfăţişarea cu aspect cochet a manechinelor pe podium.

18. Prin prisma punctului meu de vedere, activitatea clubului de lectură este deosebită.

19. Poate fi posibilă o revenire spectaculoasă a monezii naţionale.

20. S-a internat în spital datorită unui accident neprevăzut petrecut pe autostradă.

21. Profesorul şi-a susţinut afirmaţiile oferind exemple ilustrative.

22. Aseară se înnorase brusc, dar m-am jenat să le cer o umbrelă, drept pentru care aversele de ploaie m-au făcut ciuculete.

23. Când citii răspunsul de la cei trei membrii ai juriului, mă gândii că nici unul nu erau profesionişti, file-ar decizia să le fi-e!

24. Acei măreţi codrii străvechi, păreau negrii în lumina apusului de soare, dar dacă te apropriai vedea-i verde-le indicibil.

25. Le-ar place ca tu să fi binevoitor cu ei şi săi consideri ca pe proprii prieteni, chiar dacă nu vă cunoaşte-ţi demult timp.

26. A avut loc un incident neplăcut, de aceia va trebui să aibe grije cum se va comporta cu toţi arbitri.

27. Într-altă ordine de idei, el nu agreiază maieurile şi de aceea i-ar displace să primească cadouri de felul acesta.

28. Fiecare din noi avem obligativitatea să respectăm regulile de circulaţie pe drumurile rutiere.

28. Fiecare dintre noi are obligativitatea să respecte regulile de circulaţie rutieră.

29. Eu continuu să mă întreb ce-s cu florile astea ofilite care le-ai adus de bun rămas şi mă mir că n-ai cumpărat unele proaspete, dacă tot vroiai să-mi oferi ceva.

30. O perioadă de timp va sta internat în spital, pentru că şi-a lucsat genunchiul de la piciorul stâng.

❖

◆Răspunsuri posibile:

1. Niciunul dintre turişti nu a recunoscut topografia şi niciunul nu ştia că drumul se bifurcă după ce trece de moară.

2. Primarul a rostit o alocuţiune.

Scanned with OKEN Scanner

3. Protagonistul i-a impresionat pe spectatori.
4. Nu m-am mai dus la munte.
5. A pătruns în clădire printr-un abuz.
6. Să știi că te-am șters de pe listă.
7. Și-a adus contribuția la înfrumusețarea clasei.
8. Marea este agitată întruna.
9. Mihai mănâncă încontinuu.
10. Mi-ar părea bine dacă ai veni și tu.
11. Ce alt fel de dulciuri preferi?
12. Nu fi atât de curios!
13. S-au anunțat averse în toată țara.
14. Intră în platou următorul invitat.
15. Mai mulți membri ai clubului au lipsit astăzi.
16. În zilele următoare va avea loc deschiderea oficială a expoziției de artă plastică.
17. Am admirat mereu înfățișarea cochetă a manechinelor pe podium.
18. Din punctul meu de vedere, activitatea clubului de lectură este deosebită.
19. Este posibilă revenirea spectaculoasă a monedei naționale.
21. Profesorul și-a susținut afirmațiile oferind exemple.
22. Aseară se înnorase brusc, dar m-am jenat să le cer o umbrelă, drept care aversele m-au făcut ciuciulete.
23. Când citii răspunsul de la cei trei membri ai juriului, mă gândii că niciunul nu era profesionist, fi-le-ar decizia să le fie!
24. Acei măreți codri străvechi, păreau negri în lumina apusului, dar, dacă te apropriai, vedeai verdel„2e indicibil.
25. Le-ar plăcea ca tu să fii binevoitor cu ei și să-i consideri ca pe propriii prieteni, chiar dacă nu vă cunoașteți de mult timp.
26. A avut loc un incident, de aceea va trebui să aibă grijă cum se va comporta cu toți arbitrii.
27. În altă ordine de idei, el nu agreează maiourile și i-ar displăcea să primească un cadou de felul acesta.
28. Fiecare dintre noi are obligația să respecte regulile de circulație rutieră.
29. Eu continui să mă întreb ce-i cu florile astea ofilite pe care le-ai adus de bun-rămas.
30. O perioadă va sta internat, pentru că și-a luxat genunchiul stâng.

Scanned with OKEN Scanner

❖

„DE-OR TRECE ANII..."
de Mihai Eminescu

«De-or trece anii cum trecură,
Ea tot mai mult îmi va plăcé,
Pentru că-n toat-a ei făptură
E-un „nu știu cum" ș-un „nu știu ce".

M-a fermecat cu vro scânteie
Din clipa-n care ne văzum?
Deși nu e decât femeie,
E totuși altfel, „nu știu cum".

De-aceea una-mi este mie
De ar vorbi, de ar tăcé:
Dac-al ei glas e armonie,
E și-n tăcerea-i „nu știu ce".

Astfel robit de-aceeași jale
Petrec mereu același drum...
În taina farmecelor sale
E-un „nu știu ce" ș-un „nu știu cum".

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

MICI DICȚIONARE

MIC DICȚIONAR DE SINONIME ȘI EXPRESII SINONIMICE

A. Sinonime

abilitate, subst. = destoinicie, pricepere
absolut, adj., adv. = desăvârşit, perfect
a (se) afirma, vb. = a declara/a se remarca
a ajuta, vb. = a sprijini;
a anula, vb. = a abroga, a desfiinţa
asemenea, adv. invar. = aidoma, identic
bagatelă, subst. = fleac, mărunţiș
bleg, adj. = mototol, nătăfleţ
bravură = curaj, eroism
burlac, subst. = celibatar, necăsătorit
capriciu = fandoseală, fiţă, toană
a călători, vb. = a cutreiera, a voiaja
(om) citit = cult, educat, instruit
cuviincios = politicos, respectuos
desăvârşire = perfecţiune
distins - stilat, manierat, elegant
dur = agresiv, brutal
efemer = trecător, vremelnic
(a) emoţiona = a impresiona, a sensibiliza
falsitate = făţărnicie, ipocrizie, perfidie
a găzdui = a adăposti
a guverna = a conduce
harnic = neobosit, vrednic

inteligent = deştept, ager la minte
împrejurare - circumstanţă, conjunctură, context
limbaj = grai, exprimare, stil
mediocru = obscur, modest, superficial
motivaţie = îndreptăţire, temei, argument
nociv - dăunător, (livr.) pernicios
a se obrăznici, vb. = a-şi lua nasul la purtare, a fi insolent
obrăznicie = insolenţă, impertinenţă
ozonat = oxigenat, proaspăt, purificat
patetic - duios, emoţionant
petiţie - cerere, memoriu
precept - învăţătură, normă
(a) raţiona - a chibzui, a cugeta, a gândi
satisfacţie - bucurie, desfătare, mângâiere
sfios - ruşinos, timid
succes - izbândă, reuşită, victorie
(a) tinde - a aspira, năzui, a visa
umil, adj. - supus
vigoare - dinamism, energie, vitalitate

***

B. Expresii sinonimice

a arde gazul de pomană = a pierde timpul
a bate apa în piuă = a trăncăni fără rost
a-şi bate gura = a vorbi degeaba
a bate toba = a duce vorba
ce-am avut şi ce-am pierdut = puţin îmi pasă
ce-o fi o fi! = exprimă resemnarea, indiferenţa, neputinţa
cu noaptea-n cap = în creierii zilei
a-i da apă la moară = a-i da în bună
a-şi da arama pe faţă = a-şi arăta adevărata fire
a da bir cu fugiţii = a fugi de răspundere
a da rasol = a lucra de mântuială
de bună seamă = bineînţeles
a se da de-a dura = a se da de-a rostogolul

Scanned with OKEN Scanner

a se da peste cap = a face efort deosebit
gură-cască = pierde-vreme
a ajunge bine = a avea succes
a-şi lua inima în dinţi = a-şi face curaj
a-şi lua nasul la purtare = a deveni obraznic
a sări calul = a depăşi limita
a trage sforile = a pune la cale, a unelti, a conspira
a umbla creanga = a hoinări, a umbla fără rost
a i se urca la cap = a se crede mare şi tare
a vinde gogoşi = a spune minciuni
a vorbi în deşert = a vorbi în zadar

MIC DICŢIONAR DE OMONIME

a abate, v. (a se depărta de la ceva) – ***abate***, s.m. (preot catolic)
acces, s.n. (intrare într-un loc) – ***acces***, s.n. (tulburări ale sistemului nervos)
a acorda, v. (a regla tonalitatea unui instrument) – ***a acorda***, v. (a atribui, a da)
afecţiune, s.n. (simpatie faţă de cineva) – ***afecţiune***, s.f. (boală, stare patologică a unui organ)
ascendent, adj. (suitor, urcător) – ***ascendent***, s.m.f. (rudă în linie directă din generaţia anterioară)
a aspira, vb. (a trage aer în plămâni) – ***a aspira***, vb. (a năzui, a tinde) – ***a aspira***, vb. (a absorbi praful cu un aparat)
banc, s.n. (depunere de nisip, de peşti) – ***banc***, s.n. (glumă) – ***banc***, s.n. (masă de atelier)
bancă, s.f. (scaun lung) – ***bancă***, s.f. (instituţie financiară)
barem, adv. (măcar, cel puţin) – ***barem***, s.n. (normă, criteriu de evaluare)
birou, s.n. (masă de scris dotată cu sertare) – ***birou***, s.n. (încăpere unde lucrează cineva)
broască, s.f. (animal de apă) – ***broască***, s.f. (încuietoare la uşă) – ***broască***, s.f. (plantă decorativă exotică)
bursă, s.f. (alocaţie bănească acordată de stat elevilor/studenţilor) – ***bursă*** (unitate specifică economiei de piaţă unde se încheie tranzacţii în diverse domenii)

Scanned with OKEN Scanner

carieră, s.f. (exploatare minieră) – ***carieră***, s.f. (profesie, ocupaţie)
coroană, s.f. (podoabă regală) – ***coroană***, s.f. (totalitatea ramurilor unui pom)
cupă, s.f. (pahar cu picior) – ***cupă***, s.f. (trofeu sportiv) – ***cupă***, s.f. (culoare sub formă de inimă la cărţile de joc)
dispoziţie, s.f. (normă, prevedere) – ***dispoziţie***, s.f. (aşezare într-o anumită ordine) – ***dispoziţie***, s.f. (stare sufletească)
doc, s.n. (ţesătură de bumbac) – doc, s.n. (loc portuar unde se descarcă sau încarcă vapoare)
elan, s.m. (animal sălbatic asemănător cerbului) – ***elan***, s.n. (entuziasm, avânt)
exemplar, s.n. (fiecare obiect dintr-o serie de obiecte) – ***exemplar***, adj. (care poate servi ca exemplu)
factor, s.m. (condiţie/element determinant într-un fenomen) – ***factor***, s.m. (fiecare dintre termenii înmulţirii)
facultate, s.f. (aptitudine fizică, psihică sau intelectuală a cuiva) – ***facultate***, s.f. (instituţie de învăţământ superior)
fin, s.m. (persoană botezată/cununată de naşi) – ***fin***, adj. (delicat, gingaş)
freză, s.f. (pieptănătură bărbătească) – ***freză***, s.f. (unealtă pentru prelucrarea materialelor)
galerie, s.f. (canal de legătură) – ***galerie***, s.f. (sala unui muzeu de artă) – ***galerie***, s.f. (publicul zgomotos de la meci)
general, s.m. (grad superior în armată) – ***general***, adj. (comun tuturor, care priveşte în ansamblu)
ghiveci, s.n. (vas de lut) – ***ghiveci***, s.n. (mâncare preparată din mai multe legume)
gol, s.n. (marcare în diferite sporturi) – ***gol***, adj. (nud, fără nimic)
golf, s.n. (joc sportiv) – ***golf***, s.n. (denumire geografică)
hiperbolă, s.f. (figură de stil) – ***hiperbolă***, s.f. (curbă geometrică)
iris, s.n. (stânjenel) – ***iris***, s.m. (membrana colorată a ochilor)
lac, s.n. (apă stătătoare) – ***lac***, s.n. (soluţie de răşină) – lac, s.n. (piele lucioasă)
leu, s.m. (animal) – ***leu***, s.m. (unitate monetară)
liliac, s.m. (plantă decorativă) – ***liliac***, s.m. (mamifer insectivor nocturn)
lin, s.m. (peşte); lin, s.n. (vas în care se storc strugurii); lin, adj. (domol, liniştit)
manual, s.n. (carte şcolară); ***manual***, adj. (făcut cu mâna)
mare, adj. (dimensiune) – ***mare***, s.f. (apă întinsă)

Scanned with OKEN Scanner

milă, s.f. (sentiment de compasiune) – ***milă***, s.f. (unitate de măsură pentru distanţă)
noi, pron. (pers.I pl.) – ***noi***, adj. pl.
nouă, pron. (pers.I pl.) – ***nouă***, numeral - ***nouă***, adj.
rachetă, s.f. (paletă de tenis) – ***rachetă***, s.f. (vehicul spaţial)
râs, s.n. (reacţie de bucurie) – ***râs***, s.m. (animal)
a (se) recrea, vb. (a se destinde, a se relaxa) – *a recrea*, vb. (a crea din nou)
rom, s.n. (băutură alcoolică) – ***rom***, s.m. (cetăţean de etnie romă)
sare, verb (a sări: pers.III sg.) – ***sare***, s.f. (clorură de sodiu)
sol, s.n. (pământ) – ***sol***, m.invar. (notă muzicală) – sol, s.m. (emisar, mesager)
somn, s.n. (dormit) – ***somn***, s.m. (peşte)
tablă, s.f. (foaie metalică) – ***tablă***, s.f. (panou şcolar) – ***tablă***, s.f. (joc de noroc)
temporal, s.n. (os la tâmplă) – ***temporal***, adj. (referitor la timp, efemer)
toc, interj. – ***toc***, s.n. (instrument de scris) – ***toc***, s.n. (la uşă) – ***toc***, s.n. (etui) – ***toc***, s.n. (la pantof)

MIC DICŢIONAR DE OMOGRAFE

acele, s.n. (pl. de la ac) – *acele*, adj./pron. demonstr. (pl. de la acea)
boli, s.f. (pl. de la boală) – *boli*, vb. (a zăcea bolnav)
a caria, vb. (despre dinţi) – *caria*, s.f.art. (leziune a dinţilor)
deşi, conj. (cu toate că, măcar că) – *deşi*, adj.pl. (elemente apropiate)
echipa, s.f.art. (grup de oameni) – (a) *echipa*, vb. (a dota, a înzestra)
file, s.f.neart. (de la filă) – *file*, s.n. (carne de bună calitate)
gara, s.f.art. (gară) – *(a) gara*, vb. (a pune în garaj un vehicul)
haiduci, s.m.pl. (de la haiduc) – *(a) haiduci* (a duce viaţă de haiduc)
imobil, s.n. (clădire) – *imobil*, adj. (care nu se mişcă)
lumina, s.f.art. – *(a) lumina*, vb.
modul, s.n. (în matematică=valoare absolută) – *modul*, s.n.art. (de la mod)
nebunii, s.m.art. pl. (de la nebun) – *nebunii*, s.f. pl. (de la nebunie)
ochi, s.m.neart. (organ al văzului) – *(a) ochi*, vb. (a ţinti)
pilota, s.f.art. (de la pilotă, plapumă) – *(a) pilota*, vb. (a conduce un avion)
reclama, s.f.art. (de la reclamă, spot publicitar) – *(a) reclama* (a revendica/a pârî)
scumpi, adj.pl. (de la scump) – *(a) scumpi*, vb. (a mări preţul)

Scanned with OKEN Scanner

tempera, s.f. (vopsea) – *(a) tempera*, vb. (a calma, a modera)
umbrele, s.f.neart. (de la umbrelă) – *umbrele*, s.f.art. (de la umbră)
veselă, adj. (stare sufletească) – *veselă*, s.f. (totalitatea vaselor folosite la masă)
zări, s.f.pl. (de la zare) – *(a) zări* (a vedea)

MIC DICȚIONAR DE OMOFONE

ca să, conj. – **casă**, subst.
ce-ai, pron.interog.+ vb. (a avea) – ***ceai***, subst. (băutură)
de cât, prep.+ adv. – ***decât***, adv.
de mers, vb. (a merge la supin) – ***demers***, subst. (intervenție pe lângă cineva)
de scris, vb. (a scrie) – ***descris***, vb. (a descrie)
de vreme, prep.+ subst. – ***devreme***, adv.de timp
e vită, vb.+ subst. – ***evită***, vb. (a evita, a feri)
i-au, pron. + vb.aux. (a avea) – ***iau***, vb., pers.I sg. (a lua)
l-aș, pron. + vb.aux. (a avea) – ***laș***, adj. (fricos)
mai că, adv.+conj. – ***maică***, subst.
mi-au, pron. + vb.aux. (a avea) – ***miau***, interj. (pisica)
n-ai, adv.de negație + vb. – ***nai***, subst. (instrument muzical)
n-aș, negație + vb.aux. „a avea" – ***naș***, s.m.
nici de cum, conj.+ prep.+adv. – ***nicidecum***, adv. de negație
o dor, pron.+vb. (a durea) – ***odor***, subst.
o poziție, art.nehot. + subst.f. – ***opoziție***, s.f. (opunere, împotrivire)
ori când, conj.disj.+adv.rel. – ***oricând***, adv.nehot.
pe trecerea, prep. + subst.f. – ***petrecerea***, s.f.art. (distracție)
a plecat, vb. (a pleca) – ***aplecat***, adv. (poziția corpului)
a prins, vb. (a prinde) – ***aprins***, adj. (înflăcărat)
sar, vb. (a sări) – ***s-ar***, pron.refl.+vb.aux. (a avea)
săi, pron.posesiv – **să-i**, conj.+pron.pers.
să pun, vb.la conj.pers.I sg. (de la vb. „a pune") – ***săpun***, s.n. (folosit la spălat)
totodată, adv. – ***tot o dată***, adv.+art.nehot.+subst.
ținte, subst.pl.neart. (țintă) – ***țin-te***, vb.imperativ (a ține)+pron.refl.
v-ar, pron. + vb.aux. (a avea) – ***var***, s.n. (material de zugrăvit pereții)
voi, pron.pers.II pl. – ***v-oi***, pron.pers.+vb.aux. (a voi)

Scanned with OKEN Scanner

OMOFONE MORFOLOGICE

Foarte des se fac confuzii de scriere ale unor ***omofone morfologice:***

* **altădată**, adv. (odinioară) – **altă dată**, loc.adv. (în altă împrejurare)
* **desigur**, adv. (bineînţeles, fără îndoială) – **de sigur**, prep.+ adj./adv. (este sigur)
* **decât**, adv. *(Nu s-au prezentat decât trei. Îi dă mai mult ei decât lui.)* – **decât**, conj. *(Mai mult vorbeşte decât munceşte)* – **decât**, prep. *(Aici e mai bine decât acolo.)* – **de cât**, prep.+pr./adj.pr. *(De cât ai nevoie pentru mâine?/De cât timp are nevoie ca să finalizeze?)*
* **niciunde**, adv. (nicăieri) – **nici unde**, adv.+ adv. *(Nu a fost nici unde a promis.)*
* **nicicând**, adv. (niciodată) – **nici când**, adv.+adv. *(Nici când ne-am întâlnit n-a zis nimic.)*
* **nicidecum**, adv. (deloc) – **nici de cum**, adv.+prep.+adv. *(N-a pomenit nimic nici de cum a călătorit.)*
* **niciodată**, adv. (în niciun moment) – **nici o dată**, conj.+num. *(N-a fost la mine nici o dată, nici de două ori)* – ***nici odată**, conj.+adv. *(nici cândva, nici odinioară)*
* **numai**, adv. (doar) – **nu mai**, adv.+adv. *(Nu mai vorbi neîntrebat.)*
* **numaidecât**, adv. (imediat) – **numai de cât**, adv.+prep.+adv. *(A vorbit numai de cât a cheltuit.)*
* **oarecare**, adj.pr.invar. (un individ oarecare) – **oare care**, adv.+pr. *(Oare care dintre ei a minţit?)*
* **oarecum**, adv. (cumva) – **oare cum**, adv.+adv. *(Oare cum o fi ajuns?)*

MIC DICŢIONAR DE PARONIME

abilitate (pricepere) - ***agilitate*** (sprinteneală, supleţe);
apropiere (acţiunea de a se apropia) - ***apropriere*** (acţiunea de a însuşi un lucru străin)
arbitral (hotărât de arbitru) - ***arbitrar*** (după bunul plac);
carbonier (care se referă la cărbune) - ***carbonifer*** (ramură industrială care se ocupă cu extracţia şi prelucrarea cărbunelui);
complement (parte de propoziţie) - ***compliment*** (laudă, măgulire);

Scanned with OKEN Scanner

deferență (respect, considerație) - ***diferență*** (deosebire);
dependență (a fi dependent de ceva) - ***dependință*** (încăpere auxiliară: baie, bucătărie, cămară);
emigrație (expatriere) - ***imigrație*** (a se stabili într-o țară străină);
eminent (remarcabil, excepțional) - ***iminent*** (care nu poate fi oprit);
(a) enerva (a înfuria, a indispune) - ***(a) inerva*** (în biologie, despre terminațiile unui organ sau ale unui țesut);
familial (privitor la familie, destinat familiei) - ***familiar*** (intim, apropiat, cunoscut);
glacial (de gheață, rece) - ***glaciar*** (eră glaciară);
(a) investi - (a face o investiție financiară) - ***(a) învesti*** (a acorda unei persoane un drept, o funcție, o demnitate);
libret (arie muzicală) - ***livret*** (legitimație militară);
literal (cuvânt cu cuvânt, textual) - ***literar*** (referitor la literatură);
oral (transmis prin viu grai, verbal) - ***orar*** (program pe ore);
ordinal (care indică ordinea unor obiecte) - ***ordinar*** (obișnuit, vulgar);
original (neobișnuit, propriu unei persoane) - ***originar*** (privitor la origine, obârșie);
petrolier (referitor la petrol, navă pentru transportul petrolului) - ***petrolifer*** (bogat în petrol, zăcăminte);
temporal (care indică timpul) - ***temporar*** (de scurtă durată, momentan).

MIC DICȚIONAR DE PLEONASME

accident neprevăzut/neplăcut (accident = eveniment neprevăzut și neplăcut)
anexa alăturată (anexă = material adăugat)
atac agresiv (atac = acțiune agresivă împotriva cuiva)
a avansa înainte (a avansa = a înainta)
averse de ploaie (aversă = ploaie rapidă)
a avertiza dinainte (a înștiința dinainte)
babă bătrână/ moș bătrân (babă/ moș = persoană bătrână, de vârstă înaintată)
caligrafie frumoasă (caligrafie = scriere frumoasă)
cel mai celebru (celebru = foarte vestit)
a cere o solicitare (a cere = a solicita
a coborî jos (a coborî = a se îndrepta în jos)

Scanned with OKEN Scanner

a colabora împreună (a colabora = a lucra împreună)
a conlucra împreună (a conlucra = a lucra împreună)
conducere managerială (managerial = referitor la conducere)
a convieţui împreună (a convieţui = a trăi împreună)
deschiderea vernisajului (vernisaj = deschidere oficială a unei expoziţii de artă)
a dăinui permanent (a dăinui = a persista, a se permanentiza)
exemple ilustrative (a ilustra = a clarifica prin exemple)
greutate ponderală (ponderal = referitor la greutate
hemoragie de sânge (hemoragie = scurgere de sânge)
incident neașteptat/nefericit (incident = întâmplare neașteptată și nefericită)
a îngheța de frig (a îngheța = a amorți de frig)
licitaţie publică (licitaţie = vânzare/ cumpărare publică)
mijloace mass-media (mass-media = mijloace de comunicare în masă)
oprobriu public (oprobriu = dezaprobare publică)
platfus la picior (platfus = malformaţie la picior)
poate fi posibil (posibil = care poate exista, care poate fi realizat)
prin prisma punctului de vedere (prin prisma = din punct de vedere)
a prefera mai bine (a prefera = a dori ce este mai bine)
procent la sută (procent = a suta parte dintr-un întreg)
perioadă de timp (perioadă = interval de timp)
protagonist principal (protagonist = personaj principal)
pubelă de gunoi (pubelă = recipient pentru gunoi)
a reveni din nou (a reveni = a veni din nou)
a relua din nou (a relua - a lua din nou)
scurtă alocuțiune (alocuțiune = cuvântare scurtă)
a urca sus (a urca = a se deplasa în sus, a sui)
a urma în continuare (a urma = a desfășura în continuare, a continua)

Scanned with OKEN Scanner

BUMERANGUL este o armă de luptă și vânătoare, originară de la aborigenii australieni și concepută pentru a lovi o țintă specifică, atunci când este lansată.

În opinia mea, „BUMERANGUL LINGVISTIC" semnifică un arc al civilizației între trecut și viitor, o punte între lumea fizică și cea spirituală, între români și gramatica limbii strămoșești. Dacă bumerangul nu atinge ținta, el revine în locul de lansare, de unde va fi aruncat din nou în lupta împotriva agresorilor limbii române.

(Autoarea)

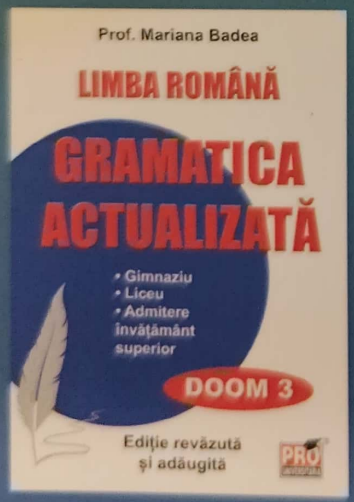

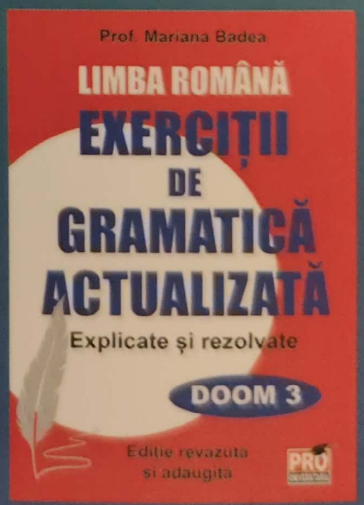

Editura Pro Universitaria

Preț 54,90 lei

ISBN 978-606-26-2300-5

9 786062 623005

54,90

Scanned with OKEN Scanner